

Ympäristöministeriön
toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2010

Ympäristöministeriön
toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2010

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 15 | 2011
Ympäristöministeriö
Hallintoyksikkö

Taitto: Leila Haavasoja

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi > Ympäristöministeriö
> Julkaisut > Ympäristöministeriön raportteja -sarja

Edita Prima Oy, Helsinki 2011

ISBN 978-952-11-3872-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-3873-7 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkokj.)

SISÄLLYS

I Toimintakertomus	5
1.1 Johdon katsaus toimintaan.....	5
1.2 Ympäristöministeriön, visio, toiminta-ajatus ja organisaatio.....	7
1.3 Tuloksellisuuden kuvaus.....	8
1.3.1 Ympäristöministeriön toimintakertomuksen laadintaperiaatteet ..	8
1.3.2 Yleistä	8
1.3.3 Ympäristönsuojelu.....	11
1.3.4 Luonnonsuojelu	26
1.3.5 Alueidenkäyttö	30
1.3.6 Asuminen	38
1.3.7 Rakentaminen	41
1.3.8 Tehtäväalueittaiset kustannukset.....	46
1.3.9 Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta	46
1.4 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	47
1.5 Tilinpäätösanalyysi.....	50
1.5.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen	51
1.5.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase	51
1.6 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	52
1.7 Arviointien tulokset.....	52
1.8 Yhteenvedotiedot väärinkäytöksistä.....	53
2 Talousarvion toteutumalaskelma	55
3 Tuotto ja kululaskelma	64
4 Tase	65
5 Liitetiedot	67
5.1 Tilinpäätösliitteet	67
5.2 Muut liitteet	85
6 Allekirjoitukset	92
Kuvailulehti	93

1 Toimintakertomus

I.1

Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2010 oli luonnon monimuotoisuuden teemavuosi. Luonnon monimuotoisuus oli vahvasti esillä myös ympäristöministeriössä, jossa valmisteltiin muun muassa hallituksen esitykset Selkämeren ja Sipoonkorven kansallispuistoista. Valtionmaiden luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännösten tarkistamista koskeva luonnonsuojelulain osauudistus hyväksyttiin eduskunnassa ja maastoliikennelain osauudistuksesta annettiin hallituksen esitys. Metsäluonnon suojelemisessa jatkettiin METSO-ohjelman toteuttamista.

Kansainvälisesti luonnon monimuotoisuuden teemavuosi huipentui marraskuussa biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksessa Japanin Nagoyassa. Kokouksessa päästiin yhteisymmärrykseen yhteisistä tavoitteista luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Toinen kansainvälisesti ja ilmastomuutoksen kannalta tärkeä tapahtuma oli joulukuussa pidetty Meksikon Cancúnin ilmastokokous, jossa otettiin tärkeitä edistysaskelia kohti uutta kansainvälistä ilmastopimusta.

Osana YK:n kestävästä kehitystä koskevan huippukokouksen Rio +20 -valmistelua Suomi johti kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä koskevaa korkean tason työryhmän työskentelyä ja isännöi tätä koskevan kokouksen Helsingissä.

EU:n ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoa jatkettiin hallituksen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian sekä valtioneuvoston tulevaisuusselonteon mukaisesti. Strategian toteutusta on jatkettu ympäristöministeriössä eri tehtäväalueilla ja seuranta on liitetty osaksi ympäristöministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

Kertomusvuonna valmisteltiin hallituksen esitys uudeksi jätelaiksi. Tarkoituksena on ehkäistä jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävästä käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Ympäristöministeriö asetti myös ympäristöhallinnon sisäisen lainsäädäntöhankkeen, jonka tehtävänä on valmistella ympäristönsuojelulain uudistamista koskevan ehdotuksen linjaukset ja siihen liittyvä säädöskooste hallituskautta 2011–2015 varten.

Vesiensuojelussa huomio keskittyi eritoten haja-asutuksen jätevesien käsittelyä koskevan asetuksen toimeenpanoon ja ympäristönsuojelulain muuttamiseen siihen liittyen. Hallituksen esitys lain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle lokakuussa. Lain ja sen nojalla uusittavan asetuksen odotetaan tulevan voimaan keväällä 2011.

Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan) toimeenpanoa jatkettiin. Hallitus antoi helmikuussa Itämerihuippukokouksessa sitoumuksen Saaristomerен tilan parantamisesta ja Suomen saattamisesta ravinteiden kierrätyksen mallimaaksi. Moskovassa pidetyssä ministeri-

kokouksessa Itämeren valtiot vahvistivat sitoutuneisuutensa BSAP-toimintaohjelman tavoitteiden toteuttamiseen. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) myös jatkettiin. Öljyntorjuntavalmius Suomenlahdella parani merkittävästi, kun merivoimien öljyntorjunta-alus Hallin peruskorjaus valmistui kesäkuussa. Myös merivoimien uusi monitoimialus saatiin lähes valmiiksi. Pietarin jätevesihuollon Neva-hankkeen kansainväliset toimitukset käynnistyivät ja Itämeren kaasuputken ympäristötiedon vaihtamisesta allekirjoitettiin Venäjän ja Suomen välinen yhteisymmärryspöytäkirja.

Lisäksi kertomusvuonna laadittiin vesienhoidon toteutusohjelma, meristrategia-direktiivin täytäntöönpanoon liittyvä hallituksen esitys sekä vesien kunnostusstrategian aloitus. Kansallisen kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelman (KULTU) uudistamiseksi koottiin seurantaraportti ja käynnistettiin tutkimushankkeita. EU-ympäristömerkin myöntämisympäristelmästä sekä EU:n ympäristöjärjestelmän toimeenpanosta ja soveltamisesta annettiin eduskunnalle hallituksen esitys.

Rakennetun ympäristön toimialalla asuntorakentamisen elvytystä jatkettiin vuoden 2010 aikana korkotuetulla välimallilla ja käynnistysavustuksilla. Asuntoyhteisöjen peruskorjauksien suhdanneluontoista avustusta jatkettiin maaliskuuhun 2010 asti. Asumisoikeusasukkaiden asemaa parannettiin lakimuutoksella niin, että asukkaat pystyvät valvomaan kustannuksia paremmin ja voivat myös vaikuttaa vastikkeeseensa säästämällä hoitokuluissa. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa toteutettiin hallituksen asettamien tavoitteiden ja kaupunkien kanssa solmittujen aiesopimusten mukaisesti. Myös kehitysvammaisten asumisen ohjelmaa toteutettiin ja kehitysvammaisille suunnattujen asuntokohteiden investointiavustusta korotettiin.

Kertomusvuonna perustettiin työryhmä, joka edistää ja valvoo valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista sekä määriteltiin kehittämistarpeet keskeisten ministeriöiden hallinnonaloilla. Maakuntakaavoituksen ohjauksessa painotettiin erityisesti ilmastomuutoksen hillintää edistäviä ratkaisuja, yhdyskuntarakennetta ja kaupan sijoittumista. Tuulivoimarakentamisen ohjeistusta uudistettiin ja syyskuussa annettiin hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi niin, että tuulivoimaloiden rakennuslupien myöntäminen voisi perustua aikaisempaa laajemmin yleiskaavoitukseen.

Ympäristöministeriö laati lokakuussa yhteistyössä SITRAn ja TEKESin kanssa toimenpideohjelman Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17). Tarkoituksena on vähentää rakennuksista ja yhdyskuntien toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Metropolipolitiikan selvitystyötä myös jatkettiin ja valtioneuvosto antoi eduskunnalle sitä koskevan selonteon marraskuussa. Työryhmä on muun muassa käynyt läpi tarvittavia lainsäädäntömuutoksia ja arvioinut vaihtoehtoja, miten yhdyskuntarakenteen ohjauksen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen edellytyksiä parannetaan pääkaupunkiseudulla ja muilla suurilla kaupunkialueilla.

Uudisrakentamisen energiatehokkuutta koskevia rakentamismääräyksiä tiukennettiin vuoden 2010 alussa. Valmisteltavana olevilla uusilla määräyksillä on tarkoitus edelleen parantaa energiatehokkuutta vuodesta 2012 alkaen. Korjausrakentamisessa edellytetään myös energian käytön tehostamista ja määräysten uusiminen käynnistettiin. Vuonna 2010 tuettiin energiatehokkuutta parantavia korjaushankkeita suhdanneluonteisilla korjausavustuksilla ja valmisteltiin vuodelle 2011 avustusmenettelyä, jolla edistetään uusiutuvan energian käyttöönottoa lämmitysjärjestelmissä. Lisäksi esitettiin rakentamismääräyksiin puurakentamista helpottavia muutoksia ja rakentamisen laatua parannettiin tehostamalla rakennusvalvontaa. Heinäkuussa tuli voimaan laki rakennusperinnön suojelemisesta, joka korvasi vanhan rakennussuojelulain.

Kertomusvuonna jatkettiin ympäristöministeriön koordinoimaa Kosteus ja home-talkoot -ohjelmaa, jonka tarkoituksena on vähentää rakennusten kosteusvaurioiden aiheuttamia terveyshaittoja. Lisäksi aloitettiin Sähköisen asioinnin ja demokratian

vauhdittamisohjelma (SADe) -hanke, jonka yhtenä palvelukokonaisuutena on kehittää rakennetun ympäristön ja asumisen sähköisiä palveluja

Ympäristöhallinnon organisaatio muuttui vuoden 2010 alussa, kun ympäristölu-pavirastot ja alueelliset ympäristökeskukset lakkasivat ja uusina virastoina aloittivat AVIt ja ELYt. Ympäristöministeriössä valmistui kesäkuussa uusi strategia "Yhdessä kestäväan tulevaisuuteen", joka ulottuu vuoteen 2020 asti. Sen pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan ministeriölle myös uutta henkilöstöstrategiaa ja t&k-strategiaa. Ympäristöministeriössä, kuten koko hallinnonalalla jatkettiin ja jatketaan edelleen tuotta-vuusohjelman toteuttamista. Vähenevät resurssit vaativat yhä enemmän priorisointia kaikilla tehtävälueilla.

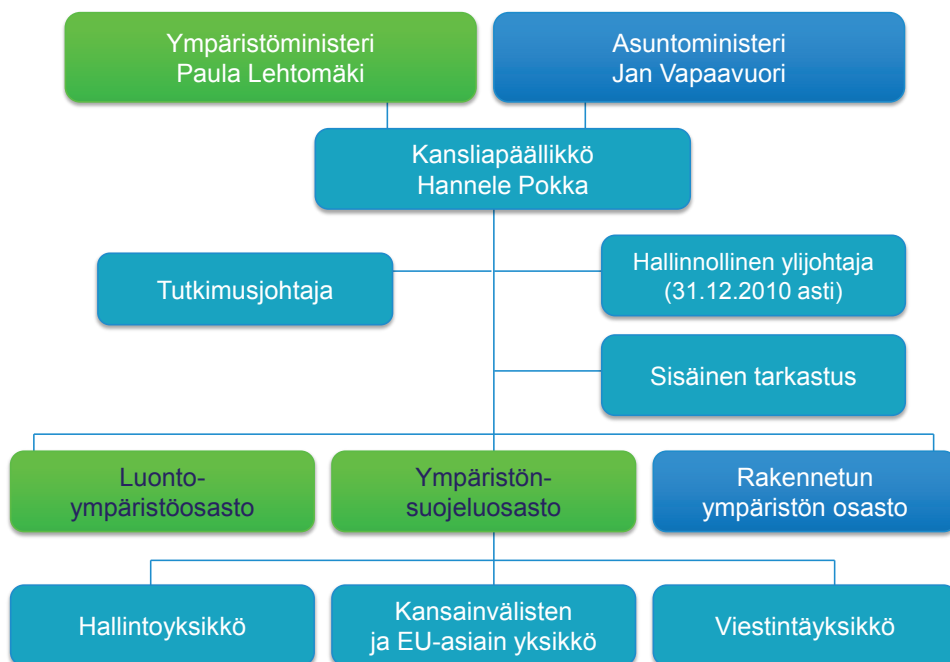
1.2

Ympäristöministeriön, visio, toiminta-ajatus ja organisaatio

Ympäristöministeriön visio on ympäristövastuullinen, osallisuutta tukeva yhteiskun-ta, monimuotoinen luonto ja hyvinvointia edistävä ympäristö.

Ympäristöministeriö on yhteistyöhakuinen johtava vaikuttaja kestäväan kehityk-sen, hyvän elinympäristön ja monimuotoisen luonnon turvaamisessa nykyisille ja tuleville sukupolville.

Ministeriön organisaatio säilyi pääosin ennallaan. Hallintoyksikössä sekä kansain-välisen ja EU-asiain yksikössä tehtiin sisäisiä organisaatiouudistuksia. Tutkimusjoh-tajan virka perustettiin 1.1.2010.

Tuloksellisuuden kuvaus

Ympäristöministeriön toimintakertomuksen laadintaperiaatteet

Ympäristöministeriön vuoden 2010 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 30.11.2010 antama ohje sekä muut määräykset ja suositukset kertomuksen laadinnasta.

Kertomuksessa ministeriön toimintaa tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista. Toimintakertomuksen laajuus on muuttunut, sillä vuoden 2010 alusta lukien lakkautettiin valtion aluehallinnon uudistukseen liittyen myös aiempi ympäristöministeriön tilivirasto, johon ministeriön ohella kuuluivat myös alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot. Toimintakertomus käsittelee näin ollen aiemmasta poiketen vain ministeriön toimintaa. Samasta syystä muun muassa tilinpäätöksen tuloslaskelman ja taseen vertailutiedot näyttävät huomattavia muutoksia. Aluehallinnossa ympäristötehtäviä hoitavat nyt Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualueet ja Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueet. Ministeriön toiminnan luonteesta johtuen on toiminnan tuloksia kertomuksessa käsiteltäessä jossain määrin tuotu esiin myös ympäristöasioille asetettujen kokonaistavoitteiden toimeenpanoa aluehallinnossa.

Toimintakertomuksen laadinnassa on tarkasteltu toiminnan tavoitteiden ja tulosten välistä suhdetta sekä analysoitu tulosten vaikutuksia niin sanottua tuloksellisuuden peruskriteeristöä noudattaen.

Yleistä

Ympäristöministeriön strategiaa uudistettiin

Ympäristöministeriön uusi, vuoteen 2020 ulottuva strategia "Yhdessä kestävään tulevaisuuteen" valmistui kesällä. Strategian valmisteluun osallistui koko henkilökunta ja myös keskeisiä yhteistahoja kuultiin. Strategiaprosessissa sovittiin myös toimintaa ohjaavista yhteisistä arvoista. Strategian tavoitteiden toimeenpanemiseksi rakennettiin hankesalkku, johon sisältyvien laajojen hankkeiden etenemistä tarkastellaan säännöllisesti. Työmarkkinoiden tulevaan muutokseen varautumiseksi uusittiin myös henkilöstöstrategia. Sen painoalueita ovat monimuotoinen ja monialainen osaaminen sekä strategiasta lähtevä toiminnan ja voimavarojen kohdentaminen. Toimeenpanossa tarvitaan uudistuvaa ja uudistavaa johtamista ja yhdessä tekemistä.

Ympäristöministeriö valmisteli myös hallinnonalan tulevaisuuskatsauksen, joka sisältää tilanne- ja kehitysarvioita toimialueen keskeisistä kysymyksistä yhteiskunnalliseen keskusteluun ja seuraavien hallitusneuvottelujen pohjaksi.

Uudistetun aluehallinnon virastot aloittivat toimintansa

Ympäristöministeriön alaisena toimineet alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot lakkautettiin ja niiden tehtävät siirtyivät vuoden 2010 alussa perustetuille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY) ja aluehallintovirastoille (AVI). ELYt kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja AVIt valtiova-

rainministeriön hallinnonalaan. Myös aluehallinnon ohjaus uudistui: aluehallinnon virastojen strategisesta ohjauksesta vastaavat eri ohjaavat ministeriöt yhdessä, yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle ja valtiovarainministeriölle. Ympäristöministeriö ohjaa ELY-keskuksia ja AVI-virastoja omalla toimialallaan (toiminnallinen ohjaus). Kertomusvuoden aikana ympäristöministeriö osallistui ELYjen ja AVIen toiminnan ja ohjauksen kehittämiseen yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja muiden aluehallinnon virastoja ohjaavien tahojen kanssa.

Aluehallinnon uudistukseen liittyen purettiin vuoden alusta myös ympäristöministeriön tilivirasto, johon kuuluivat ministeriön lisäksi aluehallinnon virastot. Samaan aikaan ministeriö siirtyi Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) asiakkaaksi. Edellisen laajan tiliviraston tilinpäätös hoidettiin kuitenkin alkuvuonna aiemmalla tiliorganisaatiolla.

Säädösvalmisteluprosessia kehitettiin

Vuoden 2009 lopussa valmistuneen ympäristöministeriön säädösvalmistelun toimintaohjelman "Yhdessä tehden laatua lainvalmisteluun" täytäntöönpano alkoi vuoden 2010 alussa. Säädösvalmistelun suunnitelmallisuuden ja johtamisen vahvistamiseksi valmisteltiin vuosille 2010–2015 ministeriön lainsäädäntösuunnitelma, joka sisältää tiedot vireillä olevista ympäristöministeriön vastuulla olevista lainsäädäntöhankkeista ja EU:n valmistelussa olevista hankkeista. Se sisältää myös tietoja muiden ministeriöiden vastuulla olevista lainsäädäntöhankkeista, jotka ovat ympäristöpoliittisten tavoitteiden kannalta keskeisiä.

Säädösvalmistelun laadun kehittämiseksi aloitettiin hanke, jossa luodaan toimintamalleja lainsäädännön suunnitelmalliselle täytäntöönpanolle. Hankkeessa ovat keskeisesti mukana myös aluehallintoviranomaiset. Myös säädöshankkeiden vaikutusten arvioinnin tueksi alettiin valmistella tukimateriaalia.

Säädösvalmistelijoiden osaamisen vahvistamiseksi järjestettiin koulutusta perustulakikysymyksistä sekä sähköisistä tietopalveluista. Vuonna 2010 säädösvalmistelijoiden vaihtuvuus lisääntyi eläköitymistien ja rekrytointien kautta. Säädösvalmistelijoiden määrä on koettu riittämättömäksi suhteessa tehtäviin. Vuonna 2010 tilanne parani hieman, kun vapautuvia resursseja pystyttiin jossain määrin kohdentamaan säädösvalmistelutehtäviin. Ympäristöministeriössä otettiin myös käyttöön säädösvalmistelun hankemalli. Se tehostaa valmistelun ennakoivuutta, suunnitelmallisuutta ja parhaimmillaan myös voimavarojen käyttöä. Vuoden 2011 alusta lukien päätettiin perustaa ministeriöön lainsäädäntöjohtajan tehtävä. Työajanseurantajärjestelmä Taiwan mukaan säädösvalmistelutehtäviin käytettiin ministeriössä vuonna 2010 noin 13 prosenttia työpanoksesta.

Ympäristöministeriö on osallistunut pilottina Sitran rahoittamaan ja oikeusministeriön hallinnoimaan Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeeseen, jossa luodaan valtioneuvostolle yhteistä säädösvalmistelun ideaaliprosessia.

Vaalikauden viimeiset säädöshankkeet valmistuivat

Vuonna 2010 saatiin valmiiksi vaalikauden viimeiset ympäristöministeriön valmisteluvastuulla olevat hallitusohjelman mukaiset lainsäädäntöhankkeet. Kevätistuntokaudella annettiin neljä hallituksen esitystä. Syysistuntokaudella annettavaksi jäi 14 hallituksen esitystä, joista osa on ympäristöpoliittisesti erityisen merkittäviä kuten jätelain uudistaminen sekä maankäyttö- ja rakennuslain muutokset koskien kaupan suuryksiköiden sijainnin ohjausta ja tuulivoimaloiden rakentamista. Ympäristöministeriön säädöshankkeista julkista keskustelua herätti jätelaki ja erityisesti haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyä koskeva asetus ja siihen liittyvä ympäristön-

suojelulain muutos. Eduskunnan kannanotot viimeksi mainitusta säädöshankkeesta antavat aihetta laajemminkin pohtia lakien ja asetusten välistä suhdetta perustuslain näkökulmasta sekä säädöshankkeen vaikutusten arviointia. Lisäksi vuonna 2010 vahvistettiin ympäristöministeriön toimialalta 34 valtioneuvoston asetusta, joista suuri osa koskee EU-direktiivien kansallista täytäntöönpanoa.

Ympäristöministeriön tutkimus- ja kehittämisprosessia kehitettiin

Kertomusvuoden aikana ministeriön tutkimus- ja kehittämisprosessia kehitettiin muun muassa uudistamalla tutkimustiimin toimintaa, aikaistamalla ja tehostamalla kehittämis- ja suunnittelumäärärahan jakoprosessia sekä kehittämällä ja yhtenäisämällä t&k-hankehallintoa. Sopimus pohjien ja ohjeiden laatimisen lisäksi otettiin käyttöön hankkeiden vaikuttavuuden ja tulosten hyödyntämisen keskitetty seuranta. T&k-prosessia kehitettiin myös käynnistämällä sekä ympäristön tilan seuranta että t&k-strategian valmistelu. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan jaostojen t&k-hankkeet etenivät pääosin suunnitelmien mukaan.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteistyö edistyi

Ympäristö- ja luonnonvaratutkimusta koottiin entistä tiiviimmin yhteen. Vuoden 2009 lopussa asetettu LYNET (www.lynet.fi) on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen tutkimuslaitosten yhteenliittymä. LYNETin keskeinen tehtävä on asiantuntemuksellaan tukea päätöksentekoa sekä lisätä tutkimuksen vaikuttavuutta ja tehostaa toimintaa. Toimintamallia voidaan pitää yhtenä vaihtoehtona myös sektoritutkimusta kehitettäessä. Maaliskuussa 2010 työn koordinoitiin palkkatiin päätoiminen pääsihteeri. Toiminta käynnistyi vuoden 2010 aikana erittäin hyvin:

- Laitosten tutkimusta koottiin tutkimusohjelmiksi: ilmasto-ohjelma, biotalous-ohjelma ja Itämeri-ohjelma. Kestävän maankäytön ohjelmaa suunniteltiin yhdessä sidosryhmien kanssa, se käynnistyy maaliskuussa 2011.
- Yhteinen aineistopolitiikka valmistui. Pääperiaatteena on, että laitosten tietoa-aineistot ovat maksutta tietoverkon kautta hallinnon, yritysten ja yksityishenkilöiden vapaassa käytössä.
- Sähköinen laboratoriomenetelmien tietokanta valmistui. Se sisältää kuvauksen LYNET-laitoksissa käytössä olevasta noin 2000 menetelmästä.
- Tiedonvaihdon pohjaksi hankittiin edullinen ja joustava kommunikaatioalusta, joka tukee työparien, työryhmien, projektien ja laitosten yhteydenpitoa.
- Ohjausryhmä asetettiin, sillä ministeriöiden sisäinen ja välinen koordinaatio on tärkeää tulosohtauksessa. Tulossopimuksia kehitettiin yhdenmukaisemmiksi.

Kriittisen massan kokoamiseksi LYNETin toimintoja pyritään keskittämään yliopistojen lähelle. Kesällä 2010 tehtiin päätös, jonka mukaan Evira ja MTT, RKTL ja SYKE kokoavat Oulun alueen tutkimuksensa yliopistokampukselle. MTT, SYKE ja RKTL muuttavat Oulun yliopiston Thule-instituutin kanssa yhteiseen ympäristöaloon, johon on varattu tilat vuodesta 2012 alkaen myös Metlalle. Pääkaupunkiseudulla toimintoja keskitetään Viikin kampukselle, missä Evira ja RKTL ovat jo olleet. Vuonna 2010 Viikkiin siirtyivät MTT:n toiminnot ja suunnitteilla on myös SYKEN uudet toimitilat kampuksella. Jyväskylässä SYKE:n ja RKTL:n tutkimustoiminnot ovat 2010 sijoittuneet yhteisiin tiloihin yliopiston kampuksella. Joensuussa Metla ja RKTL ovat yhteisissä tiloissa ja myös SYKE yhteisellä kampuksella.

YM-ekoviraston toiminta tuotti tuloksia

Ympäristöministeriön ympäristöjärjestelmän, YM-ekoviraston, toimeenpanoa tehostettiin eri kehittämistoimin. Ministeriörakennuksissa siirryttiin energiatuotannossa tuulivoiman käyttöön ja valaistus uusittiin energiatehokkaammaksi sekä otettiin käyttöön videoneuvottelulaitteet. Vuonna 2010 matkustaminen väheni noin 10 prosenttia ja sähkönkulutus noin 20 prosenttia. Ministeriössä aloitettiin myös ympäristöjärjestelmän auditoinnin valmistelu, joka on tarkoitus toteuttaa vuonna 2011.

Kansainvälinen yhteistyö tuki ympäristötavoitteiden saavuttamista

Jäljempänä kuvataan eri tehtäväalueiden kansainvälistä yhteistyötä, joka liittyy ilmastomuutokseen, luonnon monimuotoisuuden suojeluun sekä Itämereen ja Venäjä-yhteistyöhön. Suomi johti kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä koskevia neuvotteluja, joiden tarkoituksena on vahvistaa merkittävästi YK:n ympäristöohjelman UNEPin kykyä vastata yhä koveneviin kansainvälisiin ympäristöhaasteisiin. Prosessin on tarkoitus tuoda ehdotukset vuonna 2012 pidettävälle YK:n kestävän kehityksen huippukokoukselle Riassa. Osana tätä prosessia Suomi johti kolmen kansainvälisen kemikaaleja koskevan sopimuksen yhteistyön edistämistä ja yhteisen osapuolikokouksen neuvotteluja.

Kertomusvuonna laadittiin ympäristöministeriön ja Venäjän luonnonvara- ja ympäristöministeriön välinen aiempöytäkirja Nord-Stream -kaasuputkihankkeen ympäristövaikutusten seurantatietojen vaihtamisesta. Barentsin ympäristöministerikokouksessa allekirjoitettiin Fennoskandian vihreää vyöhykettä aiempöytäkirja Suomen, Venäjän ja Norjan välillä. Kahdenvälisen ja alueellisen yhteistyön linjauksia ja synergiaetuja vahvistettiin ja toimeenpantiin muutoinkin pohjoismaiden kesken sekä EU:n ulkosuhteiden, Arktisen neuvoston, Barentsin euro-arktisen neuvoston, ja YK:n Euroopan talouskomission elimissä ja työryhmissä.

Suomen ympäristöosaamisen ja -teknologian viennissä suomalaisen vesiosaamisen klusterin käytännön toiminta aloitettiin muun muassa ympäristöministeriön aktiivisen tuen avulla. Viennin edistämiseksi tuotettiin myös Suomen ympäristönhallintoa ja cleantech -vahvuuksia koskeva esite Shanghai Expoon englanniksi ja kiinaksi. Sekä ympäristö- että asuntoministeri tekivät ympäristöosaamisen vientiä edistäviä matkoja useisiin eri maihin (kuten Yhdysvaltoihin, Kiinaan ja Brasiliaan) ja vastaanottivat lukuisia vierailuja.

Suomi on osapuolena noin 50 monenkeskisessä ympäristösopimuksessa ja pöytäkirjassa. Liitteeseen 2.2.2 on koottu keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen vuonna 2010.

1.3.3

Ympäristönsuojelu

Vaikuttavuuden kuvaus

Suomen kestävän kehityksen tila on kansainvälisten vertailujen perusteella hyvä. Kestävän yhteiskunnan indeksivertailussa (Sustainable Society Index 2010) Suomi sijoittui 150 maasta viidenneksi. Kansallisen kestävän kehityksen strategian (2006) toimeenpanon kokonaisarvio tehtiin vuonna 2009. Sen pohjalta aloitettiin uuden strategiaproessin valmistelu kestävän kehityksen toimikunnassa. Toimikunta on laaja-alainen, yhteiskunnallisia toimijoita kokoava elin, joka koordinoi kestävän kehityksen politiikkaprosesseja. Se edistää, seuraa ja arvioi kansallisen kestävän kehityksen strategian toimeenpanoa.

Kansainvälisissä YK:n ilmastoneuvotteluissa Suomen neuvottelutavoitteet osana EU:n kantoja ja valmistautumista Cancúnissa joulukuussa pidettyyn COP-16 osapuolikokoukseen täyttyivät hyvin. Osapuolikokouksen päätökset ovat tärkeitä edistysaskeleita kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja matkalla kohti uutta ilmastoregiimiä. Cancúnissa hyväksyttiin osapuolikokouksen päätöksellä merkittävä osa Kööpenhaminan sitoumuksen keskeisistä elementeistä, kuten 2 asteen tavoite, kaikkien maiden päästövähennystavoitteiden ja -toimien kirjaus, päästöjen raportointi ja kansainvälinen arviointi, 100 miljardin USD:n rahoitustavoite vuodelle 2020 ja uusi ilmastorahasto, sekä REDD+-mekanismi. Uuden sopimuksen oikeudellinen muoto ja Kioton pöytäkirjan tulevaisuus jäivät kuitenkin vielä avoimiksi.

Suomen velvoite Kioton pöytäkirjan ensimmäiselle velvoitekaudelle 2008–2012 on rajoittaa kasvihuonekaasupäästöt perusvuoden 1990 tasolle. Suomen kasvihuonekaasupäästöt vastasivat 66,4 miljoonaa tonnia hiilidioksidia (CO₂-ekv.) vuonna 2009. Päästöt pienenevät 5,8 prosenttia edellisvuodesta ja alittivat 6,4 prosentilla Kioton pöytäkirjan veloitetasoa. Vuonna 2009 päästöt pienenevät kaikilla raportoiduilla sektoreilla edellisvuoteen verrattuna.

Yhdyskuntajätteen määrän pitkään jatkunut kasvu kääntyi laskuun vuonna 2009. Kokonaismäärä laski yli seitsemällä prosentilla ja jätemäärä asukasta kohti väheni 42 kg edelliseen vuoteen verrattuna. Myös jätteiden hyödyntämisyhteisöaste nousi 54 prosenttiin ja kierrätyksen osuus 36 prosenttiin. Yhdyskuntajätteestä noin 60 prosenttia kertyy kotitalouksista, loppuosa pääasiassa palvelualueilla, erityisesti kaupasta ja terveydenhoidosta.

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksen ehdotukset valmistuivat maaliskuussa 2010. Hallituksen esitys jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnalle 15.10.2010. Työryhmän ehdotus jätealan alemmanasteisen sääntelyn kehittämiseksi valmistui joulukuussa 2010. Uudella lainsäädännöllä pannaan täytäntöön EU:n uusi jätedirektiivi.

Vuonna 2010 viimeisteltiin yhteistyössä muiden asianomaisten ministeriöiden kanssa hallituksen esitys eduskunnalle kemikaalituotevalvontatehtävien keskittämistä koskeva lainsäädännöksi. Keskeisenä tavoitteena oli kemikaalituotevalvontatehtävien keskittäminen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta, Suomen ympäristökeskuksesta ja Elintarviketurvallisuusvirastosta perustettavaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto aloitti toimintansa vuoden 2011 alussa. Kemikaalivalvonta tehostuu ja valvonta tulee asiakkaan näkökulmasta yhtenäiseksi ja johdonmukaiseksi.

HELCOM:n Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan, BSAP) tavoitteena on palauttaa Itämeren hyvä ekologinen tila vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittelee rehevöitymisen ehkäisyä, meriliikenteen riskien vähentämistä, haitallisten aineiden haittojen vähentämistä ja merellisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Suomen arvion mukaan hyviä tuloksia on saavutettu useilla toiminta-alueilla kuten merenkulun ympäristönsuojelussa, biodiversiteetin suojelussa sekä pistelähteiden päästöjen vähentämisessä. Erityisesti fosforikuormituksen vähentäminen on osoittautunut vaikeaksi ja kuormituksen vähentäminen tulee vaatimaan tehostettuja ja ongelma-alueilla kohdennettuja toimia. Maatalouden ja muun hajakuormituksen vähentäminen edellyttää panostusta vielä pitkään.

Meristrategiadirektiivin (MSFD) kansallisen toimeenpanon ehdotus valmistui toukokuussa 2010. Direktiivin täytäntöönpano viivästyi kuitenkin niin, että komission ensimmäinen huomautus tuli syyskuussa. Toimeenpanolain arvioidaan tulevan voimaan keväällä 2011. Komission päätös hyvän tilan määrittelystä ja menetelmällisistä standardeista on annettu 1.9.2010. Komission asettamiin työryhmiin, jotka työskentelevät edelleen MSFD:n toimeenpanon yksityiskohtia, on osallistuttu ja direktiivin täytäntöönpanoa valmistellaan jo useilla täytäntöönpanon osa-alueilla hallinnossa.

EU:n Itämeren alueen strategian ja sen toimintaohjelman toteutus aloitettiin vuonna 2010. Strategian yleisenä tavoitteena on puhdas ja terve Itämeri sekä taloudellisesti vahva ja menestyvä alue. Ympäristöministeriöllä on jaettu johtomaavastuu rehevöitymisen painopistealueesta yhdessä Puolan kanssa. Painopistealueen toiminnasta raportoititiin komissiolle kesäkuussa 2010. Ympäristöministeriö johtaa myös lippulai-vahanketta, jonka tavoitteena on arvioida Valko-Venäjältä Itämereen valuva alueel-linen ravinnekormitus ja tunnistaa tärkeimmät toimet ja kustannustehokkaimmat investoinnit rehevöitymisen vähentämiseksi.

Suomen hallitus sitoutui helmikuussa 2010 pidetyssä Itämeri-huippukokouksessa siihen, että kaikilla toimialoilla ryhdytään tehostettuihin toimiin Saaristomeren hyvä tilan saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Sitoumuksen tavoitteiden toteutta-miseksi työryhmä laatii maaliskuun 2011 loppuun mennessä tiekartan tarvittavista toimenpiteistä, joilla Suomesta tehdään ravinnekierrätyksen esimerkkialue.

Tehokas meren- ja vesiensuojelutyö edellyttää sekä Itämeren maiden yhteisiä suunnitelmia että kansallisia vesienhoidon suunnitelmia. Valtioneuvosto hyväksyi vuoden 2009 lopulla valuma-alueittain laaditut vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2015. Suunnitelmien toimeenpaneminen tähtää siihen, että pinta- ja pohjavesien tila on hyvä vuoteen 2015 mennessä. Vuonna 2010 laadittiin suunnitelmien toteutusohjel-maa laajalla yhteistyöllä. Ohjelmalla pyrittiin sitouttamaan sidosryhmät toimintaan yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita valmistui ELY-virastoissa yhteensä 14. Niiden vaikutuspiirissä oli kaikkiaan yli 100 000 asukasta. Ympäristötyömäärärahoilla oli vuoden lopussa lisäksi käynnissä tai alkamassa yh-teensä 12 hanketta.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Kestävän kehityksen strategian uudistaminen alkoi

Kestävän kehityksen strategian uudistamisperiaatteet kirjattiin ympäristöministe-riön tulevaisuus katsaukseen 2010 "Yhdessä kestävään tulevaisuuteen". Ympäristö-ministeriö on yhä aktiivisemmin mukana Euroopan kestävä kehityksen verkoston (ESDN) työssä, jossa vuonna 2010 keskityttiin vihreän talouden ja kestävä kehityk-sen keskinäissuhteen täsmentämiseen sekä kestävä kehityksen indikaattoreiden ja yhdistelmäindeksien arviointiin. Kansallisen kokonaisarvion pohjalta kestävä kehityksen toimikunta katsoo, että kestävä kehityksen poliittista painoarvoa ja vai-kuttavuutta on lisättävä eri hallinnonalojen päätöksenteossa. Toimikunta on laatinut tulevia hallitusohjelmaneuvoitteluja (2011) varten ehdotuksensa kestävä kehityksen edistämisestä.

Kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristö valmisteli opetus- ja kulttuu-ri-, valtiovarain-, ulkoasiain- ja työ ja elinkeinoministeriön sekä Pohjoismaiden mi-nisterineuvoston ja pohjoismaisten kuntaliittojen kanssa kansainvälistä paikallisten kestävä kehityksen ratkaisujen konferenssia. Konferenssi järjestettiin Turussa 31.1.–2.2.2011.

Työ kestävien tuotanto- ja kulutustapojen edistämiseksi jatkui

Ympäristöministeriö on mukana sekä EU:n työryhmässä että epävirallisessa asian-tuntijoista koostuvassa ns. Marrakech-prosessissa, jossa valmistellaan kestävien tuo-tanto- ja kulutustapojen edistämiseen tähtäävän 10-vuotisen ohjelmakehikon sisältöä. Suomen vetovastuulla ollut globaali Kestävän rakentamisen työryhmä viimeisteli työnsä ja kokosi rakentamisen suosituksen ohjelmaan. Mahdollisesta kestävä kulu-

tuksen ja tuotannon ohjelmakehikosta päätetään YK:n kestävän kehityksen erityisistunnossa (CSD) keväällä 2011.

Ympäristöministeriö nimesi työryhmän laatimaan ehdotuksia kestävän kulutuksen ja tuotannon edistämiseksi. Valmistelun tukemiseksi koottiin seurantaraportti KULTU-ohjelman (2005) toteutumisesta ja käynnistettiin tutkimushankkeita, joissa arvioidaan kulutuksen ympäristövaikutusten kehitystä sekä nykyisten ohjauskeinojen vaikuttavuutta. Osana kestäviä julkisia hankintoja koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen (8.4.2009) toteuttamista teetettiin selvitys julkisten hankintojen neuvontapalvelujen kehittämisestä. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys EU-ympäristömerkin myöntämisympäristelmästä sekä EU:n ympäristöjärjestelmän toimeenpanosta ja soveltamisesta.

YK:n ilmastoneuvotteluissa Cancúnissa sovittiin tavoitteista tulevalle ilmastorahoitukselle

Kansainvälisissä YK:n ilmastoneuvotteluissa (UNFCCC) Cancúnissa joulukuussa pidetyssä COP-16 osapuolikokouksessa edettiin sovitun työohjelman mukaisesti. Ydinkysymykseksi nousivat Kioton pöytäkirjan toinen velvoitekausi, kaikkien maiden päästövähennyslupausten kirjaaminen osaksi virallisia neuvottelutekstejä sekä päästöjen mittaamiseen, raportointiin ja verifiointiin liittyvät toimet. Cancúnissa päätettiin uuden ilmastorahaston perustamisesta ja sovittiin tavoitteista tulevalle ilmastorahoitukselle.

Kööpenhaminan yhtenä lopputuloksena osapuolet ilmoittivat tammikuun 2010 loppuun mennessä omat vapaaehtoiset päästöjen vähennystavoitteensa vuoteen 2020. Ilmoitusten kokonaismäärä vastaa kuitenkin vain selvästi alle 20 prosentin vähennystavoitetta teollisuusmaille vuoteen 2020, vaikka IPCC:n määrittelemä tavoiteväli oli vastaavasti 25–40 prosenttia. Myös osa suurista kehitysmaista on ilmoittanut omat, suhteelliset vähennystavoitteensa. Tärkeä neuvottelukysymys onkin osapuolten päästövähennystavoitteiden tason nostaminen.

Ilmastonmuutoksen seuranta ja muutoksiin varautuminen on säilynyt keskeisenä kysymyksenä esillä myös muiden kansainvälisten ympäristösopimusten neuvotteluissa (Montrealin pöytäkirja, luonnon monimuotoisuutta koskeva sopimus, aavikoitumissopimus, jne.) sekä Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston työssä. Samoin joukko epävirallisia globaaleja neuvotteluprosesseja (esim. G-20 ja MEF) ovat käsitelleet vuonna 2010 ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastoneuvottelujen etenemistä.

EU:n ilmasto- ja energiapaketin toimeenpano eteni suunnitellusti

EU on oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana ovat vuoden 1990 päästöt. Lisäksi nyt tehdyt päätökset linjaavat periaatteet siitä, miten EU siirtyy tarvittaessa tiukempaan päästövähennysvelvoitteeseen (esim. -30 %:iin) osana kansainvälistä ilmastositomusta. Pakettiin kuuluvat myös direktiivi hiilen talteenottoa ja varastointia varten, sitoumukset uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä (RES-tavoitteet) sekä joukko liikennettä koskevia erillismääräyksiä. Ilmasto- ja energiapaketin direktiivien ja päätösten kansallinen toimeenpano on edennyt suunnitellusti vuoden 2010 aikana.

Vuonna 2011 tarkennetaan keskusteluissa edelleen Kööpenhaminan sitoumuksen pohjalta ehtoja ja menettelytapoja siitä, missä vaiheessa ja miten EU on valmis siirtymään tiukempaan velvoitteeseen, mahdollisesti -30 prosenttiin. Tärkeä osa tässä valmistautumisessa on komission alkuvuodesta 2011 julkaistava tiedonanto siirtymisestä vähähiiliseen tulevaisuuteen vuoteen 2050 mennessä. On myös muistettava, että EU:n ilmasto- ja energiapakettiin sisältyy jo päätökset liittää pakettiin ns. nielu

(LULUCF-sektorit) ja kansainvälinen meriliikenne, jos kansainvälistä sopimusta ei synny 2010 loppuun mennessä. Näissä valmisteluissa edettiin vuonna 2010.

Ilmastopoliittisten toimien toimeenpanoa jatkettiin pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian sekä ilmasto- ja energiapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston tulvaisuusselonteon osalta. Ympäristöministeriön vastuulla ovat rakennuksiin, yhdyskuntarakenteeseen, fluorattuihin kasviuonekaasuihin, jätteisiin ja osin päästöyksiköiden kauppaan liittyvät toimet. Ympäristöministeriö hyväksyi vuonna 2010 ensimmäiset kotimaiset yhteistoteutushankkeet, joiden avulla vähennetään Yaran typpihappotehtailla kasviuonekaasujen päästöjä Kioto-kaudella yhteensä kaksi miljoonaa hiilidioksiditonnia (CO₂-ekv).

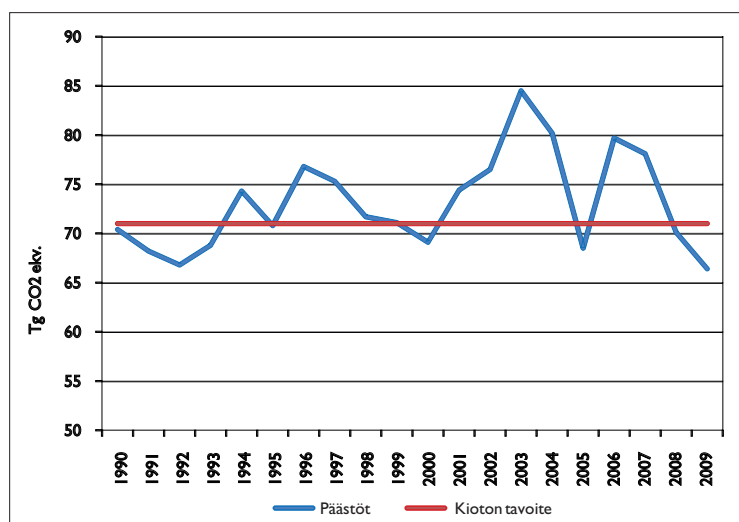
Kasviuonekaasupäästöt vähenivät

Tilastokeskuksen tiedon mukaan Suomen kasviuonekaasupäästöt vastasivat 66,4 miljoonaa tonnia hiilidioksidia (CO₂-ekv.) vuonna 2009 (kuva 1). Päästöt pienenevät 5,8 prosenttia edellisvuodesta ja alittivat 6,4 prosenttia Kioton pöytäkirjan velvoitetasoon. Vuonna 2009 päästöt pienenevät kaikilla raportoiduilla sektoreilla edellisvuoteen verrattuna.

Suomen päästöistä valtaosa syntyy energiasektorilla, noin 80 prosenttia vuonna 2009. Energiasektorin päästöt vähentyivät edellisvuodesta 3,5 prosenttia. Talouden taantumaa heijastellen eniten pienenevät teollisuuden ja rakentamisen polttoaineiden käytön päästöt (23 %), samoin edellisvuonna alkanut liikenteen päästöjen väheneminen jatkui (5 %). Energiateollisuuden päästöt sen sijaan kasvoivat (5 %) edellisvuodesta. Päästöjen kasvu aiheutui suurelta osin hiilen käytön lisääntymisestä sähkön erillistuotannossa, joka puolestaan oli seurausta vesivoiman saatavuuden vähenemisestä. Vuodesta 1990 energiasektorin päästöt ovat pienentyneet 2,4 prosenttia.

Taantuma pienensi myös teollisuuden prosessiperäisiä päästöjä reilusti edellisvuodesta, kokonaisvähennystä oli 25,9 prosenttia; eniten päästöt vähenivät sementin (40 %) ja teräksen (23 %) valmistuksessa. Typpihappotuotannon päästöt vähenivät puoleen laitosten otettua käyttöön uusia päästövähennysmenetelmiä (mm. kotimaiset II-hankkeet). Teollisuusprosessien päästöihin luetaan myös voimakkaina kasviuonekaasuina tunnetut F-kaasut, joiden päästöt ovat kasvaneet tasaisen jyrkästi 90-luvun alusta. Vuonna 2009 kasvukehityksessä tapahtui selkeä vähennys (10 %). Pienentyneitä päästöjä selittää sekä taantuma että vuonna 2007 voimaan tullut F-kaasuja koskeva EY-asetus. Vuoteen 1990 verrattuna teollisuusprosessien päästöt olivat 3,3 prosenttia korkeammat.

Kuva 1. Suomen kasviuonekaasupäästöjen kehitys vuosina 1990–2009 suhteessa Kioton pöytäkirjan velvoitetasoon.

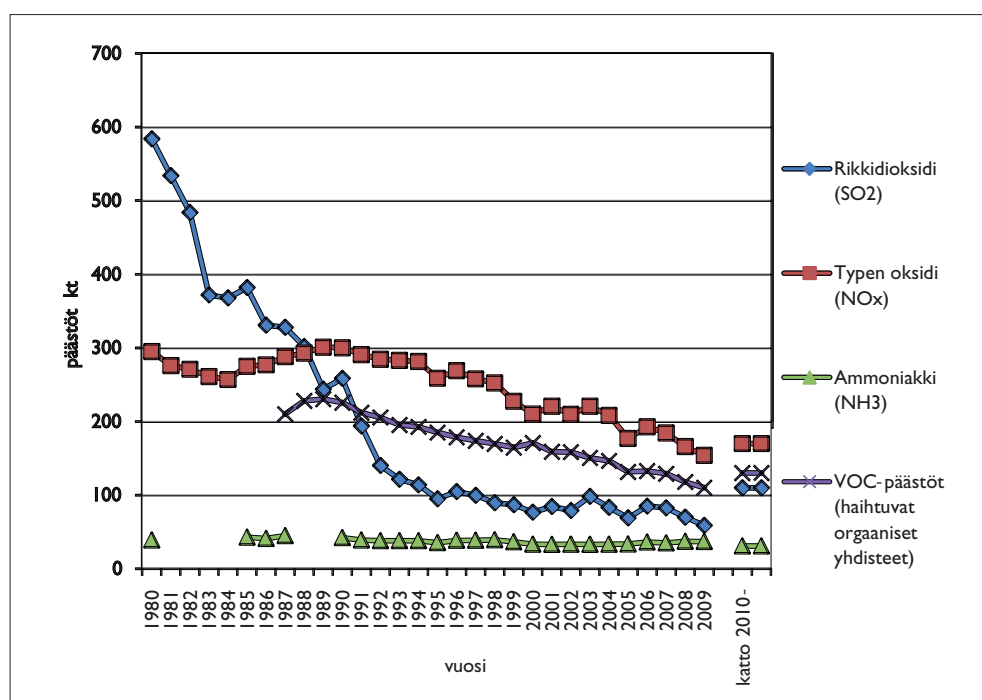
Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (LULUCF) -sektori on Suomessa nettonielu eli poistumat ilmakehästä ovat suuremmat kuin päästöt. Nettonielu kasvoi edellisestä vuodesta huomattavasti 40,7 miljoonaan tonniin CO₂-ekv. Suurin hiilinielu on puuston nettokasvu. Metsien kasvu on lisääntynyt Suomessa tasaisesti vuodesta 1990 lähtien, hakkuumäärät sen sijaan ovat vaihdelleet vuosittaisen markkinatilanteen ja kysynnän mukaan. Vuonna 2009 markkinahakkuut romahtivat viidenneksen edellisvuodesta 41 miljoonaan kuutiometriin, mikä kasvatti puuston nettonielun yli 49 miljoonaan tonniin CO₂-ekv. Metsä- ja maatalousmaiden ojitettujen turvemaiden maaperäpäästöt ovat merkittävät (2009 15,5 milj. tonnia CO₂-ekv.), sen sijaan kivennäismaat sitovat hiiltä maaperään (2009 7,0 milj. tonnia CO₂-ekv.). Maaperän hiilivarastojen muutosten arviointi sisältää suuria epävarmuuksia.

Suomen velvoite Kioton pöytäkirjan ensimmäiselle velvoitekaudelle 2008–2012 on rajoittaa kasvihuonekaasupäästöt perusvuoden tasolle. Suomen Kioton pöytäkirjan perusvuosi on 1990, paitsi F-kaasujen osalta 1995. Perusvuoden päästöjen perusteella laskettu Suomen sallittu päästömäärä kaudella 2008–2012 on noin 355 miljoonaa tonnia CO₂-ekv. eli vuotta kohti laskettuna 71,0 miljoonaa tonnia CO₂-ekv. Sallittu päästömäärä vahvistettiin vuonna 2008, jolloin vastaava määrä päästöyksiköitä tilitettiin Kioton pöytäkirjan mukaisessa kansallisessa päästökisterissä (Kioton rekisteri) Suomen valtion tilille.

Ilmansuojelun uusia päästökattoja valmisteltiin

Vuosille 2020–2025 on valmisteltu uusia ilman epäpuhtauksia koskevan direktiivin (NEC-direktiivi) mukaisia uusia päästökattoja. Kansallisten enimmäispäästöjen asettamiseen liittyviä pohjatietoja on tarkistettu, ja eri maiden velvoitteita suunniteltu useita vuosia. Uudet päästökatot koskevat tulevaisuudessa aiempien yhdisteiden lisäksi myös pienhiukkasia. Komissio antanee direktiiviehdotuksen vasta ilmanlaatu-direktiivin uudelleenarvioinnin yhteydessä.

Suomen päästöjen kehitys kohti nykyisessä direktiivissä ja pöytäkirjassa annettuja vuoden 2010 päästökattoja on esitetty kuvassa 2. Typen oksidin (NO_x) 170 kt:n pääs-

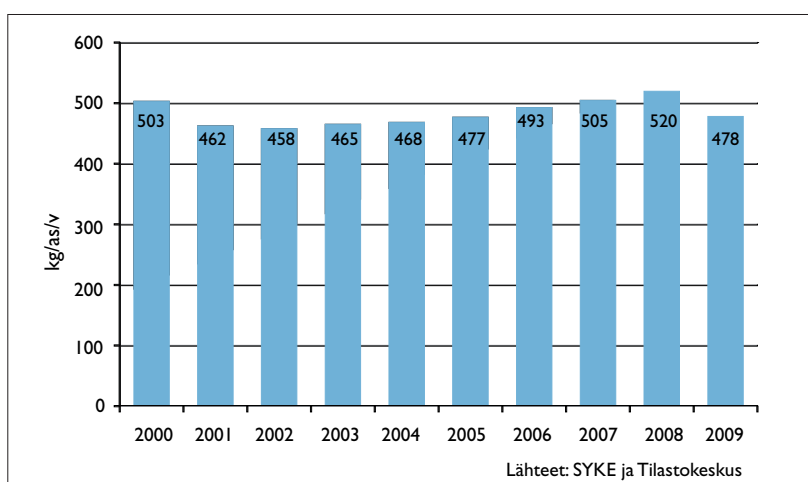

Kuva 2. Päästöjen kehitys kohti vuoden 2010 päästökattoja.

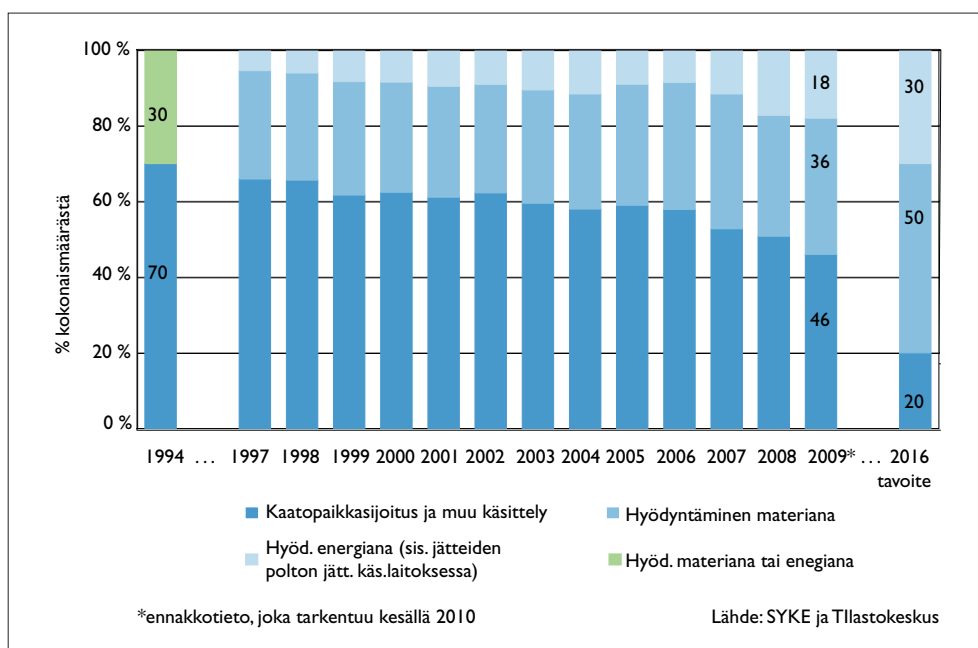
tökatto alitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008. Rikkidioksidin (SO₂) päästökatto 110 kt alitettiin jo vuonna 1995 ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC-päästöt) 130 kt vuonna 2007. Ammoniakin (NH₃) vuosipäästöt ovat arviointimenetelmien tarkentumisesta johtuen muutamia kilotonneja yli päästökattoarvon 31 kt, mutta nämäkin päästöt ovat vähentyneet ennakkoidulla tavalla.

Yhdyskuntajätteiden määrä kääntyi laskuun

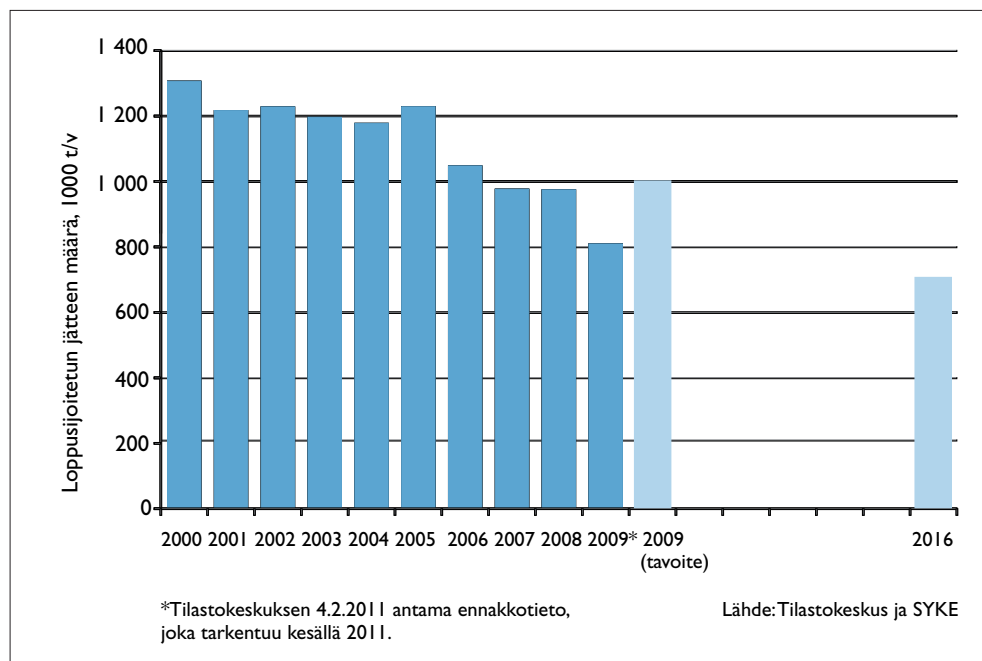
Yhdyskuntajätteen määrän pitkään jatkunut kasvu taittui vuonna 2009 (kuva 3). Määrä laski yli 7 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Jättemäärä oli asukasta kohti laskettuna 478 kg, mikä on 42 kg edellisvuotista vähemmän (kuva 4). Yhdyskuntajätteestä noin 60 prosenttia syntyy kotitalouksissa, loppuosa pääasiassa palvelualoilla, erityisesti kaupasta ja terveydenhoidosta. Jätteitä hyödynnettiin myös

Kuva 3. Yhdyskuntajätteen määrä asukasta kohti 2000–2009.

Kuva 4. Yhdyskuntajätteiden prosentuaalinen jakautuminen hyödyntämiseen ja käsittelyyn.

Kuva 5. Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus sekä vuosien 2009 ja 2016 tavoitteet.

selvästi aiempaa enemmän, ja hyödyntämisaste nousi noin 54 prosenttiin. Kierrätyksen eli materiaalihyödyntämisen osuus nousi edellisvuodesta 4 prosenttiyksikköä, 36 prosenttiin. Kaatopaikoille vietiin 1,2 miljoonaa tonnia yhdyskuntajätteestä, eli 46 prosenttia. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti yhdyskuntajätteistä tulisi vuonna 2016 sijoittaa kaatopaikoille enää enintään 20 prosenttia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin yhä sekä jätteen materiaali-kierrätyksen että energiahyödyntämisen tuntuvaa lisäämistä.

EU on asettanut tavoitteet biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämiseksi vuosille 2009 ja 2016 (kuva 5). Tilastotietojen mukaan kehitys on ollut myönteistä, ja vuoden 2009 tavoitteeseen on päästy jo vuonna 2007. Vuoden 2016 tavoitteeseen pääsemiseksi tulee biohajoavan jätteen erilliskeräystä ja materiaalihyödyntämistä sekä hyödyntämistä energiana lisätä voimakkaasti nykyisestä.

Jätelainsäädännön uudistus ja valtakunnallisen jätesuunnitelman seuranta etenivät

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksen ehdotukset valmistuivat maaliskuussa 2010, ja hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnalle 15.10.2010 (HE 199/2010). Ehdotus jätealan alemmanasteisen sääntelyn kehittämiseksi valmistui joulukuussa 2010. EU:n jäsenmaat on veloitettu edistämään jätteen kierrätystä niin, että asumisessa syntyvistä tietyistä jätelajeista (ainakin paperi-, metalli-, muovi- ja lasijätteistä) kierrätetään vuonna 2020 vähintään 50 prosenttia ja rakennus- ja purkujätteestä vähintään 70 prosenttia.

Vuoteen 2016 ulottuvan valtakunnallisen jätesuunnitelman (Kohti kierrätysyhteiskuntaa) tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta ja edistämistä varten ympäristöministeriö asetti työryhmän, jonka toimikausi on 17.5.2010–31.12.2013. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus valmistelivat valtakunnallisen jätesuunnitelman toteutumisen seurantaohjelman ja seurannan indikaattorit, joiden pohjalta laaditaan ensimmäinen väliarviointi. Arviointi julkaistaan keväällä 2011.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius parani

Öljyntorjuntavalmius parani torjunta-alusten osalta, kun merivoimien öljyntorjunta-alus Hallin 12 miljoonan euron määräinen peruskorjaus valmistui kesäkuussa 2010. Myös merivoimien uusi monitoimialus on jo laskettu vesille ja se valmistuu maaliskuussa 2011. Rajavartiolaitos on hankkimassa yhden uuden, avomerellä ja jäissä toimintakelpoisen monitoimialuksen (öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta-alus/ulkovartiolaiva) ja tarjous sisältää myös option toisen samanlaisen ulkovartiolaivan rakentamisesta. Hankinnasta ei ole päätöstä.

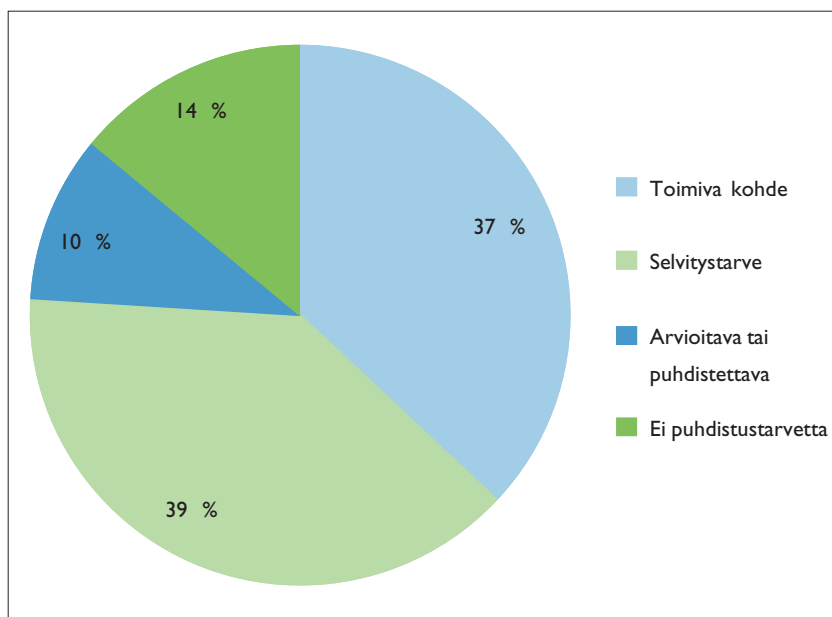
Ympäristöministeriön työryhmä esitti 22.6.2010 ehdotuksensa isojen alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämistä, johtamista ja viestintää koskevaksi valmiussuunnitelmaksi. Työryhmässä olivat mukana Suomen ympäristökeskuksen (SYKE), Rajavartiolaituksen, Merivoimien, alueellisen pelastustoimen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustajat. Ehdotus lähetettiin sen jälkeen lausuntokierrokselle. Suunnitelma viimeistellään lausuntokierroksen jälkeen vuoden 2011 alussa.

Maaperänsuojelua ja pilaantuneiden alueiden kunnostusta jatkettiin

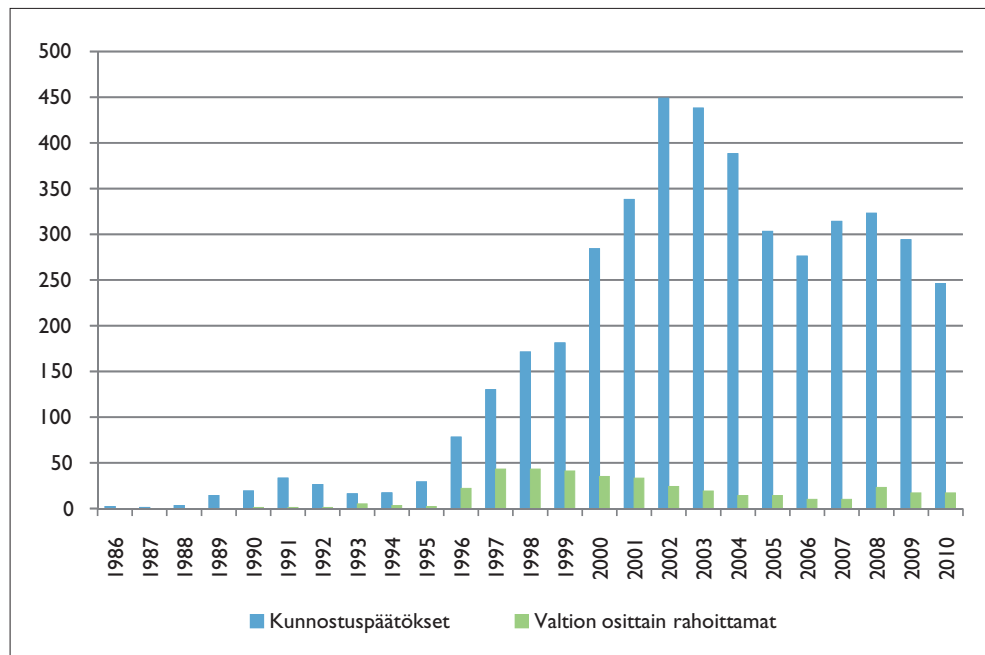
Maaperänsuojeludirektiiviehdotuksen käsittely EU:n ympäristöneuvoston ympäristötyöryhmässä alkoi syksyllä 2006 ja jatkui edelleen vuonna 2010. Asiassa ei saavutettu vielä poliittista yhteisymmärrystä.

Vuonna 2008 laajamittaiseen käyttöön otettuun valtakunnalliseen maaperän tilan tietojärjestelmään on talletettu noin 21 000 kohdetta, joista 14 prosenttia on kunnostettu tai todettu tutkimuksin pilaantumattomiksi. Kohteiden jakautuminen toimenpidetarpeiden mukaisiin luokkiin on esitetty kuvassa 6. Selvitettävistä, tutkittavista tai kunnostettavista kohteista on pohjavesialueilla noin 3 400 kpl ja noin 10 000 kpl asutuksen läheisyydessä (alle 100 m).

Vuonna 2010 valmistui 17 pilaantuneiden maa-alueiden kunnostushanketta, joihin käytettiin myös valtion ympäristötyömäärärahoja. Kertomusvuoden lopussa oli lisäksi vireillä 28 hanketta. Kunnostustoiminnan kokonaisvolyyymia kuvaa kuitenkin se, että ELY-keskukset tekivät 246 pilaantuneen maaperän puhdistamista koske-

Kuva 6. Maaperän tilan tietojärjestelmään merkittyjen kohteiden jakautuminen alueen toimenpidetarpeen mukaisiin luokkiin.

Kuva 7. Pilaantuneiden alueiden kunnostuspäätökset ja valtion osittain rahoittamat kunnostukset vuosina 1986–2010.

vaa hallintopäätöstä vuonna 2010 (kuva 7). Vuoden 2010 loppuun mennessä valtio on osallistunut noin 350 kohteen kunnostukseen. Niistä puolet on ollut vanhojen kaatopaikkojen kunnostuksia ja sulkemisia. Viime vuosina on kunnostettu muun muassa useita sahoja, kyllästämöitä ja ampumaratoja. Vuonna 2010 valmistuneista valtion tukemista hankkeista mainittakoon Nummen vanhan kaatopaikan kunnostus Forssassa.

Huoltoasemien maaperän kunnostamista jatkettiin SOILI-ohjelman puitteissa. Ohjelman hakuaika päättyi vuoden 2005 lopussa, mutta ohjelman toteutus jatkuu, kunnes ohjelmaan hakeneet kohteet on käsitelty. SOILI-ohjelma päättyy viimeistään vuonna 2014. Vuonna 2010 aloitettiin kunnostustyöt 33 uudessa öljysuojarahaston rahoittamassa kohteessa. Ohjelmasta luovutettiin 55 kohdetta.

Kemikaaliriskien hallinta ja kemikaalituotevalvonnan keskittäminen Tukesiin

EU:n kemikaaliasetuksen (REACH) toimeenpanossa oli painopiste edelleen uusien säännösten neuvonta- ja koulutustyössä. Lisäksi vuoden 2010 aikana annettiin suuri määrä EU:n tasoisia tarkentavia säännöksiä, joiden valmisteluun osallistuttiin yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. REACH-asetuksen lupaa edellyttävien aineiden listalle hyväksyttiin ensimmäiset kuusi ainetta. Uuden CLP-asetuksen toimeenpanossa keskityttiin valvontaviranomaisten koulutukseen sekä toiminnanharjoittajien neuvontaan ja tiedotukseen.

Komissio antoi kesällä 2009 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi biosidivalmisteiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä. Neuvosto saavutti asetuksesta poliittisen yhteisymmärryksen joulukuussa 2010 ja teki asetusehdotukseen muutoksia muun muassa ns. vähäriskisten valmisteiden, unionin tason hyväksymisen ja biosideilla käsiteltyjen esineiden ja materiaalien osalta. Asian käsittely jatkuu syksyllä 2011 neuvoston ja Euroopan parlamentin välisenä ns. toisen lukemisena. Neuvottelut elohopeaa koskevan kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseksi käynnistyivät Tukholmassa kesäkuussa 2010 UNEP:n hallintoneuvoston 2009 tekemän päätöksen mukaan. Kokouksessa korostui Kiinan rooli sekä suurimpana

elohopeapäästöjen aiheuttajana (hiilenpoltto), että elohopeaa sisältävien tuotteiden valmistajana. Neuvotteluprosessi jatkuu vuoteen 2013, suunnitteilla on yhteensä viisi neuvottelukokousta.

Marraskuussa 2010 Komissio ehdotti kotitalouksien yli 0,5 prosenttia fosforia sisältävien pyykinpesuaineiden markkinoille luovutuksen kieltämistä muuttamalla pesuaineista vuonna 2004 annettua neuvoston ja parlamentin asetusta. Kielto tulisi voimaan 2013 alusta. Ympäristöministeriö oli aiemmin käynnistänyt pyykinpesuaineiden fosfaattia koskevan kansallisen rajoituksen valmistelut markkinaselvityksellä ja arvioimalla pesuaineista aiheutuvaa fosforikuormaa ympäristöön. Ehdotuksen käsittely alkaa 2011.

Ympäristölupamenettelyä kevennettiin ja lupien valvontaa kehitettiin

Luvanvaraisten toimintojen määrää vähennettiin 1.1.2010 voimaan tulleella ympäristönsuojeluasetuksen muutoksella siten, että osa toiminnoista poistettiin kokonaan lupamenettelystä, joidenkin toimintojen osalta luvanvaraisuuskynnyksiä nostettiin ja joillekin toiminnoille asetettiin aikaisemmasta poiketen luvanvaraisuuskynnys. Muutoksella selkeytettiin myös valtion ja kunnan lupaviranomaisten toimivaltajakoa. Ympäristönsuojelulain muutoksella (253/2010) sellaiset ympäristöllisesti vähempimerkitykselliset toiminnot kuten asfalttiasemat, polttoaineteholtaan alle 50 MW:n polttolaitokset ja polttonesteiden jakeluasemat poistuivat luvanvaraisuuden piiristä ja siirtyivät 1.6.2010 alkaen valtioneuvoston asetusten myötä lupamenettelyä kevyempään rekisteröintimenettelyyn. Vastaavista syistä annettiin 9.9.2010 valtioneuvoston asetus kivenlouhimoiden ja -murskaamojen ympäristönsuojelusta.

Ympäristönsuojelulain ja -asetuksen uudistamiseksi asetettiin 15.9.2010 hallinnonsisäinen lainsäädäntöhanke. Sen tarkoituksena on valmistella linjauksia seuraavan hallituskauden ohjelmaan. Hankkeessa käsitellään myös teollisuuspäästädirektiivin (IED) saattamista kansalliseen lainsäädäntöön 6.1.2013 mennessä.

Valvontatoiminnan suunnitelmallisuutta on pyritty lisäämään ympäristöministeriön vuonna 2005 antaman valvontaohjeen mukaisesti. Valvontatilanne on kuitenkin muuttunut aluehallinnon uudistuksen vuoksi olennaisesti. Valvonnan kehittämistyöryhmän joulukuussa 2010 valmistunut raportti sisältää ehdotukset siitä, miten valvontaa tulisi kehittää ottaen huomioon uudet haasteet ja käytettävissä olevat voimavarat. Valvontaa on suoritettava riskianalyysin pohjalta. Raportti edellyttää lisäksi valvontaohjeen uudistamista.

Ympäristölupakäsittelyn tietojärjestelmähankkeen määrittelyt valmistuivat ja järjestelmän rakentaminen etenee siten, että ensimmäinen vaihe otetaan käyttöön vuonna 2011 pilottiasiakkaiden kanssa. Järjestelmän rakentamiseen on saatu rahoitusta tuottavuushankkeena. Se parantaa luonnonsuojelualueita koskevan tiedon koaamista ja yhteiskäyttöä oleellisesti.

Itämeren suojelutoimet tehostuivat

Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren toimintaohjelma (BSAP) asettaa Itämeren meriympäristön tilalle tavoitteet sekä rehevöitymisen pysäyttämiseksi kuormituskaton, joka perustuu taakanjakoajatteluun. Suomen ohjelma BSAP:n toteuttamiseksi tukeutuu jo hyväksytyihin valtioneuvoston periaatepäätöksiin ja valtioneuvoston Itämeri-selontekoon. Toimeenpanoa on edistetty muun muassa osallistumalla ja tukemalla kansainvälisiä asiantuntija- ja tutkimushankkeita. BSAP:n toimeenpano tukee myös EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpanoa Suomessa ja niissä Itämeren maissa, jotka ovat EU:n jäseniä. EU:n Itämeren alueen strategia puolestaan tukee BSAP:n toimeenpanoa.

HELCOM:n puitteissa on Suomen aloitteesta ja johdolla valmisteltu yhteinen ehdotus Kansainväliselle Merenkulkujärjestölle (IMO) matkustaja- ja risteilyalusten käymäläjätevesipäästöjen rajoittamisesta Itämerellä. Ehdotuksen mukaan Itämeri nimettäisiin käymäläjätevesien suhteen erityisalueeksi. Matkustaja- ja risteilyalusten käymäläjätevesien päästäminen olisi alueella kiellettyä, ellei aluksella ole tehokkaita, myös ravinteet poistavia puhdistuslaitteita. Ehdotusta käsiteltiin IMO:n ympäristökomiteassa maaliskuussa 2010 ja komitea hyväksynee ehdotuksen ja puhdistuslaitteiden päästöstandardit heinäkuussa 2011. Alusten käymäläjätevesien asianmukaista jättämistä satamiin on edistetty parantamalla satamien käymäläjätevesien vastaanottojärjestelmiä. Typenoksidipäästöjen erityisalueen hakemuksen (NECA aluehakemus) valmistelu jatkuu HELCOM-yhteistyönä.

HELCOM:n Itämeren toimintaohjelman toimeenpanon tueksi on Pohjoismaiden Investointipankin ja Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön Nefcon yhteyteen perustettu Itämeren toimintaohjelman hankevalmistelurahasto (BSAP-rahasto). Rahaston toiminta on käynnistynyt ja valmistelussa on yhteensä 12 hanketta. Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahaston toiminta-alue laajeni Valko-Venäjälle. Ensimmäiset Itämeren kuormituksen vähentämiseen tähtäävät Valko-Venäjän hankkeet hyväksyttiin rahaston jatkovalmisteluun.

Venäjän kanssa jatkettiin yhteistyötä Itämeren suojelemiseksi. Ulkoasiainministeriö teetti riippumattoman, kaikki toimintasektorit kattavan kokonaisarvioinnin Suomen ja Venäjän välisestä lähialueyhteistyöstä. Arvio kattaa vuodet 2004–2009. Ympäristösektorin osalta arvio on varsin myönteinen. Myös kolmikantaista Suomi-Viro-Venäjä yhteistyötä on jatkettu.

EU:n meristrategiadirektiivin (2008/56/EY) kansallinen toimeenpano käynnistettiin. Meristrategiadirektiivin tavoitteena on, että meriympäristön hyvä tila saavutetaan vuoteen 2020 mennessä. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltioita laatimaan merialueilleen kansallisen meristrategian ja sen toimeenpano-ohjelman meren hyvän tilan saavuttamiseksi. Direktiivin toimeenpanoa koskeva lakiesitys annettiin eduskunnalle vuonna 2010 ja lain arvioidaan tulevan voimaan keväällä 2011.

Itämerellä saavutettiin ensimmäisenä merialueena maailmassa biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen mukainen suojelutavoite, 10 prosenttia merialueen pinta-alasta. Merelliset suojelualueet on perustettu HELCOM-yhteistyönä. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) jatkettiin ja tehtiin ohjelman kokonaisarviointi. Arvioinnin mukaan biologista tietoa on kerätty vuosina 2004–2009 noin 0,5 % Suomen aluevesien pinta-alasta. Tietoa on kerätty pääosin matalilta vesialueilta, jotka ovat meriluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimpiä. Suurimpana haasteena ohjelman toteuttamisessa on riittävän ja pitkäjänteisen rahoituksen turvaaminen. Kehittämistarpeiksi linjattiin suunnitelmallisempi ulkopuolisen rahoituksen hankinta, tehokkaampi ohjelman organisaatio ja koordinointi, parempi aineistojen saatavuus eri tietolähteitä ja -järjestelmiä hyödyntämällä sekä VELMUn yhteyden varmistaminen Meristrategiapuitedirektiivin toimeenpanon valmistelutyöhön.

Itämeren suojelupolitiikan tueksi tarvitaan tietoa toimenpiteiden yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista. Tarvitaan myös arvio siitä, mitä maksaa, jos toimenpiteitä ei tehdä. Tätä tietoa tuottava monitieteellinen, kansainvälinen yhteistyöhanke (ns. Stern-hanke) on käynnissä sektoritutkimuksen neuvottelukunnan johdolla.

Luoteis-Venäjän ravinnekuormitusta vähennettiin yhteistyöllä

Itämeren suojeluohjelman sekä Suomen ja Venäjän yhteistyösopimusten mukaisesti Suomi on toiminut aktiivisesti lähialueiden ravinnekuormituksen vähentämiseksi. Yhteistyön painopiste on ollut Itämeren valuma-alue Luoteis-Venäjällä. Hankkeiden pääasiallisena tavoitteena on vähentää Suomenlahden rehevöitymistä.

Merkittävin yhteistyökumppani Venäjällä on Pietarin vesilaitos. Tärkein vireillä oleva hanke on Nevan suorien päästöjen sulkemishanke, johon sisältyy kokoojaviemäritunnelin loppuunsaattaminen, suorien purkujen liittäminen tunneliin ja perusparannukset olemassa olevilla puhdistamoilla. Hankkeella vähennetään fosforikuormitusta 860 tonnilla ja typpikuormitusta 1 100 tonnilla vuodessa. Hankkeen toteuduttua 94 prosenttia Pietarin jätevesistä käsitellään HELCOM:n suositusten mukaisesti. Hankkeen arvioidaan valmistuvan vuonna 2013. Myös Pietarin keskisuurille ja pienille jätevedenpuhdistamoille valmistellaan ravinteidenpoiston investointeja. Nevan hankkeen kustannusarvio on 320 miljoonaa euroa. Suomen kahdenvälisen rahoituksen osuus on 6,1 miljoonaa euroa. Lisäksi sovittiin Pietarin 10 pienen ja keskisuuren esikaupunkipuhdistamon saneeraushankkeesta, jossa Suomen osuus on miljoona euroa. Lounaisen jätevedenpuhdistamon kemiallinen fosforinpoisto otettiin käyttöön.

Ympäristötekniikan alalla käynnistettiin yhteistyö loppuvuodesta 2009. Yhteistyötä tehdään myös maatalouden, erityisesti kotieläintalouden, ympäristönsuojelun edistämiseksi Leningradin alueella. Kotieläintaloudesta valuu ravinteita vesistöihin, ja lannan läjittäminen maastoon on vakava riski Suomenlahdelle. Vuonna 2010 tutkittiin yhdessä maa- ja metsätalousministeriön, Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahaston ja Nefcon kanssa erityisesti kanaloiden lannoitemarkkinoita ja tuettiin tilojen liiketoimintasuunnitelmien laadintaa. Valtiolliselle Novoladozkyn karjatilalle laadittiin lannankäsittelyn kehittämissuunnitelma. Myös kestävien viljely- ja kalankasvatusmenetelmien ohjeistusta on kehitetty.

Vesienhoidon toteutusohjelma valmisteltiin

Vesienhoidon toteutusohjelmaa 2010–2015 valmisteltiin laajassa vuorovaikutuksessa eri hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa ja se valmistuu keväällä 2011. Vesienhoidon toteutusohjelmassa 2010–2015 käsitellään vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanon edellytyksiä, kuten rahoitusta, ohjauskeinoja ja niiden kehittämistarpeita sekä määritellään toimenpiteiden vastuutahot. Toteutusohjelmalla luodaan myös valmiuksia kauden 2016–2021 vesienhoitosuunnitelmien valmistelulle. Vesienhoidon alueellisia toimia tarkennetaan valtakunnallisen toteutusohjelman 2010–2015 pohjalta.

Monilla vesillä hyvän tilan saavuttaminen edellyttää vesienhoidon lisätoimenpiteitä. Vesienhoitosuunnitelmissa on arvioitu, että hyvä tila voidaan vuoteen 2015 mennessä turvata tai saavuttaa 70 prosentilla tarkastelluista jokipituuksista ja yli 90 prosentilla järvipinta-alasta. Rannikkovesien ja monien jokivesistöjen tilan paraneminen on hitaampaa, mutta niidenkin tila on tarkoitus saada hyväksi viimeistään vuonna 2027. Pohjavesistä arvioidaan hyvässä tilassa olevan vuoteen 2015 mennessä yli 98 prosenttia, mikäli suunnitelmissa esitettävät toimet toteutetaan. Ihmistoiminnan on todettu uhkaavan pohjaveden hyvää tilaa noin 225 pohjavesialueella ja arvioiden mukaan noin 300 pohjavesialueella tarvitaan lisää selvityksiä ja seuranta ihmistoiminnan vaikutusten arvioimiseksi ja riskien todentamiseksi. Niille pinta- ja pohjavesille, joissa ympäristötavoitteita ei saavuteta vuoteen 2015 mennessä, on esitetty jatkoaikaa vuoteen 2021 tai 2027.

Haitallisia aineita koskevien säädösten toimeenpano eteni

Ympäristölaatuunormeista vesipolitiikan alalla annettu direktiivi (2008/105/EY, ympäristölaatudirektiivi) saatettiin kansallisesti voimaan muuttamalla valtioneuvoston asetuksia vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (2006/1022) ja vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006). Samalla pantiin täytäntöön myös ympäristölaatudirektiiviin kiinteästi liittyvä komission direktiivi (2009/90/EY) veden tilaa koskevan kemiallisen analysoinnin ja seurannan teknisten eritelmien määrittämises-

tä. Säädosmuutokset otetaan huomioon ympäristölupapäätösten päästömääräysten asettamisessa parasta käyttökelpoista tekniikkaa käyttäen. Myös torjunta-aineiden käytössä on sovellettava parasta käytäntöä. Ympäristölaatuunormeja käytetään vesien tilan luokittelussa. Tiukentuneet laatu normit johtavat ainakin elohopean osalta siihen, että vesien tila alenee luokittelussa huonoksi, vaikka muut ympäristövaikutukset samanaikaisesti vähenevät.

Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus jatkuu, vesien kunnostusstrategia vireille

Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen toteuttaa osaltaan Suomen luonnon monimuotoisuuden ja suojelun kestävä käytön strategiaa ja toimintaohjelmaa vuosille 2006–2016. Valtioneuvoston hyväksymän lintuvesien suojeluohjelman laajuus on noin 72 000 hehtaaria. Alueiden suojelu on pääosin toteutettu yksityisinä suojelualueina. Ohjelman 163 kohdetta tarvitsevat kiireellisiä kunnostustoimia. Lintuvesien kunnostuksen merkittävin rahoitusmuoto on ollut EU:n LIFE+ -rahasto, jonka tuki 12 eri projektiin on ollut noin 8,5 miljoonaa euroa. Kotimainen rahoitus hankkeille on saatu pääasiassa luonnonsuojelualueiden hoitoon ja ympäristötöihin varatuista määrärahoista. Maatalouden ympäristötuella on voitu jatkaa lintuvesien rantaniittyjen ylläpitoa. Parhailaan on käynnissä laaja Kokemäenjoki-LIFE 2006–2012 projekti, jonka kokonaisbudjetti on noin 3,4 miljoonaa euroa. Lisäksi ympäristöministeriö asetti vuonna 2010 työryhmän tekemään vesien kunnostusstrategiaa. Tarkoituksena on arvioida vesien kunnostustarpeet, selvittää rahoitusmahdollisuuksia ja selkeyttää valtion roolia kunnostuksissa.

Tukea kiinteistökohtaisten talousjätevesien käsittelyn tehostamiseen

On arvioitu, että yli 200 000 haja-asutusalueen asuinkiinteistöllä tarvitaan jätevesijärjestelmän tehostamistoimia. Yhteisviemäröintihankkeita on edistetty haja-asutusalueilla tiedotuksen, koulutuksen ja avustusten keinoin.

Ympäristöministeriössä valmisteltiin vuonna 2010 useita säädösehdotuksia, joiden tavoitteena oli selkeyttää ja lisätä mahdollisuuksia kiinteistökohtaisen poikkeusmenettelyn käyttöön niissä tilanteissa, joissa hajajätevesiasetuksen edellyttämät toimet kiinteistöllä ovat kiinteistön haltijan kannalta kohtuuttomia. Erityistä huomiota on kiinnitetty iäkkäiden kiinteistön haltijoiden asemaan. Yli 68-vuotiaat kiinteistön omistajat, joiden kiinteistöllä on käyttökuntoinen jätevesijärjestelmä, on tarkoitus vapauttaa asetuksella säädettyjen jätevesien puhdistusvaatimusten noudattamisesta suoraan lain nojalla.

Hajajätevesiasetuksen toimeenpanossa koettujen ongelmien vuoksi eduskunnalle annettiin syksyllä 2010 hallituksen esitys ympäristönsuojelulain 18 ja 103 §:n muuttamisesta. Lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta on edellyttänyt muutoksia myös hajajätevesiasetuksella säädettyyn puhdistustasoon. Voimassa oleva hajajätevesiasetus tullaan kumoamaan ja korvaamaan uudella asetuksella eduskunnan edellyttämällä tavalla kevään 2011 aikana.

Aiempien säännösten toimeenpanon esteenä on nähty, ettei kiinteistönomistajilla ole ollut käytössään riittävästi tietoa. Vuoden 2010 lisätalousarviossa myönnettyllä määrärahalla jätevesineuvontaa on suunniteltu tehostettavan neuvontakoikeilulla, joka käynnistyy kolmella pilottialueella huhti-toukokuussa 2011. Tehostamalla jätevesineuvontaa pyritään varmistamaan, että kiinteistöjen omistajat saavat luotettavan tiedon siitä, tarvitseeko oman kiinteistön jätevesien käsittelyä parantaa. Pilottivaiheen tavoite on kerätä kokemusta erilaisista toimintamalleista ja kehittää yhtenäinen, valtakunnallisesti sovellettavissa oleva malli jätevesineuvontaan. Lisäksi pilottivaiheella toivotaan saatavan keskenään erilaisia, innovatiivisia ja kustannustehokkaita toimintamalleja.

Maatalouden vesiensuojelussa kokeiltiin uusia menetelmiä ja arvioitiin ohjeistusta

Maatalouden osuus ihmisen aiheuttamasta fosforikuormituksesta on noin 60 prosenttia ja typpikuormituksesta yli 50 prosenttia. Maatalouden kuormituksen vaikutus näkyy selvimmin Saaristomerellä ja Suomenlahdella sekä Etelä-Suomen jokivesistöissä. Tärkein maatalouden vesiensuojelun ohjauskeino on EU-osarahoitteinen maatalouden ympäristötuki. Ympäristötukea maksettiin toimintavuonna 345 miljoonaa euroa 57 323 maatilalle. Maksetut erityistukisopimukset kattoivat lähes 360 000 hehtaaria. Vesiensuojelun kannalta merkittävien suojavyöhykesopimusten määrä on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Suojavyöhykesopimusten pinta-alat (ha) ja lukumäärä (kpl) vuosilta 2002–2009.

Vuosi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Suojavyöhykkeet (ha)	1 640	2 606	3 686	4 308	5 893	8 200	8 503	8 340
Suojavyöhykkeet (kpl)	613	1 066	1 475	1 688	2 003	2 780	2 879	2 792

Vuonna 2010 valmistui maatalouden ympäristötuen vaikuttavuuden seurantatutkimuksen (MYTVAS 3) väliraportti. Erityisesti kotieläintuotantokeskittymissä lannasta huuhtoutuvat ravinteet ovat muodostumassa aiempaa suuremmaksi ongelmaksi. Ravinteiden kierrätystä tulisi lisätä tehostamalla erityisesti lannan sisältämien ravinteiden käyttöä. Keinolannoitteiden käytön vähenemisestä on osoituksena typpi- ja fosforitaseiden aleneminen kaikkialla Suomessa. Typpitase oli ensimmäisen ympäristötukikauden aikana (1995–1999) keskimäärin 67,5 kg/ha, toisen ympäristötukikauden aikana (2000–2006) keskimäärin 53,6 kg/ha ja nykyisen ympäristötukikauden kahden ensimmäisen vuoden aikana (2007–2008) keskimäärin 43,1 kg/ha. Vastaavat fosforitaseen keskimääräiset arvot olivat: 13,0 kg/ha, 8,0 kg/ha ja 4,7 kg/ha. Valtioneuvoston hyväksymissä vesienhoitosuunnitelmissa esitettiin maataloudelle lisätoimenpiteitä, jotka ovat pääosin samoja kuin nykyiset ympäristötuen toimenpiteet.

Lounais-Suomen Tehoa maatalouden vesiensuojeluun (TEHO) -hankkeen tavoitteena on lisätä nykyisen ympäristötukijärjestelmän vaikuttavuutta, kokeilla uusia vesiensuojelumenetelmiä, arvioida bioenergiatuotannon käyttökelpoisuutta vesiensuojelussa sekä esittää toimenpiteitä uuteen, vuonna 2014 alkavaan ympäristötukiohjemaan ja muuhun vesiensuojelun kehittämiseen. Hankkeessa oli vuoden 2010 lopussa mukana 122 tilaa. Hankkeessa laadittiin viljelijöiden työvälineeksi ympäristökäsikirja, jolla voidaan esittää tilakohtaisesti vesiensuojelutoimenpiteiden tärkeysjärjestys ja arvioida niiden kustannustehokkuutta.

Ympäristöministeriö antoi vuonna 2009 ympäristönsuojelulain lupa- ja valvontaviranomaisille kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeen, jota sovelletaan eläinsuojien ympäristölupa- ja valvonta-asioihin. Kesäkuussa 2010 tehtiin selvitys, onko uuden ohjeen toimeenpanossa onnistuttu ja miten toiminnanharjoittajat ovat kyenneet täyttämään uudet pinta-alavaatimukset. Selvityksen mukaan toiminnanharjoittajilla on pääosin käytettävissä riittävästi lannanlevitysalaa sekä toiminnanharjoittajat ja lupaviranomaiset ovat hyvin selvillä uuden ympäristönsuojeluohjeen vaatimuksista.

Kalankasvatuksen ympäristönsuojeluohje valmisteluun

Kalankasvatuksen aiheuttama ravinnekuormitus, joka on luonteeltaan paikallista, oli suurimmillaan 1980-luvun lopussa, minkä jälkeen se on vähentynyt alle puoleen. Suomen ympäristökeskuksen tilaston mukaan Suomen vesiin joutuvasta, ihmistoiminnan aiheuttamasta fosforikuormituksesta kalanviljelyn osuus vuonna 2005 oli noin 85 tonnia (2,1 %) ja typpikuormituksesta noin 688 tonnia (0,9 %). Ympäristömi-

nisteriö asetti vuonna 2010 työryhmän valmistelemaan ehdotusta kalankasvatuksen ympäristönsuojeluohjeeksi. Ohjeen tavoitteena on edesauttaa kalankasvatukselle asetettujen ympäristötavoitteiden täyttymistä, yhdenmukaistaa viranomaistoimintaa sekä lisätä kalankasvattajien tietämystä ympäristönsuojelun vaatimuksista.

Luonnonvarapolitiikka: mineraalistrategia ja valtioneuvoston luonnonvaraselonteko valmistuivat

Ympäristöministeriö osallistui kansallisen mineraalistrategian valmisteluun, joka valmistui lokakuussa 2010. Strategian tavoitteena on mineraalialan kotimaisen kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen, ratkaisujen tarjoaminen globaaleihin mineraaliketjun haasteisiin ja ympäristöhaittojen vähentäminen. Joulukuussa 2010 annettiin eduskunnalle valtioneuvoston luonnonvaraselonteko, jonka laadintaan ympäristöministeriö osallistui. Selonteko perustui biotalousstrategiaan ja mineraalistrategiaan, mutta kokosi yhteen muun muassa vesitalouden, ekosysteemipalvelut sekä materiaali- ja energiatehokkuuden näkökulman. Selonteossa asetetaan strategisiksi tavoitteiksi, että luonnonvaroja hyödynnetään materiaali- ja energiatehokkaasti sekä pyritään suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja.

Ympäristövaikutusten arviointilain toimivuusarviointi valmistui

Tehdyn toimivuusarvion mukaan YVA-lain tavoitteet ovat toteutuneet hyvin ja YVA-menettely on löytänyt paikkansa osana suurten, ympäristövaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden valmistelua ja ohjausta. YVA-laki toteuttaa myös onnistuneesti EU-lainsäädäntöä. Toimivuusarvioinnissa tunnistetuista kehittämiskohteista huomattavaan osaan voidaan puuttua ohjauksella ja toimintatapojen kehittämisellä, osaan voi liittyä lainsäädännön tarkistamistarvetta. YVA-lain toimivuuden arviointia jatkettiin aloittamalla selvitys kansainvälistä kuulemistä koskevien säännösten toimivuudesta.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa ovat edelleen painottuneet hankkeet, joilla on rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. YK:n Euroopan talouskomission YVA-yleissopimuksen mukaisia kansainvälisiä menettelyjä on ollut käynnissä varsin runsaasti. Suomea velvoittava YVA-yleissopimukseen liittyvä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja astui voimaan 11.7.2010.

ELY-keskuksia sekä muita viranomaisia ja toimijoita on ohjattu YVA- ja SOVA-lainsäädännön soveltamisessa. SOVA-asetuksen 8 §:n muuttamisesta annettiin valtioneuvoston asetus. YVA-asetuksen hankeluettelon täydentämistä tuulivoimalahankkeiden osalta valmisteltiin.

1.3.4

Luonnonsuojelu

Toiminnallinen vaikuttavuus

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vähentäminen tai EU:n tavoitteen mukainen pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä on ollut luonnonsuojelun keskeinen tavoite jo usean vuoden ajan. EU:n asettamaa tavoitetta ei ole kuitenkaan saavutettu yhdessäkään jäsenmaassa. Edelleenkin vain 17 prosenttia EU:n tärkeänä pitämistä lajeista ja luontotyypeistä on suotuisalla suojelun tasolla. Tähän on syynä muun muassa lainsäädännön, erityisesti luonto- ja lintudirektiivin hidas ja puutteellinen toteuttaminen, käytettävissä olevien suojelukeinojen vähäinen määrä, biodiversiteetin suojelun heikko integraatio muihin sektoreihin ja resurssien puute.

Luonnon monimuotoisuuden suojelu ja luonnonvarojen kestävä käyttö osana eri toimialojen suunnittelua ja toimintaa on kuitenkin Suomessa vahvistunut. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiaa on toteutettu laajassa yhteistyössä eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä. Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen 10 osapuolikokouksessa Japanin Nagoyassa loka-kuussa 2010 sovittiin uusista vuoteen 2020 ulottuvista tavoitteista, joiden perusteella strategiaa tullaan uudistamaan myös Suomessa. Kokous sopi myös geenivarojen jakamista koskevasta pöytäkirjasta. Suomi toimitti kokousta varten biodiversiteettisopimusten yhteistyön edistämistä koskevan kansainvälisen kokouksen raportin.

Suomen kansallispuistoverkostoa esitettiin laajennettavaksi Selkämeren ja Sipoonkorven kansallispuistoilla. Niitä koskevat hallituksen esitykset ovat eduskunnan käsiteltävänä. Eduskunta hyväksyi vuonna 2010 luonnonsuojelulain muutoksen, jonka perusteella luonnonsuojelualueiden perustamissäädösten valmistelua voidaan tehostaa. Seuraavien vuosien aikana tulee lähes kaksi tuhatta aluetta perustaa luonnonsuojelualueeksi.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen hidastuu verkkaisesti

Nagoyan osapuolikokouksessa hyväksyttiin maailmanlaajuinen strateginen suunnitelma vuosille 2010–2020 ja voimavarojen mobilisointistrategia. Keskeinen havainto maailmanlaajuisen strategian uudistamisessa oli, että luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ei vuoteen 2010 mennessä ollut merkittävästi hidastunut. Maailmanlaajuisesti luonnon monimuotoisuuden tila heikkenee vaarallisesti ja sen taloudelliset seurausvaikutukset ihmiskunnalle ovat huomattavia. Kansainvälisellä tasolla tästä aihepiiristä on julkaistu merkittäviä taustaselvityksiä, joista tärkeimmät ovat kolmas maailmanlaajuinen katsaus biodiversiteetin tilaan "Global Biodiversity Outlook 3" ja ekosysteemipalveluiden taloudellista merkitystä koskeva selvitys The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB).

Luonto- ja lintudirektiivin lisäksi myös monet muut EU:n direktiivit, kuten vesipuitedirektiivi ja meristrategiadirektiivi asettavat velvoitteita luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle. Luonnon monimuotoisuuden kestävä käytön periaatetta pyritään yhdentämään toimintapolitiikkaan ja rahoitusjärjestelmiin, kuten maatalouspolitiikkaan ja kalastuspolitiikkaan.

Johtopäätökset jatkotyöstä lajisuojelun, luontotyyppisuojelelun ja luonnonsuojelulain toimivuuden osalta

Vuoden 2010 lopulla julkaistu neljäs arviointi Suomen eliölaajien uhanalaisuudesta, kesällä 2009 julkaistu neljäs kansallinen raportti yleissopimuksen toimeenpanosta, vuonna 2008 julkaistu Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -arviointi ja kansallisesti kehitetyt 110 indikaattoria antavat kuvan Suomessa tapahtuneesta kehityksestä. Eri arviointien perusteella voidaan sanoa, ettei tavoitteisiin päästy, vaikka kehitys ei ole pelkästään negatiivista. Arviointitiedot luovat pohjaa Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön toimintaohjelman tarkistamiselle, joka tehdään vuonna 2011.

Suomen eliölaajien uhanalaisuuden arvioinnin kattavuus parantui. Suomessa on 2 247 uhanalaista lajia, mikä on 10,5 prosenttia arvioituista 21 400 lajista. Arvioitujen lajien osuus Suomen lajistosta on suurempi kuin missään muussa maassa maailmassa. Edellisen arvion 1 505 uhanalaisesta lajista (10 % arvioituista lajeista) tilanne parantui 186 ja huonontui 356 lajin kohdalla. Tämä osoittaa lajiston uhanalaistumiskehityksen jatkuneen, mutta myös suojelukeinojen toimineen monilla lajeilla.

Toimintasuunnitelma uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi valmistui. Se on laajan asiantuntijaryhmän työn tulos ja pohjaa Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin ja arvioinnin tekijöiden toimenpide-esityksiin sekä ympäristöministeriön alustavasti määrittelemiін keskeisiin jatkotoimiin. Ehdotettuja toimenpiteitä ovat muun muassa Itämeren ravinnekuorman pienentäminen, merialueiden inventointien ja suunnittelun kehittäminen, uhanalaisten luontotyyppien ja pienvesien suojelun vakiinnuttaminen vesienhoidon toimenpideohjelmissa, soiden ja turvemaiden kestäväen käytön ohjauksen kehittäminen kansallisen suostrategian avulla, ojitettujen soiden ennallistaminen, METSO-ohjelman toteuttamisen tehostaminen, tukimahdollisuuksien kehittäminen maaseudun perinneympäristöille ja luonnonlaitumiin perustuvan poronhoidon edistäminen laidunpaineen pienentämiseksi.

Luonnonsuojelulain toimivuuden arviointi valmistui

Ympäristöministeriön ohjaamassa luonnonsuojelulain toimivuuden arvioinnissa tarkasteltiin luonnonsuojelulain (1096/1996), luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) ja erämaalain (62/1991) toimivuutta käytännön työssä. Tarkoituksena oli kerätä tietoa keskeisen luonnonsuojelulainsäädännön toimivuudesta sekä vastaavuudesta asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin toteutti Suomen ympäristökeskus.

Arvioinnin mukaan luonnonsuojelun lainsäädäntö on toiminut kokonaisuudessaan verrattain hyvin, vaikka sillä ei ole voitu estää luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Arvioinnin tarkempia tuloksia ja esille tuotuja uudistamistarpeita käydään läpi kevään 2011 kuluessa. Toimivuusarvioinnin tuloksia käytetään linjatessa toimenpiteitä luonnon monimuotoisuustavoitteiden saavuttamiseksi.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmän käyttöönotto viivästyi

Suojelualueiden tietojärjestelmähanke ei valmistunut vuoden 2010 aikana. Hanketta hidasti yhden osahankkeen viivästyminen markkinatuomioistuimeen tehdyn valituksen vuoksi. Suojelualueiden maa- ja vesialueiden hallinnan kokonaisuuden toimitusprojektin viivästyminen noin 6 kuukaudella viivästytti myös hankkeen muita projekteja, koska järjestelmäkokonaisuuden ensimmäisessä toteutusprojektissa määritellään ja toteutetaan kaikille projekteille yhteisiä palveluja sekä yhteistä käyttöliittymän perustoiminnallisuutta.

Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto laajeni

Yhtenä luonnon monimuotoisuuden teemavuoden kansallisena hankkeena perustettiin Porvoon kaupungin hakemuksesta ympäristöministeriön päätöksellä Porvooseen Suomen viides kansallinen kaupunkipuisto. Päätös pysäyttää yhden Suomen tunnetuimman historiallisen kaupunkimaiseman pirstomisen ohjaamalla raskaan uudisrakentamisen muualle kuin kulttuuri- ja luonnonperinnöltään arvokkaimille alueille. Porvoon kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyy arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, merkittäviä muinaismuistoja sekä useita luonnonsuojelualueita ja Natura 2000 -kohteita.

Vuoden 2010 aikana kansallisen kaupunkipuiston hanketta edistettiin aktiivisesti Kotkassa, Valkeakoskella ja Seinäjoella. Samoin Rovaniemellä jatkettiin valmistelutyötä. Turun kaupunki on päättänyt hakea ympäristöministeriöltä kansallisen kaupunkipuiston statuksen edellyttämää päätöstä.

Uusien kansallispuistojen valmistelu eteni

Metsähallituksen tekemien selvitysten ja niistä saatujen lausuntojen ja muun palautteen perusteella ympäristöministeriö päätyi valmistelemaan Selkämeren ja Sipoonkorven kansallispuistojen perustamista. Ehdotettu Selkämeren kansallispuisto olisi hallituksen esityksen mukaisesti toteutuessaan yksi Itämeren merkittävimmistä merikansallispuistoista. Se olisi ensimmäinen kansallispuisto Suomessa, jossa suojelun tavoitteet kohdistuvat pääasiassa meren alaisiin ekosysteemeihin, jotka ovat erityisen tärkeitä paitsi meriluonnon monimuotoisuuden suojelun niin myös taantuneen luonnonkalaston elvyttämisen kannalta. Ehdotettu kansallispuisto sijoittuisi noin 160 kilometrin pituiselle rannikkoalueelle, pääasiassa valtion yleisille vesialueille.

Ehdotettu Sipoonkorven kansallispuisto perustettaisiin voimakkaasti kasvavalle metropolialueelle niin sanotulle Sipoonkorven ydinalueelle. Tavoitteena on säilyttää laaja kalliometsien, pikkusoiden ja -vesien sekä perinneympäristöjen kokonaisuus usean asukasmäärältään kasvavan yhdyskunnan puristuksissa. Kansallispuisto olisi ensi alkuun noin runsaan 1800 hehtaarin laajuinen. Sitä olisi kuitenkin tarkoitus laajentaa ensisijaisesti Helsingin kaupungin ja valtion välisin maanvaihdoin. Tarkoitus on, että Sipoon kunnan, Helsingin ja Vantaan yhteisellä yleiskaavalla turvattaisiin Sipoonkorven ydinalueen erityisten arvojen säilyminen myös kansallispuiston ulkopuolella. Perustettavaksi ehdotetun kansallispuiston alue on jo tällä hetkellä voimakkaassa virkistyskäytössä.

Valtion luonnonsuojelualueiden perustaminen asetuksella ei voinut edetä, koska asetuksenantovaltuutta koskevan luonnonsuojelulain muutoksen käsittely oli eduskunnassa kesken. Kyseinen lainmuutos on tullut voimaan 1.2.2011.

METSO-ohjelman tavoitteena parantaa metsäisten luontotyyppien ja lajien suojelun tasoa

METSO-ohjelman (2008–2016) tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Ohjelma linjaa pitkällä aikavälillä metsäluonnon suojelun menettelytavat. Yksityismaiden suojelun periaatteena on, että maanomistajat voivat vapaaehtoisesti tarjota alueitaan suojeluun. Vapaaehtoisten suojelutoimien kysyntä metsänomistajien keskuudessa on ollut suurta koko ohjelman ajan. Vuonna 2010 alueita rauhoitettiin yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi 2 369 hehtaaria ja hankittiin valtiolle suojelutarkoituksiin 1 660 hehtaaria. Määrärahaa hankintoihin ja korvauksiin oli käytettävissä 22,5 miljoonaa euroa. Maanomistajien kaikkia tarjouksia ei ehditty vuoden aikana käsitellä.

Metsähallitus osallistui METSO-ohjelman toimeenpanemiseen ennallistamalla ja hoitamalla ohjelman tavoitteiden kannalta arvokkaita elinympäristöjä. Toimet keskityivät nykyisillä ja uusilla suojelualueilla erityisesti sinne, missä toimenpiteet lisäävät edellytyksiä turvata luonnon monimuotoisuutta.

Kymmenelle kunnalle myönnettiin yhteensä 132 000 euroa tukea metsien monimuotoisuuskohteiden inventointiin sekä metsien luonnonarvojen säilyttämistä tukevaan metsien käytön suunnitteluun. Rahoituksella on tarkoitus kartoittaa kuntien omistuksessa olevia metsiä ja etsiä niistä METSO-kriteerit täyttäviä kohteita. Inventoitava pinta-ala on yhteensä noin 11 000 hehtaaria. Toinen hakukierros kuntien omistamien maiden METSO-kohteiden inventoinneille avattiin marraskuussa ja se päättyi 10.1.2011.

METSO-ohjelman ensimmäinen väliarvio valmistui vuonna 2010. Sen toteuttivat yhdessä Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. Metsänomistajien vapaaehtoisuuteen perustuva METSO on lisännyt luonnonsuojelun yleistä hyväksyntää. Väliarvion mukaan METSO-ohjelmalla on metsänomistajien keskuudessa hyvä maine. Ohjelma on lisännyt maanomistajien suojelunmyönteisyyttä ja aktiivisuutta luonnonsuojelun päätöksenteossa. Vuorovaikutus on parantunut olennaisesti myös maanomis-

tajien ja METSO-ohjelman parissa työskentelevien tahojen välillä. Väliarvion mukaan kaikki METSO-ohjelmassa kirjatut toimenpiteet ovat käynnistyneet aikataulussaan.

Maisemansuojelu ja -hoito: Maan kolmas maisemanhoitoalue perustettiin Lappiin

Maisemanhoidon edistäminen perustuu eurooppalaiseen maisemayleisopimukseen, maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä luonnonsuojelulakiin. Toimintavuonna käynnistettiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointihanke, joka valmistuu vuoteen 2015 mennessä. Hankkeen tarkoituksena on tarkistaa aluevalikoimaa ja rajauksia nykyisiä maisemanhoidon toteuttamis- ja ohjausjärjestelmiä vastaaviksi.

Vuonna 2010 perustettiin kolmas luonnonsuojelulain mukainen valtakunnallisesti merkittävä Kairala-Luiron maisemanhoitoalue Pelkosenniemelle. Maisemanhoitoalueen perustamisella pyritään säilyttämään kylien elinvoimaisuus sekä perinteisen kulttuurimaiseman rakenne, avoimuus ja luonto. Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma. Edellisenä vuonna perustetulle Kauhajoen Hyypänjoen maisema-alueelle nimettiin maisemanhoidon neuvottelukunta, jonka tehtävänä on varmistaa alueen hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen ja edistää alueen maisemanhoitoa.

Esitys maastoliikennelain osa-uudistuksesta valmistui

Joulukuussa 2010 annettiin hallituksen esitys maastoliikennelaista. Lain osittaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa maastoliikennelain moottorikelkkailureittisäännökset. Tarkoituksena on saada erityyppiset moottorikelkkailureitit laissa säädetyn suunnittelumenettelyn piiriin. Tavoitteena on myös mönkijöiden maastokäytön ohjaaminen reiteille. Moottorikelkkailureitin ja maastoliikennereitin perustamisen menettelyjä selkeytetään vastaamaan muuta ympäristölainsäädäntöä.

Metsätalouden ympäristönsuojelu: kansallinen metsäohjelma hyväksyttiin

Joulukuussa 2010 valtioneuvosto hyväksyi tarkistetun kansallisen metsäohjelman 2010–2015. Ympäristöministeriö osallistui ohjelman laadintaan ja vaikutti erityisesti ekologisen kestävyys-, ekosysteemilähestymistavan ja ekosysteemipalveluiden sisällyttämiseen kansallisen metsäohjelman periaatteisiin. Ohjelman tavoitteena on, että metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen pysähtyy, luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vakiintuu, METSO-ohjelma toteutuu valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti sekä metsätalous vaikuttaa osaltaan vesistöjen hyvän tilan saavuttamiseen ja metsätalouden vesistökuormitus pienenee. Ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti EU-komission maaliskuussa 2010 julkaiseman metsien suojelun vihreän kirjan valmisteluun. Vihreässä kirjassa esitellään Euroopan metsien tärkeimmät uhkatekijät, nykyiset metsätietojärjestelmät ja metsien suojeluun käytettävissä olevat välineet ja esitetään tulevien toimintavaihtoehtojen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Komissio antaa vihreän kirjan pohjalta lainsäädäntöehdotukset 2011.

1.3.5

Alueidenkäyttö

Vaikuttavuuden kuvaus

Alueidenkäytön ja elinympäristön laadun ohjauksessa painottuivat vuonna 2010 ilmastonmuutoksen hallintaan ja yhdyskuntien energiatehokkuuden parantamiseen, kaupunkiseutujen toimivuuteen ja yhteistyön edistämiseen sekä elinympäristön terveellisyyteen, turvallisuuteen ja kulttuuriarvojen vahvistamiseen liittyvät

toimenpiteet. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistäminen on ollut kuuluvana vuonna vahvasti esillä niin kaavaohjauksessa kuin viranomaisyhteistyössä. Ympäristöministeriö vahvisti vuoden 2010 aikana 11 maakuntakaavaa ja ohjasi noin 20 vireillä olevaa maakuntakaavaa.

Hallitus antoi marraskuussa 2009 eduskunnalle selonteon kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (PARAS -hanke). Selonteon keskeisimpiä ehdotuksia on kaupunkiseutujen kuntien yhteistyön kehittäminen. Kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyviä kaupunkiseutulinjauksia konkretisoitiin ja valmisteltiin kertomusvuonna eteenpäin selonteon pohjalta. Esitys laiksi selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla valmistui. Selvityshenkilömenettely on tarkoitettu tueksi silloin, kun yhteistyö ei seudun kuntien omin toimenpitein etene. Hallitusohjelman mukaisen metropolipolitiikan viisi kärkihanketta etenivät myös suunnitellusti.

Vähittäiskaupan sijainninohjaus on ollut edelleen laajasti julkisuudessa esillä. Tähän liittyvä esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi selkeyttää vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainnin ohjauksen tavoitteita ja periaatteita ja vahvistaa seudullista näkökulmaa kaupan palveluverkon kehittämisessä.

Kertomusvuonna annettiin eduskunnalle myös hallitusohjelman mukainen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi koskien rantarakentamisen poikkeamistoimivaltaa. Muutoksen tarkoituksena on siirtää toimivaltaa ELY-virastoilta kunnille. Laki astuu voimaan 1.4.2011.

Huhtikuussa 2010 hallitus päätti laajasta uusiutuvan energian käyttöönotosta vuoteen 2020 mennessä. Osana pakettia asetettiin tavoite tuulivoiman merkittävästä lisäämisestä. Tavoitteen toteutumiseen liittyvä tuulivoimarakentamista koskeva lakimuutos astuu voimaan 1.4.2011. Lakimuutos edistää tuulivoimatuotannon ripeää kaavoitusta sen mahdollistaessa yleiskaavan käytön tietyin edellytyksin suoraan tuulivoimaloiden rakentamista ohjaavana kaavana.

Laki rakennusperinnön suojelemisesta tuli voimaan 1.7.2010 ja korvasi vuodelta 1985 peräisin olleen rakennussuojelulain. Uuden lain tavoitteena on turvata rakennetun kulttuuriympäristön ajallinen ja alueellinen monimuotoisuus, vaalia sen ominaisuutta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävä hoitoa ja käyttöä.

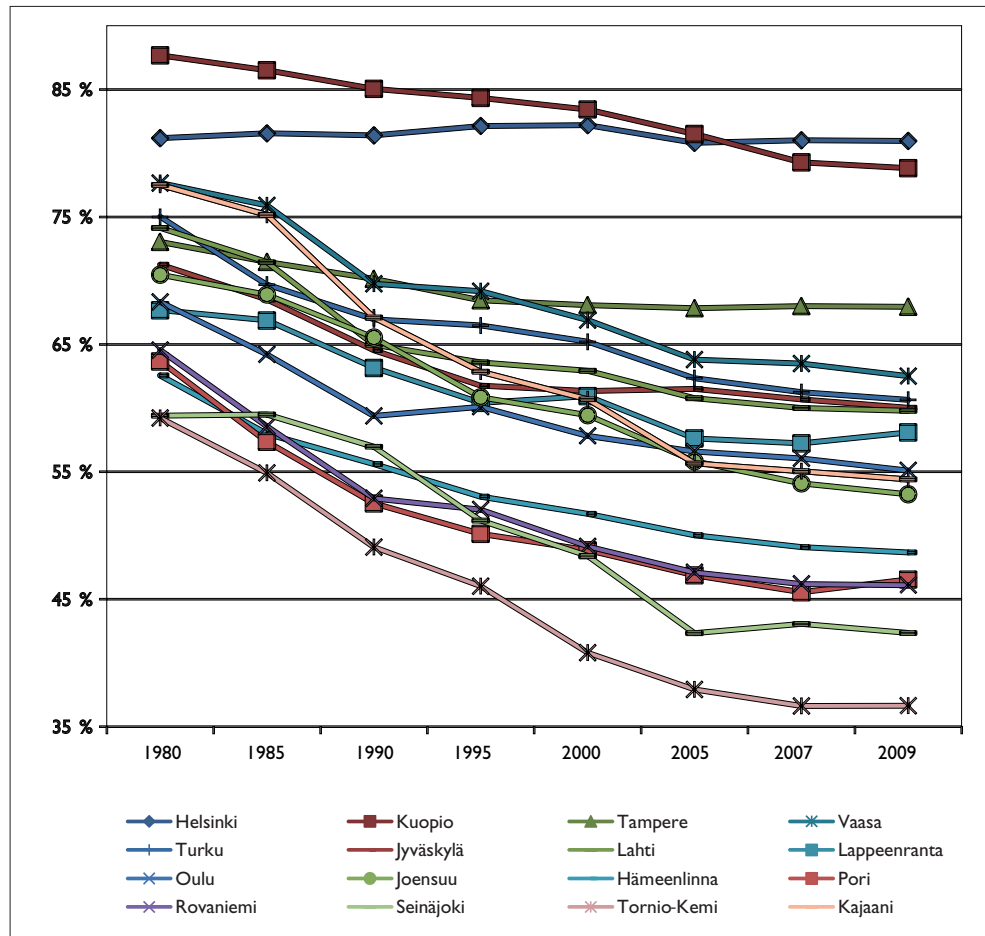
Maankäyttö- ja rakennuslain vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointi käynnistettiin. Arvioinnin painopisteinä ovat suunnittelujärjestelmän toimivuus, rakentamisen laadun turvaaminen ja prosessien kehittäminen. Nykyisen lain voimaantulon jälkeen (v. 2000) on toimintaympäristössä tapahtunut merkittäviä muutoksia, joiden vaikutuksia on perusteltua tarkastella kokonaisuutena.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Yhdyskuntarakenteen kehittämiseen panostettiin osana ilmastonmuutoksen hillintää

Vuonna 2010 valmistui neljän ministeriön ja Suomen kuntaliiton yhteistyönä tutkimus yhdyskuntarakenteen ja kasvihuonekaasujen päästöjen välisestä riippuvuussuhteesta. (Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenne ja kasvihuonekaasupäästöt. Kehitysvertailuja 2005–2050.) Tarkastelussa olivat mukana Suomen kaupunkiseutujen rakenteen ja rakennusten teknologian kehitysmahdollisuudet. Vuoteen 2050 mennessä kaupunkiseutujen vuotuinen päästövaikutus valitusta kehitysurasta riippuen voi olla noin 7 miljoonaa CO₂-ekv. tonnia. Tämä vastaa noin 10 prosenttia Suomen vuotuisista kokonaispäästöistä.

Ympäristöministeriö laati yhteistyössä SITRAN ja TEKESin kanssa toimenpideohjelman Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17). Siinä osoitettiin toimenpiteitä rakennusten ja yhdyskuntien toiminnan aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Maankäytön suunnittelun näkökulmasta ohjelmassa keskeisessä asemassa ovat energiatehokkuus ja päästövähennykset. Yhdyskuntarakenteen

Kuva 8. Asukastiheydeltä vähintään 20 asukasta/ha osuus kaupunkiseudun taajama-alueen asukkaista 1980–2009.

hajautumista tulisi rajoittaa. Maankäyttö, asuminen, liikenne ja palvelut tulee sovittaa entistä paremmin yhteen ja alueita kehittää eri tahojen yhteistyöllä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnitti tarkastusraportissaan yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä huomiota tarpeeseen parantaa maankäytön ohjausta ja erityisesti tarpeeseen toimia samansuuntaisesti eri ministeriöiden hallinnonaloilla.

Kertomusvuonna kehitettiin rakennetun ympäristön ohjausindikaattoreita ELY- virastojen tulosohjausta varten. Ohjausindikaattoreissa on haluttu painottaa yhdyskuntarakenteen eheyttä ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä. Kuvassa 8 on tarkasteltu suurimpien kaupunkiseutujen asukkaiden määrän kehitystä alueilla, joiden asukastiheys on vähintään 20 asukasta/ha.

Tulokset kertovat, että kaupunkiseutujen tiiveimmillä alueilla asuvien osuus koko kaupunkiseudun taajama-alueiden asukkaista on viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana ollut pääsääntöisesti laskeva. Yhdyskuntarakenteen eheydellä on suuri merkitys toimivien joukkoliikennetarkaisuiden ja palveluiden saavutettavuuden kannalta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaikuttavuutta lisättiin

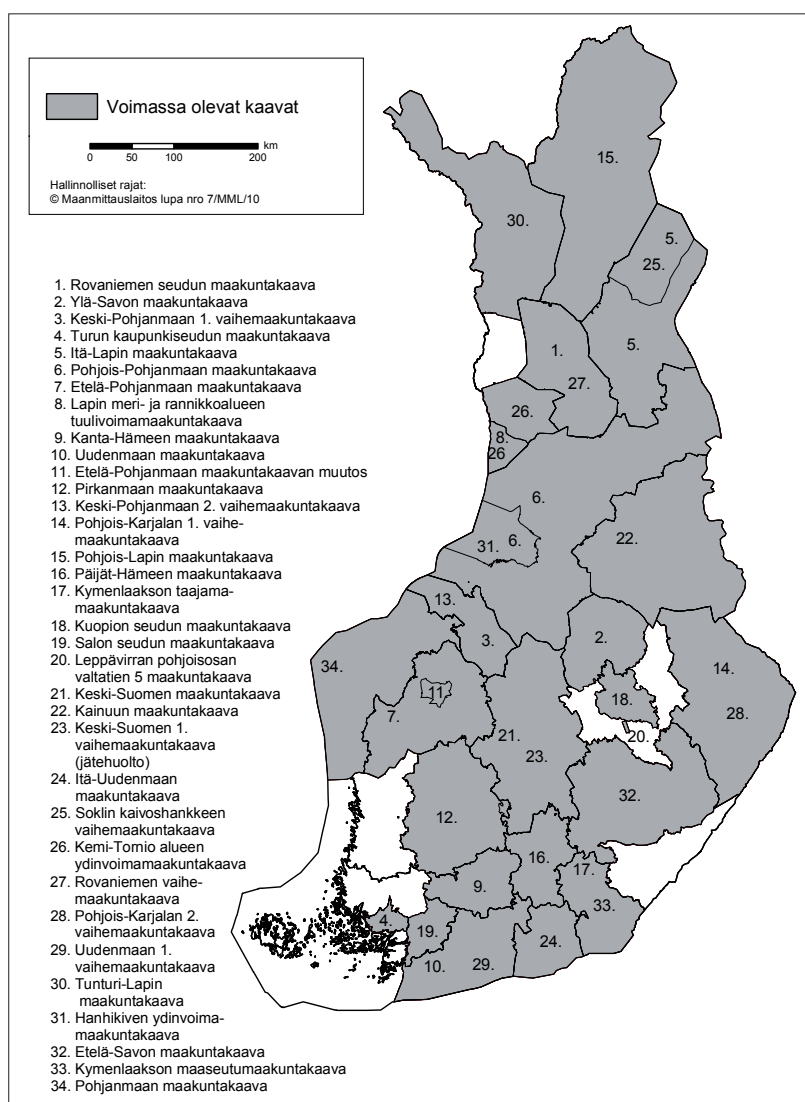
Ympäristöministeriö edisti aktiivisesti valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) koskevan valtioneuvoston päätöksen toimeenpanoa. Alueidenkäyttötavoitteet ovat olleet vahvasti esillä ELYjen tulosohjauksessa, maakuntakaavojen ohjauksessa sekä viranomaisyhteistyössä. Erityisesti ohjauksessa painotettiin ilmastonmuutoksen haasteita kiinnittäen huomiota yhdyskuntarakenteen eheyteen, joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin ja yhdyskuntien energiatehokkuuteen, uusiutuvien energia-

lähteiden hyödyntämiseen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Maakuntakaavoituksen kehittämiseksi ja sen ohjauksen tehostamiseksi ympäristöministeriö selvitti alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista kaupunkiseutujen maakuntakaavoissa. Selvityksen mukaan maakuntakaavoitusta voidaan ja tulee käyttää nykyistä tehokkaammin kasvavien kaupunkiseutujen seudullisten maankäyttökysymysten ratkaisemiseen.

Ympäristöministeriö aktivoi muita ministeriöitä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseen järjestämällä ministeriökohtaisia tilaisuuksia. VATit ovat selkeästi lisänneet ja jäsentäneet alueidenkäytön näkökulman integroitumista osaksi eri hallinnonalojen toimintaa. Tavoitteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi tuotiin esille muun muassa sektorirajat ylittävän koordinaation tehostaminen, vaikutusarviointien parempi hyödyntäminen sekä ELY-virastojen eri vastualueiden yhteistyön tiivistäminen ja toimintatapojen kehittäminen.

Maakuntakaavat edistävät valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita

Maakuntakaavat ovat keskeisellä sijalla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisen kehityksen edistämisessä. Maassa on voimassa 34 maankäyttö- ja rakennuslain mukaista maakuntakaavaa. Vuoden 2010 aikana ympäristöministeriö vahvisti viisi kokonaismaakuntakaavaa (Itä-Uusimaa, Tunturi-Lappi, Etelä-Savo,

Kuva 9. Maakuntakaavoituksen tilanne 8.2.2011.

Pohjanmaa ja Kymenlaakso) sekä kuusi vaihemaakuntakaavaa (Kemi-Tornio-alueen ydinvoimalaa, Rovaniemen kaupunkiseutua, Soklin kaivoshanketta, Pohjois-Karjalan maakuntakaavan täydennystä, Hanhikiven ydinvoimalaa sekä Uudenmaan maakuntakaavan täydennystä koskevat). Kaavoissa nousivat esille yksittäisten suurten ydinvoimala- ja kaivoshankkeiden lisäksi muun muassa vähittäiskaupan suuryksiköihin ja tuulivoimaan liittyvät kysymykset. Ympäristöministeriössä oli vuoden lopulla vahvistettavana viisi maakuntakaavaa, minkä lisäksi ministeriö ohjasi 17 vireillä olevaa maakuntakaavan laatimista.

Kauppan ohjauksessa kokonaisvaltainen ote palveluverkon kehittämiseen

Työryhmä valmisteli aiemmin valmistuneen kaupan sijainnin ohjauksen arviointityöryhmän raportin ehdotusten toimeenpanoa. Hallituksen 2.12.2010 eduskunnalle antamassa esityksessä ehdotetaan muutoksia vähittäiskaupan sijainnin ohjaukseen säännöksiin. Erityisesti suurten seudullisten kaupan yksiköiden ohjauksessa on havaittu ongelmia, jotka ovat aiheuttaneet keskusta-alueiden palveluiden heikentymistä sekä vaikeuttaneet kaupan palveluverkon pitkäjännitteistä kehittämistä. Esityksessä korostetaan kokonaisvaltaista otetta kaupan palveluverkon kehittämisessä. Maakuntakaavoituksen asemaa vahvistetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjauksessa. Vähittäiskaupan ohjaukseen koskevat säännökset myös yhdenmukaistetaan koskemaan kaupan kaikkia toimialoja.

Kaupunkiseutujen kehittäminen konkretisoitui

Valtionvarainministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen työryhmä valmisteli kunta- ja palvelurakennemuutostusta koskevan selonteon (VNS 9/2009) edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia ja kaupunkiseutuja koskevien linjausten toimeenpanoa. Ehdotus laiksi selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla valmistui. Suurten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjaukseen sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen parantamiseksi tarkasteltiin erilaisia vaihtoehtoja. Työryhmä valmisteli myös esityksiä Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseuduilla kokeiluluonteisesti käyttöön otettavista seudun kuntien ja valtion välisistä aiesopimuksista. Tampereen seudun osalta luonnos valmistui, muilla seuduilla työ jatkuu vuoden 2011 aikana.

Myös valtiovarainministeriön asettama kaupunkiseutusunnitelmien seuranta- ja arviointityöryhmä jatkoi toimintaansa vuonna 2010. Työryhmä keskittyi kaupunkiseutujen yhteistyön edistämisen arviointiin sekä PARAS-puitelaisissa mainittujen tavoitteiden toteutuksen tukemiseen.

Alueidenkäytön strategiseen ohjaamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämishanke (STRASI) valmistui. Hankkeessa tuotettiin kaupunkiseuduille ja kunnille tukiaineistoa, jota ne voivat hyödyntää alueidenkäyttöön liittyvien keskeisten linjausten valmistelussa ja toteutuksessa. Keskeisiä käsiteltyjä teemoja olivat alueidenkäyttöön vaikuttavien intressien yhteensovittaminen, valintojen ja suunnitteluratkaisujen tiepohja sekä tehtyihin päätöksiin sitoutuminen.

Metropolipolitiikkaan kaivataan jatkuvuutta

Hallitusohjelman metropolipolitiikan linjausten mukaisia kärkihankkeita toteutettiin vuonna 2010. Osassa toimenpiteitä ympäristöministeriön rooli on lähinnä koordinoiva:

1. Helsingin seudun asunto- ja tonttutuotantoa koskevan aiesopimuksen toteutusta seurattiin. Vuonna 2010 aiesopimuskunnissa aloitettiin yhteensä 11 400 asunnon rakentaminen.
2. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma HLJ 2011 on valmistumassa suunnitelmien mukaisesti. Sitä koskeva liikennejärjestelmäpäätös tehdään vuoden 2011 alussa. Liikennejärjestelmäsuunnitelmaan liittyvä aiesopimus on tarkoitus laatia yhdistettynä maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksena.
3. Valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen aiesopimus metropolialueen kilpailukyvyä vahvistamiseksi allekirjoitettiin 22.4.2010, ja toteuttaminen on päässyt hyvään alkuun.
4. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen parantamiseen tähtäävän aiesopimuksen toteutumista seurattiin. Lisäresurssin myötä maahanmuuttajien odotusajat alkuhaastatteluihin lyhentyivät ja lisäksi laajennettiin palveluvalikoimaa, tarjottiin parempaa peruspalvelua ja tiivistettiin yhteistyötä eri toimijoiden kesken.
5. Lähiöohjelman ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelman toteuttaminen eteni suunnitellusti.

Metropolipolitiikan piirissä asetettiin vuodeksi 2010 metropolialueen sosiaalisen eheyden kumppanuuspohjainen koordinaatioryhmä, joka antoi loppuraporttinsa ja jatkotoimenpide-ehdotuksensa tammikuussa 2011. Se ehdotti muun muassa valtionosuusjärjestelmään muutoksia, joilla metropolialueen sosiaalisia erityispiirteitä voidaan paremmin huomioida. Lisäksi työryhmä ehdotti joukon toimenpiteitä asumisen ja alueellisten erojen, koulutuksen ja työllisyyden, toimeentulon ja köyhyyden, hyvinvoinnin ja terveyden sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittämiseksi.

Ympäristöministeriö ja valtiovarainministeriö käynnistivät 13.11.2009 hankkeen, jossa analysoitiin ja vertailtiin kansainvälisiä kokemuksia metropolialueille kehitetyistä hallintomalleista. Hankkeen selvitys julkistettiin 5.11.2010. Selvityksessä tarkasteltiin erityisesti Stuttgartin, Montrealin, Oslon ja Dublinin metropolialueiden hallintaa ja pohdittiin erilaisten lähestymistapojen soveltuvuutta suomalaiseen hallintoympäristöön.

Selonteko metropolitiikasta annettiin eduskunnalle 9.11.2010. Selonteossa korostettiin tarvetta jatkaa ja vahvistaa Vanhasen II hallituksen kaudella aloitettua metropolipolitiikkaa. Siinä tehtiin 26 kehittämissuositusta, joissa näkökulmina korostuivat seudun uudistumiskyky, kansainvälisen aseman vahvistaminen, kestävä yhdyskuntarakenne, monikulttuurisuus, hyvinvoinnin turvaaminen, sosiaalinen eheys, seudun hallintarakenteet ja metropolipolitiikan toteuttamisvälineet.

Tuulivoimarakentamisen alueidenkäytöllisiä edellytyksiä edistettiin

Hallituksen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteena on lisätä tuulivoimatuotantoa nykyisestä noin 140 megawattista 2000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2009 tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet koko maassa. Vuoden 2011 talousarviossa osoitetaan 1,5 miljoonaa euron avustusmääräraha tuulivoimarakentamisen kaavoitukseen sekä kunnille että maakunnan liitoille.

Tuulivoimarakentamista koskeva laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta tulee voimaan 1.4.2011. Muutoksen lähtökohtana on, että rakennusluvan myöntämisen edellytysten täyttyminen voitaisiin tietäen edellytyksin selvittää yleiskaavassa ja rakennusluvasta näin ollen suoraan yleiskaavan perusteella.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelma päivitettiin

Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa on erityisen tärkeää varautua ilmastonmuutokseen, erityisesti sään ääri-ilmiöihin, kuten tulviin, myrskyihin ja rankkasateisiin. Ympäristöministeriö päivitti ilmastonmuutoksen toimintaohjelman vuosille 2011–2012 pohjaksi tulevalle kansallisen sopeutumisstrategian päivitykselle. Toimintaohjelma sisältää lukuisan joukon konkreettisia toimenpiteitä liittyen paitsi alueidenkäyttöön ja rakentamiseen niin myös luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä vesivarojen käyttöön ja hoitoon. Keskeisimpinä toimenpiteinä alueidenkäytössä on nostettu esille maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) muutostarpeiden selvittäminen, viestinnän tehostaminen, ELY-virastojen tulosohtaus sekä opas- ja muun informaatioaineiston tuottaminen kaavoituksen tueksi.

Elinympäristön laatua parannettiin kaavoitusta ja eri osapuolien yhteistyötä kehittämällä

Elinympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, kulttuuriympäristöä ja eri toimijoiden yhteistyötä painotettiin ELY-virastojen tulosohtauksessa, neuvottelupäivillä ja muussa informaatio-ohjauksessa sekä tutkimus- ja kehittämishankkeissa.

Yhteistyössä muiden ministeriöiden ja eri toimijoiden kanssa valmisteltiin elinympäristön laatua koskevaa ohjeistusta. Terveyttä edistävän elinympäristön suunnitteluperiaatteita koskevan verkkosivuston täydennys sekä Turvallisuus rakennetun ympäristön suunnittelussa -verkkokäsikirja valmistuivat. Valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman uudistaminen aloitettiin korjausrakentamista, asumista ja kaupunkisuunnittelua koskevalla, rakennusalan toimijoille suunnatuilla työpajoilla.

Asemakaavoituksen kehittämistarpeita selvitettiin kirjallisuuskatsauksen ja asemakaavoittajille suunnatun kyselyn avulla. Niiden mukaan lähivuosina tarvitaan muun muassa asemakaavojen ajanmukaisuuden arviointiin, selvitysten riittävyteen sekä kaavojen tarkkuuteen ja toteuttamiseen liittyvää ohjeistusta.

Ympäristökustiikkaan ja meluntorjuntaan kiinnitettiin huomiota Suomessa ja EU:ssa

Ympäristömeludirektiivin toteuttamiseksi valmistui kertomusvuonna melukartoituksia ja meluntorjuntasuunnitelmia koskeva ohjeistus. Lisäksi valmisteltiin EU:n ympäristömeludirektiivin uudistamistyötä, joka koskee muun muassa yhteisiä ympäristömelun laskentamenetelmiä, melulle eri jäsenmaissa altistuneiden määrän arviointiin. EU:n laitemeludirektiiviä toteuttavan laitemeluasetuksen toimeenpanosta valmistui raportti. Uudistettavaan direktiiviin ehdotettiin useita uusia laiteryhmiä. Suomen teollisuuden kannalta kiinnostavia ovat moottorikelkat, hydraulivasarat, joille on tarkoitus määrittää raja-arvot sekä satamanosturit, joille on esitetty melumerkintävelvollisuutta.

Kulttuuriympäristön huomioon ottamista turvattiin uudella lailla

Laki rakennusperinnön suojelemisesta tuli voimaan 1.7.2010 ja se korvasi vuodelta 1985 olleen rakennussuojelulain. Uusi laki täydentää maankäyttö- ja rakennuslain mukaista kaavasuojelua sisätilojen ja erityistapausten osalta kuten edellinenkin laki, mutta suojelun kohteet ja korvausasiat on uudessa laissa määritelty yksityiskohtaisemmin. ELY-virastojen kulttuuriympäristövastaaville järjestettiin uuden lain soveltamisesta neljä alueellista informaatio- ja keskustelutilaisuutta.

Suojelupäätökset, jotka tehdään rakennusperinnön suojelemisesta perusteella ELY-virastoissa, tulevat vielä ympäristöministeriöön vahvistettaviksi. Vuosina 2006–2010 ympäristöministeriössä ratkaistiin yhteensä 66 rakennussuojelulain mukaista asiaa, joista 30 tapauksessa suojelupäätös vahvistettiin (taulukko 2).

Taulukko 2. Rakennussuojelulain mukaiset rakennusperinnön ratkaisut ja suojelut (kpl).

	2006	2007	2008	2009	2010
Ratkaistu	16	17	10	7	16
Suojeltu	8	5	5	1	11

Omaisuuksuojan ja oikeusturvan kehittämistarpeet selvitettiin

Hallitusohjelman mukaisesti on oikeusministeriössä ja ympäristöministeriössä laadittu lainsäädäntöselvitys, joka koskee omaisuudensuojan ja oikeusturvan kehittämistarpeita ympäristölainsäädännössä. Tarkastelu kohdistui muutoksenhakukieltoon hallinto-oikeuden kumotessa kaavan osittain sekä maanomistajien asemaan suojeluintressien tai puolustusvoimien meluimmision estäessä rakennusoikeuden kaavoittamisen rannoille. Selvityksen perusteella ehdotetaan maankäyttö- ja rakennuslain muutoksenhakusäännöksiä tarkistettavaksi siten, että em. muutoksenhakukielto poistetaan. Selvityksessä ei havaittu ympäristöministeriön osalta muita lainsäädännön tarkistamistarpeita.

Pienten kuntien kaavoitusta tuettiin aluearkkitehtitoiminnalla

Aluearkkitehtitoiminnan avustusta myönnettiin yhteensä 26 toimialueelle, joihin kuului 58 pientä, pääasiassa alle 6 000 asukkaan kuntaa. Aluearkkitehtien pääasiallisena tehtävänä on kuntien kaavoituksen ohjelmointiin ja suunnittelun ohjauksen sekä suunnittelutarveratkaisuihin liittyvät tehtävät sekä uudis- ja korjausrakentamisessa neuvominen. Aluearkkitehtiavustusta saavissa kunnissa hyväksytään vuosittain yhteensä noin 300 yleis- tai asemakaavaa.

Maaseudun ja rantojen maankäyttö ja rakentaminen suunnitelmallisemmaksi

Hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muutokseksi rantarakentamisen poikkeamistoimivallasta annettiin eduskunnalle syksyllä 2010. Muutoksen tarkoituksena on siirtää päätösten toimivaltaa ELY-virastoilta kunnille.

Rantojen yleiskaavoitus jatkui odotetusti. Selvitys rantayleiskaavoituksen kehityksestä vuosina 2002–2008 julkaistiin syksyllä 2010. Tuona aikana hyväksyttiin yhteensä 455 rantayleiskaavaa. Rantaviivaa kaavoitettiin 36 455 km, joka vastaa 12 prosenttia koko maan rantaviivasta. Rantayleiskaavoituksella lisättiin hieman yli 43 000 rakennuspaikkaa, eli kasvu oli noin 50 prosenttia ennen kaavoitusta vallinneeseen tilanteeseen. Tämä on merkinnyt rantarakentamisen lisääntymistä, mutta myös rantojen suunnitellun virkistyskäytön ja suojelun edistymistä. Kaavoitukseen perustuvan rantarakentamisen osuus suhteessa poikkeamismenettelyihin kasvoi.

Laatutyöllä kehitettiin toimintatapoja

Kuntien kaavaohjauksesta vastaavat ELY-virastot. Ympäristöministeriö vastaa yhdessä muiden ministeriöiden kanssa ELY-virastojen tulosohtauksesta. Kuntien kaavaohjaus painottuu neuvottelumenettelyyn ja siinä keskeisiä välineitä ovat vuotuiset kehittämiskeskustelut sekä viranomaisneuvottelut erityisen merkittävistä kaavoista. Kuntien tekemiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia päätöksiä myös seurataan ja niihin puututaan tarpeen vaatiessa valittamalla kaavojen osalta myös oikaisukehotuksilla.

Taulukko 3. Kuntien yleiskaavoja ja asemakaavoja koskevat viranomaisneuvottelut vuosina 2005–2010.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Viranomaisneuvotteluiden lkm	748	832	749	798	745	742

Kehittämiskeskustelujen ja viranomaisneuvottelujen laadun kehittämiseksi sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten päätösten arviointikriteerien yhtenäistämiseksi laadittiin toimintamalleja ja niitä ajantasaistettiin vuoden 2010 aikana yhteistyössä ELY-virastojen kanssa. Alueidenkäytön ja elinympäristön osalta ohjauksen laatua parannettiin myös valmistelemalla ja ajantaistamalla ELY-keskusten toimintamalleja, jotka koskevat poikkeamislupahakemusten käsittelyä, rakennussuojelupäätöksiä, rakennusperinnön hoitoavustuksia sekä muinaismuistolain mukaisia toimenpiteitä.

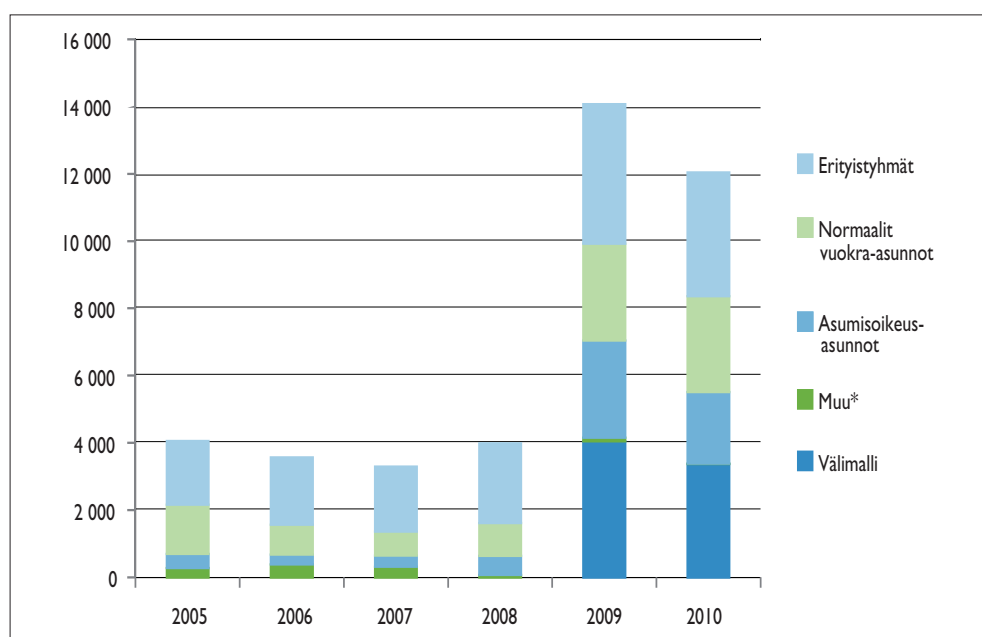
1.3.6

Asuminen

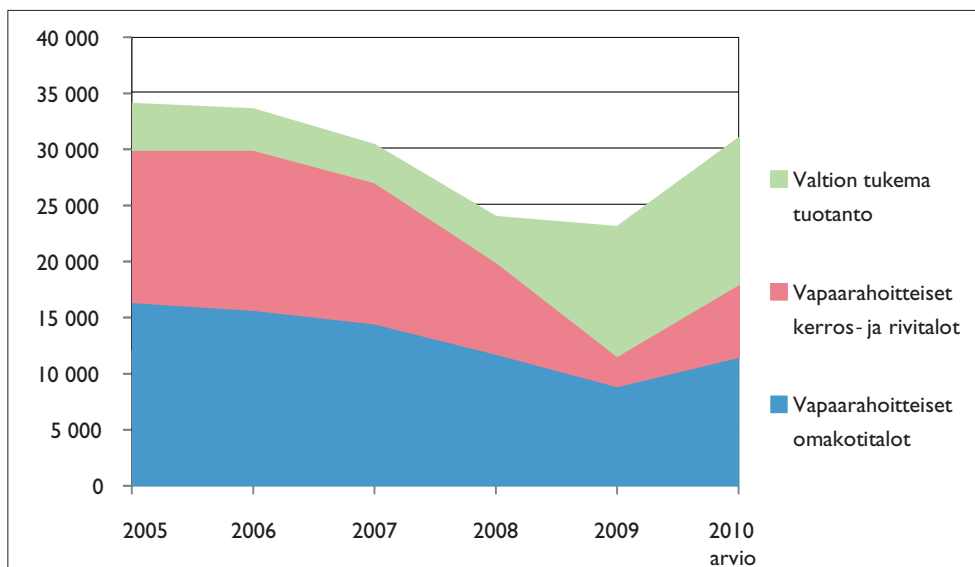
Toiminnallinen vaikuttavuus

Vuoden 2008 lopulla pysähtynyt omistusasuntotuotanto elpyi vuoden 2010 aikana kasvaneen omistusasuntojen kysynnän ja valtion elvytystoimien avulla. Kysynnän kasvuun vaikuttivat voimakas korkoelvytys ja siitä seurannut yleisen korkotason lasku. Asuntojen hintojen nousu jatkui varsin voimakkaana vielä vuoden 2010 alkupuoliskolla, mutta se tasaantui vuoden loppua kohden.

Uusia vuokra-asuntoja rakennettiin ennen rahoitusmarkkinankriisiä varsin vähän, koska rakentamisen resurssit olivat kohdentuneet muuhun tuotantoon ja kustannustaso oli kasvanut. Omistusasuntorakentamisen pysähtyminen ja sitä seurannut kustannustason madaltuminen lisäsivät merkittävästi kiinnostusta etenkin valtion tukemaan vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon vuonna 2009. Kiinnostusta vuokra-asuntotuotantoon lisäsivät myös valtion alkuvuonna 2009 tekemät varsin mittavat elvytystoimenpiteet niin asuntorakentamisen elvyttämiseksi kuin valtion tukeman asuntotuotannon rahoituksen turvaamiseksi. Elvytystoimia jatkettiin vuonna 2010 ja valtion tukeman asuntotuotannon määrä oli edelleen korkealla tasolla (kuva 10).

Kuva 10. Valtion tukema asuntotuotanto hanketyypeittäin vuonna 2010.

Kuva 11. Valtion tukema asuntotuotanto asuntorakentamisessa vuonna 2010.

ARA teki rakentamisen aloittamisen mahdollistavia päätöksiä yli 12 000 asunnolle. Vuonna 2010 asuntojen uustuotannon kokonaismäärä nousi vuoden 2009 noin 23 000 tuhannen asunnon matalalta tasolta noin 31 000 asuntoon (kuva 11). Valtion tukeman asuntotuotannon osuus kokonaistuotannosta oli edelleen merkittävä.

Valtioneuvoston asettaman pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman tavoitteet pitkäaikaisasunnottomuuden puolittamisesta ovat toteutumassa. Ennakkotietojen mukaan asunnottomien määrä laski ohjelman avulla kymmenessä ohjelman aiesopimuskaupungissa vuodessa noin 200 henkilöllä. Pitkäaikaisasunnottomien määrä laski noin 350 henkilöllä.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Asuntorakentamisen elvytystä jatkettiin

Ympäristöministeriö jatkoi alkuvuodesta 2009 aloitettuja toimenpiteitä heikentyneen asuntorakentamisen ja rakennusalan työllisyystilanteen elvyttämiseksi. Asuntorakentamisen elvyttämiseksi käyttöön otettu määräaikainen niin sanottu korkotuettu välimalli vuokra-asuntojen rakentamiseksi oli edelleen käytössä vuonna 2010. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus oli yhteensä 1,67 miljardia euroa ja se käytettiin lähes kokonaan. Käyttämättä jäi vajaat 125 miljoonaa euroa.

Hallituksen asuntopoliittista toimenpideohjelmaa toteutettiin

Hallituksen helmikuussa 2008 hyväksymän asuntopoliittisen toimenpideohjelman toteuttamista jatkettiin vuonna 2010. Kaikki ohjelman asumista koskevat toimenpiteet toteutettiin vuoden 2010 loppuun mennessä, kun palveluasumisen julkisen rahoituksen rahoituslähteitä ja -periaatteita selvittänyt työryhmä sai työnsä valmiiksi.

Kehitysvammaisten asumisen ohjelma hyväksyttiin

Hallitus hyväksyi tammikuussa 2010 periaatepäätöksen ohjelmaksi kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi vuosina 2010–2015. Tavoit-

teenä on tuottaa laitoshoidosta muuttaville kehitysvammaisille noin 1 500 asuntoa ja lapsuudenkodista muuttaville aikuisille kehitysvammaisille noin 2100 asuntoa vuosina 2010–2015.

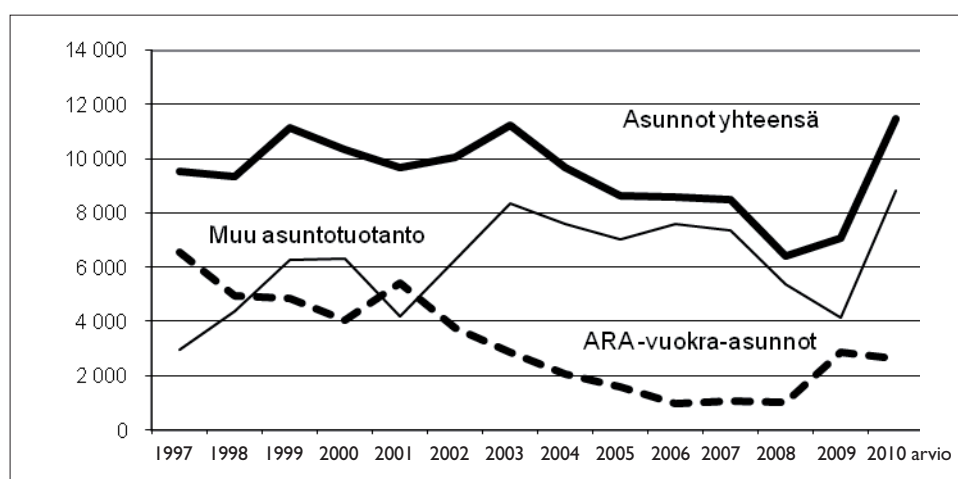
ARA:n erityisryhmien asumisen investointiavustuksen tuella rakennetaan noin 470 asuntoa vuodessa ohjelmakauden aikana. Erityisryhmien investointiavustuksen enimmäismäärä nostettiin 50 prosenttiin kehitysvammaisten asuntokohteissa. Korkeinta avustusta myönnetään vaativiin vaikeasti kehitysvammaisten kohteisiin, joiden rakentamiskustannukset ovat kalliimpia muihin hankkeisiin verrattuna.

Asumisoikeusjärjestelmän avoimuutta parannettiin

Asumisoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyttä lisättiin vuoden 2011 alusta voimaantulleella lakimuutoksella. Sillä pyritään varmistamaan valtion tuen ohjautuminen asumisoikeusasukkaille. Toteutetut muutokset selkeyttävät järjestelmää sekä parantavat sen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi lainmuutoksella vahvistetaan viranomais-ten valtuuksia valvoa asumisoikeusjärjestelmän tarkoituksenmukaista toteutumista.

Helsingin seudulla asuntotontitarjonta ja asuntotuotanto kasvavat ja yhdyskuntarakenne eheytyy

Helsingin seudun kuntien ja valtion välinen sopimus asunto- ja tonttitarjonnan tehostamisesta tuli voiman huhtikuussa 2008. Sopimuksen mukaan kunnat lisäävät asemakaavoitustaan siten, että vuotuista uutta rakennusoikeutta osoitetaan vähintään 13 000 asunnon vuosituotantoa vastaava määrä. Asuntotuotannon vuositavoitteena on 12 000–13 000 asuntoa, joista 20 prosenttia on valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa. Aiesopimukseen sisältyy velvoite seurata siinä olevien toimien edistymistä ja niiden vaikuttavuutta sekä toimintaympäristön kehitystä. Asuntotuotannon kokonaistavoitteet jäivät saavuttamatta vuonna 2009 koko alueella (kuva 12). Myöskään vuonna 2010 kokonaistavoitteita ei saavutettu, vaikka kehitys oli pääsääntöisesti myönteistä. Koko seudun osalta ARA-vuokra-asuntotuotannon tavoite kuitenkin lähes saavutettiin, koska pääkaupunkiseudun tuotantotavoite ylitettiin. Valtio edisti tavoitteita myöntämällä kunnallistekniikka-avustuksia uusien asuntoalueiden käyttöönottoon sekä käynnistysavustuksia valtion tukemaan vuokra-asuntotuotantoon.

Kuva 12. Asuntotuotanto aiesopimuskunnissa.

Pitkäaikaisasunnottomuus väheni

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman 2008–2011 määrällisenä tavoitteena on 1250 asuntoa, tukiasuntoa tai hoitopaikkaa pitkäaikaisasunnottomille vuoteen 2011 mennessä. Ohjelman toteutus eteni laajalla rintamalla erittäin nopeasti. Valmistumassa on kaiken kaikkiaan noin 1600 asuntoa ja tukiasuntopaikkaa, mikä ylittää ohjelman alkuperäisen tavoitteen.

Lisäksi uusiin asumisyksiköihin ja liikkuvaan tukityöhön palkattiin 170 uutta työntekijää, lähihoitajia ja sosiaalityöntekijöitä. Asutettiin satoja asunnottomia nuoria ja rakennettiin uudentyypistä tuki- ja valmennuspolkua, jossa yhdistyy etsivä työ, nuorten kohtaaminen, työhön suuntautuminen, opiskelu ja tuettu asuminen.

Lähiöiden toimivuutta ja viihtyisyyttä edistettiin

Lähiöohjelman toisen hakukierroksen hankkeet alkoivat vuoden 2010 alkupuolella. Parhaimmillaan ohjelmaa toteutti vuoden aikana lähes 50 tutkimus- tai lähiöiden kehittämishanketta eri puolilla Suomea. Hankkeita oli lähes kaikissa suurimmissa kaupungeissa. Hankkeissa on kehitetty muun muassa lähiöiden täydennysrakentamista, energiatehokasta korjaamista, lähiöiden ostarialueita ja ulkotilojen viihtyisyyttä sekä asukastoimintaa. Lisäksi on etsitty uusia tapoja osallistua lähiympäristön kehittämiseen.

Valtion roolia asuntomarkkinoilla selvitettiin

Valtion roolia 2010-luvun asuntomarkkinoilla asetettiin selvittämään työryhmä, joka sai laaja-alaisen raporttinsa valmiiksi tammikuussa 2011. Keskeisimmät ehdotukset tähtäävät asuntotarjonnan lisäämiseen Helsingin seudulla, jossa on jatkuva pula kohtuuhintaisista asumisratkaisuista.

Yleishyödyllisyysäännöksiä selvittänyt työryhmä teki ehdotuksensa säännösten kehittämiseksi tarkoituksena lisätä valtion tukemaa asuntotuotantoa. Valtion tukeman asuntotuotannon lisäämiseksi yleishyödyllisyysäännöksiä tulisi muuttaa siten, että rajoituksista vapautuneiden kohteiden arvonnousu voidaan hyödyntää yleishyödyllisen yhteisön ulkopuolella.

Väestöltään vähenevien alueiden asunto-ongelmia selvittämään asetettiin AKKU-työryhmä, jonka työ valmistui helmikuussa 2011. Työryhmätyön keskiöön on noussut väestöltään vähenevässä kunnissa olevien aravuokratulo- ja vanhustentaloyhteisöjen kehittämishojelman laatiminen. Tarkoituksena on saada asuntokanta vastaamaan paremmin kysyntään ja erilaisiin asumistarpeisiin. Samalla vähennettäisiin valtion riskejä. Valtion tukitoimenpiteitä tulee myös kehittää aiempaa ennalta ehkäisevämpään suuntaan.

1.3.7

Rakentaminen

Vaikuttavuuden kuvaus

Rakentamisen ja rakennuskannan laadunohjaus painottui vuonna 2010 ilmastonmuutoksen hallintaan, energiatehokkuuden parantamiseen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen sekä terveellisuuden, rakenteellisen turvallisuuden ja paloturvallisuuden parantamiseen. Lisäksi laadunohjaus painottui vanhenevan rakennuskannan ylläpidon ja korjaamisen kehittämiseen vastaamaan väestön nykyisiä ja tulevia tarpeita. Suhdanneluonteisten korjausavustusten ajoitus onnistui taloustilanteeseen nähden hyvin. Vaikutus korjaustoimintaan ja rakennusalan työllisyyteen oli merkittävä.

Uudisrakentamisen ja rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi valmisteltiin ja toteutettiin vuoden 2010 aikana merkittäviä toimenpiteitä. Uudisrakentamisessa otettiin vuoden alussa käyttöön 30 prosenttia aikaisempia tiukemmat energiamääräykset ja vuoden aikana valmisteltiin seuraavan vaiheen vuoden 2012 määräyksiä, jotka olivat lausunnolla vuoden lopulla. Rakennuskannan kehittämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi valmisteltiin myös erilaisia ohjaustoimenpiteitä.

Rakennetun ympäristön parantamisella on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä sekä kilpailukykyisen ja kestäväen yhteiskunnan luomisessa. Rakennuksissa käytettävän ja rakentamiseen kuluvan energian osuus energian loppukäytöstä on 42 prosenttia ja kasvihuonekaasupäästöistä 38 prosenttia. Nämä luvut ovat vielä suurempia, jos niihin lisätään liikenteen vaikutukset. Yhdyskuntarakenne vaikuttaa liikennemääriin merkittävästi.

Lumikuormat olivat talvella 2010 erityisesti pääkaupunkiseudulla poikkeuksellisen suuria. Lumikuorma rakennusten katoilla voi aiheuttaa vaaratilanteen erityisesti silloin, jos rakenteet eivät ole määräysten mukaisia. Viime talvina sortumia ja vaaratilanteita sattui useita. Yleensä lumikuorma ei ollut vahinkojen syy, vaan laukaiseva tekijä, joka paljasti suunnittelu- tai rakennusvirheen. Vaurioherkimpiä olivat laajarunkoisten rakennusten pitkän jännevälin kattorakenteet. Viestinnässä korostettiin ennakoivaa toimintaa vahinkojen välttämiseksi.

Rakentaminen lähti kertomusvuonna jälleen nousuun taloudellisesta taantumasta johtuvan notkahduksen jälkeen (kuva 13). Pääosa rakentamisen kasvusta tuli asuinrakentamisesta. Tammi-marraskuussa 2010 rakennuslupia myönnettiin yhteensä lähes 38 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 6 prosenttia edellisvuotista enemmän (taulukko 4). Voimakkaimmin lisääntyivät asuinrakennusten kuutiomäärät (+35 %), kun taas sekä liike- ja toimistorakennusten (-11 %) että maatalousrakennusten (-17 %) rakennuslupakehitys oli laskeva. Rakennuslupan sai noin 30 500 uutta asuntoa, mikä on 27 prosenttia enemmän kuin vuoden 2009 tammi-marraskuussa.

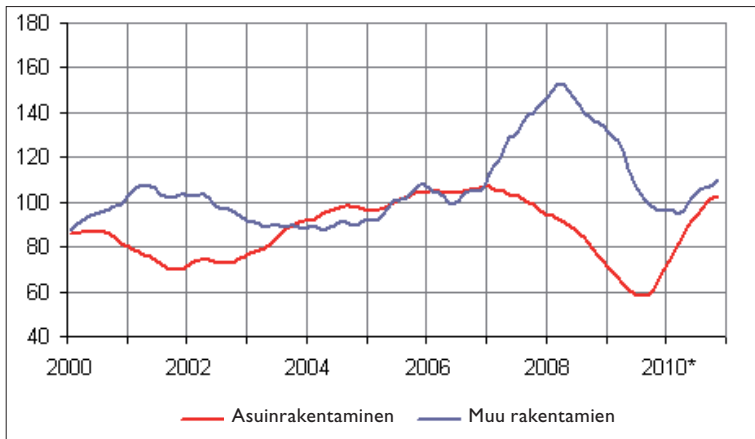
Vuoden 2010 aikana ympäristöministeriössä laadittiin rakennusvalvonnan kehittämistä koskevat linjaukset, joiden mukaan kuntien rakennusvalvontatoimen kokoaminen suurempiin yksiköihin parantaisi yksiköiden asiantuntemusta ja edistäisi rakentamismääräysten yhtenäisiä ja ennakoivia tulkintoja kunnissa. Laki kevennettyjen kaava- ja rakentamismääräysten kokeilusta tuli voimaan 1.1.2011. Rakennusvalvonnan ennakoivalla laadunohjauksella neuvotaan uudis- ja korjausrakentajia tekemään rakennuskannan energiatehokkuutta parantavia valintoja.

Rakennetun omaisuuden kunto on ROTI 2011 -arvion mukaan hyvän ja tyydyttävän välillä. Rakennusten arvosana on 7,5, kun maksimi on 10. Suunta on kuitenkin alaspäin korjausvelan kasvaessa edelleen kunnossapito- ja korjaustoiminnan puutteiden vuoksi. Ympäristöministeriön tavoitteena korjausrakentamisessa on kehittää maan vanhenevan rakennuskannan ylläpitoa ja korjaamista elinkaariajattelu ja energiatehokkuus huomioiden niin, että rakennuskanta vastaa ikääntyvän väestön tarpeita. Laki kevennettyjen kaava- ja rakentamismääräysten kokeilusta tuli voimaan 1.1.2011.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi useita ohjaustoimenpiteitä

Keskeisiä toimia rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi olivat vuoden 2012 uudisrakennusten energiamääräysten valmistelu sekä rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoon ja uudistamiseen liittyvät toimet. Vuoden 2012 rakentamismääräysten valmistelussa tavoitteena on parantaa uudisrakentamisen

Kuva 13. Uudisrakentamisen volyyymi-indeksi 2005=100, trendi

Taulukko 4. Myönnetty rakennusluvat tammi-marraskuussa 2010.

Käyttötarkoitus	1-11/2010*	Vuosimuutos % ¹⁾ 2009-2010
Kaikki rakennukset	37 621	6
- asuinrakennukset	12 725	35
- vapaa-ajan asuinrakennukset	1 209	11
- liike- ja toimistorakennukset	6 351	-11
- julkiset palvelurakennukset	2 920	9
- teollisuus- ja varastorakennukset	7 510	-1
- maatalousrakennukset	3 959	-17
- muut rakennukset	2 946	6

¹⁾ Rakennuslupien ennakkollisen vuoden muutosprosentit on laskettu edellisen vuoden vastaavan tasoisesta ennakosta.

Lähde: Rakennus- ja asuntotuotanto, Tilastokeskus

energiatohokkuutta 20 prosentilla voimassa olevien vuoden 2010 määräysten tasosta. Samalla valmistellaan rakentamismääräysten rakenteen muuttamista siten, että siirrytään kokonaisenergiankulutukseen perustuvaan sääntelyyn ja energiamuodon huomioonottamiseen rakennusten energiatohokkuusvaatimuksissa.

Keväällä 2010 EU:ssa hyväksyttiin uudistettu rakennusten energiatohokkuusdirektiivi. Vaikutuksiltaan direktiivi edellyttää muun muassa kansallisten energiatohokkuusvaatimusten asettamista sekä uudis- ja korjausrakentamiseen. EU-direktiivi täsmentää myös energiatodistuksiin liittyviä menettelyjä ja lisää energiatodistusten painoarvoa. Energiatohokkuusdirektiivin toimeenpanoa tehostamaan valmisteltiin kertomusvuonna muutokset rakennuksen energiatodistusta sekä ilmastointijärjestelmän kylmälaitteiden energiatohokkuuden tarkastamista koskevaan lakiin. Rakennusten energiatodistuksilla lisätään ihmisten tietoisuutta rakennusten energiatohokkuusominaisuuksista ja mahdollistetaan rakennusten energiatohokkuuden vertailu. Vuoden aikana käynnistettiin myös rakennusten energiatodistusten seurantajärjestelmän kehittäminen.

Kertomusvuonna ympäristöministeriö osallistui muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön esittelemän ekosunnittelulain muuttamista koskevan lain (1009/2010) valmisteluun. Lakimuutoksella saatettiin EU:n ecodesign- ja energiamerkintädirektiiviin tehdyt soveltamisalan laajennukset.

Kiinteistöalan uuden energiatohokkuussopimuksen mukaista toimintaa käynnistettiin ja sopimuksen seurantajärjestelmä valmisteltiin. Osana Höylä III -energia-

tehokkuussopimuksen ja rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoa valmisteltiin muutoksia lämmityskattiloiden vapaaehtoiseen tarkastusmenettelyyn.

ERA17 - Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika 2017 – toimintaohjelma valmistui

ERA17-toimintaohjelma vastaa ilmastonmuutoksen torjunnan haasteeseen rakennetussa ympäristössä. Toimintaohjelma sisältää yli kolmekymmentä toimintasuositusta, jotka liittyvät energiatehokkaaseen maankäyttöön, rakennuksiin ja alueisiin integroituun hajautettuun energiantuotantoon, rakentamisen ohjaukseen, kiinteistöjen käyttöön ja omistukseen sekä osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on saavuttaa vuodelle 2020 asetetut päästövähennystavoitteet jo etuajassa, vuonna 2017. Tarkoituksena on olla edelläkävijä energiaviisaudessa kansallisena juhluvuonna 2017 ja tehdä Suomen rakennetusta ympäristöstä maailman paras vuoteen 2050 mennessä.

Taloudelliselta vaikuttavuudeltaan merkittävin osa ERA17-toimintaohjelmaa on rakentamisen ohjaus. Työryhmä esitti muun muassa seuraavia kehittämistoimia:

1. Rakentamismääräystenkiristymistä varten luodaan tiekartta, joka mahdollistaa energiatehokkuutta koskevien säännösten ja määräysten ennakoinnin.
2. Korjausrakentamista ohjataan uusilla rakentamismääräyksillä.
3. Uudis- ja korjausrakentamisen sekä kiinteistönpidon palvelujen tuottajien pätevyyksien toteamiseen luodaan järjestelmä.
4. Rakennusvalvonnat lisäävät rakennuttajien neuvontaa ennakoivalla laadunohjauksella.
5. Kuluttajia motivoidaan verotuksella ja kannustimin siirtymään uusiin energiamuotoihin.

Korjausrakentamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota

Kasvavaan korjaustoimintaan varautumista jatkettiin korjausrakentamisen strategian (2007) ja valtioneuvoston korjausrakentamista koskevan periaatepäätöksen (2008) toimeenpanolla. Lukuisten meneillään olevien hankkeiden koordinoimiseksi laadittiin kaksivuotinen työohjelma (2010–2011).

Korjausrakentamisen ohjauksen painopiste on kiinteistönomistajiin kohdistuvassa informaatio-ohjauksessa. Suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjaamista tukeva Korjaustieto.fi -portaali avattiin loppuvuodesta testikäyttöön. Portaalin pääkohde-ryhmiä ovat asunto-osakeyhtiöiden osakkaat ja pientalojen omistajat. Korjausneuvontaa antavia tahoja kartoittava ja neuvonnan koordinointiin tähtäävä hanke saatiin valmiiksi.

Vuonna 2010 käynnistettiin useita uusia korjausrakentamiseen liittyviä tutkimushankkeita, esimerkiksi pitkäjänteiseen kiinteistönpitoon ohjaavan asunto-osakeyhtiön kiinteistökohtaisen strategian sisältöä määrittelevä kehityshanke sekä rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseen liittyviä rakennusfysikaalisia, esteettisiä, taloudellisia ja toiminnallisia reunaehtoja selvittäviä hankkeita.

Lisäksi kertomusvuonna valmistui selvitys talonrakentamisen materiaalitehokkuuden ohjauskeinojen tehostamisesta erityisesti korjausrakentamisessa. Selvitys liittyi jätedirektiivin ja jätelainsäädännön uudistamiseen ja toteuttaa korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelmaa sekä toimii pohjana materiaalitehokkuuden ohjauskeinojen kehittämisessä.

Taloudellinen ohjaus rakennusalalla jatkui

Rakennusalan työttömyyden vähentämiseksi käyttöönotettuja suhdanneluonteisia korjausavustuksia myönnettiin vuosina 2009 ja 2010 yhteensä noin 285 miljoonaa

euroa. Tukea saaneiden korjausrakennusinvestointien määrä oli noin kymmenkertainen. Elvytystoimenpiteen ajoitus onnistui hyvin ja volyymiltään vaikutukset olivat varsin merkittäviä. Korjaus- ja energia-avustusten myöntäminen jatkui kertomusvuonna eräiltä osin sopeutettuna suhdanneluonteisiin korjausavustuksiin.

Osana valtioneuvoston huhtikuussa hyväksymää uusiutuvan energian pakettia valmisteltiin ympäristöministeriössä uudenlainen energia-avustus, jolla tuetaan siirtymistä uusiutuvien energianlähteiden käyttöön asuinrakennusten lämmityksessä. Avustusten myöntäminen alkaa vuonna 2011.

Kosteus- ja hometalkoita jatkettiin

Valtioneuvosto teki keväällä 2010 periaatepäätöksen toimenpiteistä rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi. Kosteus- ja hometalkoot toimenpideohjelma ajoittuu vuosille 2009–2013. Periaatepäätöksessä linjataan valtion toimenpiteitä. Tulevat toimenpiteet kohdistuvat (A) uudis- ja korjausrakentamiseen, (B) kosteus- ja homevauriokorjaamiseen, (C) koulutukseen, pätevöitymiseen ja tutkimukseen, (D) asuntokauppaan ja neuvontaan, (D) esimerkkinä toimiviin valtion kiinteistöihin ja työpaikkoihin sekä (F) valtion tukijärjestelmiin.

Paloturvallisuutta ja puurakentamista selvitettiin

Puurakentamisen asemaa rakentamismääräyksissä arvioinut työryhmä esitti rakentamismääräyksiin useita puurakentamista helpottavia muutoksia. Pääosa kehittämissuosituksista liittyy rakennusten palomääräyksiin. Työryhmä esitti muun muassa, että korkeiden puukerrostalojen paloteknistä suunnittelua yksinkertaistettaisiin ja puisten pintarakenteiden käyttömahdollisuuksia rakentamisessa laajennettaisiin. Rakennusten palomääräysten ja -ohjeiden muutostyö on käynnistetty esitysten pohjalta.

Rakentamismääräysten ja rakentamisen ohjauksen kehittäminen jatkui

Normitalkoiden mukaisesti kartoitettiin esteettömyyteen liittyvien säännösten kehittämis- ja selkeyttämistarpeita. Kertomusvuonna laadittiin muun muassa esiselvitys rakennetun ympäristön esteettömyyden tilasta ja käynnistettiin varsinainen selvitystyö. Lisäksi aloitettiin energiankäyttöä tehostavasta EU-direktiivistä (2010/31/EU) korjausrakentamiselle aiheutuvien vaikutusten arviointityö. Suunnittelijoiden pätevyyttä koskevan Suomen rakentamismääräyskokoelman A2-osaa uudistettaessa selkeytetään ja täydennetään muun muassa korjausrakentamista koskevia osia.

Kuntien rakennusvalvonnan kehittämistä koskevat linjaukset valmistuivat vuoden lopulla. Tavoitteena on kehittää kuntien rakennusvalvontaa koko maassa asian-
tuntevaksi, osaavaksi sekä palvelukykyiseksi ja tehokkaaksi järjestelmäksi. Kuntien yhteistoimintaa pyritään kehittämään muun muassa kahden tai useamman kunnan yhteisen rakennusvalvonnan aikaansaamiseksi.

Kuntien rakennusvalvontayhteistyötä tuettiin ja edistettiin edelleen myös ELY-virastojen kautta kuin suoranaisena osallistumisena yhteistyöhankkeisiin. ELY-virastot järjestivät vuonna 2010 useita rakennusvalvonnan koulutus- ja neuvottelutilaisuuksia, joissa käsiteltiin muun muassa rakennusvalvonnan resursseja ja yhteistyötä, korjausrakentamisen viranomaisohjausta, rakennustuotteiden kelpoisuuden osoittamista, kosteus- ja homeongelmia sekä rakenteellista turvallisuutta. Rakennusvalvonnan sähköistä asiointia kehitettiin yhdessä Suomen Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa. Kuntien Rakennetun ympäristön Sähköiset Palvelut -hankkeessa valmistui sähköisen asioinnin työpöytäratkaisun määrittelyt.

Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma (SADe) -hankkeessa suunniteltiin Rakennettu ympäristö ja asuminen -palvelukokonaisuutta. Kokonaisuuteen kuuluvat rakennetun ympäristön lupien ja ARAn tukien sähköinen haku sekä asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyvä kansalaisten tieto- ja palautepalvelu.

1.3.8

Tehtäväalueittaiset kustannukset

Taulukko 5. Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset kustannukset (milj. euroa)

Tehtäväalue	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Toteuma 2010
Rakennettu ympäristö	11,9	10,2	10,8
Ympäristönsuojelu	11,6	7,9	6,5
Luontoympäristö		4,8	6,3
Kansainvälinen yhteistyö	2,1	2,4	2,9
Hallinto	3,8	3,9	3,9
Viestintä	1,6	1,6	1,4
Yhteensä	31,0	30,8	31,8

Ympäristöministeriön vuoden 2010 kokonaiskustannukset nousivat hieman edellisvuodesta. Nousu johtui pääosin tutkimus- ja kehittämisspalveluiden lisääntyneistä hankkeista, erityisesti rakentamisen energiatehokkuusselvityksissä. Päätöksentekoa suoranaisesti palvelevien tutkimus- ja kehittämisspalvelujen kustannukset vaihtelevat vuosittain tehtäväalueittain. Henkilöstömenot kasvoivat ministeriössä 3,9 prosenttia. Henkilömäärän väheneminen kompensoi toteutuneita palkankorotuksia. Henkilöstökustannusten osuus kokonaistoimintamenoista on edelleen yli puolet. Kansainvälisen yhteistyön tehtäväalueen kustannusten nousu aiheutui henkilöstöjärjestelystä, lisäksi kustannuksia aiheutui edellisvuotta enemmän kansainvälisen yhteistyön perustehtävissä. Ympäristönsuojelun ja luontoympäristön tehtäväalueilla tehtiin kesken vuotta 2009 organisaatiomuutoksia. Vuonna 2010 kustannusten taso on näiden tehtäväalueiden välillä tasoittunut ja kustannusten voidaan todeta olevan samansuuruisia.

Ympäristöklusterin, Life+, METSO-ohjelman sekä kosteus- ja hometalkoot-ohjelman tutkimus- ja kehittämisspalvelujen hankintaa ei ole tässä laskettu ministeriön toimintakustannuksiksi eikä myöskään SYKE:n niin sanottua palvelusopimusta, koska niiden tulokset kohdentuvat yleisemmin ja laajemmin myös muiden kuin pelkästään ministeriön hyväksi.

Yllä esitettyjen kustannusten lisäksi ministeriö maksoi vuonna 2010 arvonlisäveroja 1 768 600 euroa.

1.3.9

Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta

Ympäristöministeriön maksullinen toiminta

Ympäristöministeriön bruttobudjetoidun maksullisen toiminnan tuotot vuonna 2010 olivat 25 300 euroa. Ministeriön tuotot tulevat pääosin yksittäisistä päätöksistä ja luvista.

Ministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmassa (liite 2.2.1) on esitetty yhteistoiminnan tuotot ja yhteistoiminnan hankkeita vastaavat erilliskustannukset vuodelta 2010. Yhteiskustannukset yhteisrahoitteisesta toiminnasta sisältyvät palveluiden ostoon.

Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus kohdentui pääosin metropolialueet- ja kaupunki-innovaatiohankkeille. EU:lta saadusta rahoituksesta valtaosa kohdistui rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2002/91/EC) (EPBD) toimeenpanoa koskevaan hankkeeseen. Valtiohallinnon ulkopuolelta rahoitettiin pohjoismaiden ministeriöneuvoston yhteisiä hankkeita pääosin luonnon monimuotoisuutta koskevien ympäristösopimusten yhtenäisyyksien tutkimusta sekä taloudellisten ohjauskeinojen edistämistä ympäristöpolitiikassa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 88,1 %.

Aikaisemmilta vuosilta ei yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ole esitetty, koska toiminnan tuotot ovat olleet alle 100 000 euroa.

1.4

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Vuoden aikana valmisteltiin henkilöstöstrategiaa, jonka painopisteitä ovat erityisesti monipuolisen ja -alaisen osaamisen lisääminen nykyisen ja tulevan osaamisen kehittämisessä sekä strategialähtöinen toiminnan ja resurssien kohdentaminen. Ministeriön organisaatiouudistus saatettiin päätökseen.

Henkilöstön määrä ja rakenne 31.12.2010

Vuonna 2008 aloitettu ministeriön organisaatiouudistus saatettiin päätökseen myös hallintoyksikössä sekä kansainvälisten ja EU-asiain yksikössä. Hallintoyksikössä talous-, henkilöstö- ja aluehallinnon voimavarojen ohjaus koottiin samaan ryhmään ja ekovirastoasioiden painoarvoa vahvistettiin perustamalla työympäristön hallinta-ryhmä. Kansainvälisten ja EU-asiain yksikössä on jatkossa EU-ryhmän lisäksi yksi kansainvälisten asioiden ryhmä.

Taulukko 6. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille.

Tehtäväalue	2008	2009	2010
Rakennettu ympäristö	90	83	82
Ympäristönsuojelu (*)	114	56	54
Luontoympäristö (*)		55	52
Hallinto ja johto	62	61	57
Kansainväliset ja EU-asiat	16	23	21
Viestintä	17	17	16
Yhteensä	299	295	282

* Osastot jaettu 2009

Lukuihin on laskettu mukaan henkilöt, joilla oli virka- tai työsuhde ministeriöön vuoden lopussa sekä määräaikaiset työntekijät, joiden työsuhde päättyi vuoden lopussa. Osa viroista oli tarkasteluhetkellä täyttämättä, eikä niitä ole laskettu mukaan lukuihin. Hallinnossa ovat mukana myös kansliapäällikkö ja suorat alaisensa.

Vuoden lopulla ministeriön henkilöstösuunnitelma päivitettiin ulottumaan vuoteen 2015. Vuosien 2005–2015 säästö on yhteensä 64 virkaa. Henkilömäärä vähenee tuottavuusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Taulukko 7. Henkilöstön määrä ja rakenne.

Henkilöstön määrä ja rakenne	2008	2009	2010
Henkilöstön lukumäärä	299	295	282
- miehiä	-> 114	-> 114	-> 107
- naisia	-> 185	-> 181	-> 175
Muutosprosentti edellisvuoteen (%)	-0,6	-1,3	-4,4
Henkilötyövuodet (htv)	296	294	288
-miehet	-> 111	-> 113	-> 111
-naiset	->185	-> 181	-> 177
Henkilöstön keski-ikä/ vuotta	50,3	50,9	50,8
- miehet	- >52,7	- >52,7	-> 52,5
- naiset	- >49,1	- >49,8	- > 49,7
45-vuotta täyttäneiden osuus (%)	74,9	77,9	75,8
Koulutustasoindeksi	6,0	6,1	6,1
- miehet	-> 6,7	-> 6,8	-> 6,7
- naiset	-> 5,6	-> 5,7	-> 5,8
Määräaikaisen henkilöstön osuus (%)	13,5	12,8	11,3
- ma. naisia henkilöstöstä	->9,8	-> 9,5	-> 8,6
- ma. miehiä henkilöstöstä	-> 5,6	-> 3,4	-> 3,2
Kokoaikaisen henkilöstön lkm	284	282	272
Osa-aikaisen henkilöstön lkm	15	13	10
Kokoaikaisen henkilöstön osuus (%)	95,0	95,5	96,5
Osa-aikaisen henkilöstön osuus (%)	5,0	4,5	3,5

Vanhuuseläkkeelle siirtyi yhteensä 16 henkilöä. Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli korkea eli 65,75 vuotta. Keski-ian nousu näyttäisi pysähtyneen suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä. Henkilötyövuosien henkilölukua suurempi määrä selittyy vuoden aikana eläkkeelle siirtyneiden työpanoksella.

Taulukko 8. Ministeriön ikärakenne.

Ikäryhmä	2008		2009		2010	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
25-34	28	10	28	10	23	9
35-44	47	15	37	13	45	16
45-54	95	32	101	34	96	34
55-64	124	42	123	42	115	41
65-	5	2	6	2	3	1
Yhteensä	299	100	295	100	282	100

Ikärakenne painottui voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin ja työuraa jatkettiin yhä useammin yli lakisäateisen eläkeiän. Vakinaisiin tehtäviin rekrytoitiin vuonna 2010 sekä kokeneita asiantuntijoita että työuransa alussa olevia henkilöitä, mutta tämä ei ole vielä näy ikärakenteessa.

Työhyvinvointi ja investoinnit työkykyyn

Työtyytyväisyys parani entisestään, joten vuoden aikana loppuun saatetut organisaation rakenteelliset ja muut uudistukset saivat hyvän vastaanoton. Naisten ja miesten tyytyväisysero kaventui. Henkilöstön työkuunto oli hyvä sairauspoissaolojen määrällä mitattuna. Työkyvyttömyyseläkkeelle ei vuoden 2010 aikana siirrytty.

Taulukko 9. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkuunto sekä investoinnit työhyvinvointiin.

Työhyvinvointi	2008	2009	2010
Työtyytyväisyysindeksi	3,34	3,37	3,49
- miehet	->3,38	->3,45	->3,45
- naiset	->3,33	->3,33	->3,50
Lähtövaihtuvuus (%)	2,7	1,7	2,4
Tulovaihtuvuus (%)	5,0	4,7	8,8
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen (%)	0,7	0,3	-
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	10,1	9,2	7,6
Työterveyshuolto €/htv			
- brutto	572	533	585
- netto	376	354	345
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen €/htv	119	305	291

Lähtövaihtuvuus oli vuonna 2010 edelleenkin vähäistä. Siihen on laskettu toisen työnantajan palvelukseen siirtyneiden henkilöiden prosentuaalisen osuus edellisvuoden lopun henkilömäärästä. Jos lähtövaihtuvuuteen lasketaan myös eläkkeelle siirtyneet ja kuolleet on luonnollinen poistuma 9,8 prosenttia. Tulovaihtuvuuteen on laskettu vuoden aikana virkoihin nimitetyt.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Osaamisen kehittämiseen tarvittiin koulutusta edellisiä vuosia enemmän, vaikka myös työssä oppimista hyödynnettiin suunnitelmallisesti.

Taulukko 10. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit.

Osaamisen kehittäminen	2008	2009	2010
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1302	1276	1259
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta (päivää/htv)	4,3	3,4	3,8

Ministeriölle järjestettiin kahdeksan hankevalmennusseminaaria, joihin osallistui kaikkiaan 116 henkilöä. Osana säädösvalmistelun kehittämistyötä järjestettiin neljä räätälöityä koulutustilaisuutta, joihin niihin osallistui yhteensä noin 100 henkilöä. Mediassa vaikuttamisen pienryhmävalmennuksiin osallistui 45 henkilöä. Ministeriölle räätälöidyissä JET (johtamisen erikoisammattitutkinto) -valmennuksissa oli mukana yhteensä 25 henkilöä. Johtamisvalmiuksia kehitettiin myös edellisenä vuonna tehtyjen johtamisen 360 asteen arvioiden palautetilaisuuksissa, työnohjauskeskusteluissa sekä esimiesten työpajoissa.

Tehty työaika ja henkilöstökulut

Ministeriön ikärakenne vaikuttaa tehdyn työajan määrään, koska suurella osalla työntekijöistä on pitkät vuosilomat. Koska sairauspoissaolot vähenivät, tehdyn työajan osuus kokonaistyöajasta hiukan lisääntyi. Työvoimakustannukset nousivat jonkin verran palkkakustannusten nousun myötä.

Taulukko 11. Tehty työaika ja työvoimakustannukset.

Työaika ja työvoimakustannukset	2008	2009	2010
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuositöajasta (%)	79,5 (ml. koulutus)	78,8 (ml. koulutus)	79,2 (ml. koulutus)
Kokonaistyövoimakustannukset (1 000€)	17 161	17 579	18 125
Palkkasumma (sis. välilliset työvoimakustannukset)	13 882	14 236	15 038
Tehdyn työajan palkat	10 360	10 799	11 427
Tehdyn työajan palkat, %-osuus palkkasummasta	74,6	75,9	76,0
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista (%)	65 %	62 %	62 %
Henkilöstön arvo €	122,8 M€	134,6 M€	175,9 M€

Henkilöstön arvon laskentakaavassa merkittävin lopputulokseen vaikuttava muuttuja on keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikäisen välinen erotus. Eläkkeelle siirtymisiän nousu edellisvuodesta (63,8) kahdella vuodella (65,8) nosti osaltaan henkilöstön arvoa edellisvuodesta.

1.5

Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilinpäätös vuonna 2010 poikkeaa edellisvuoden tilinpäätöksestä huomattavasti, sillä se koskee vain ministeriön toimintaa. Aiempi ympäristöministeriön tiliviraston tilinpäätös vuodelta 2009 kattoi ministeriön, kolmetoista alueellista ympäristökeskusta ja kolme ympäristölupavirastoa ja myös alueellisten ympäristökeskusten hoitamat maa- ja metsätalousministeriön rahoittamat vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävät. Vuoden 2010 alusta aiempien ympäristökeskusten tehtävät ja toimintamenomäärärahat siirtyivät pääosin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin ja ympäristölupatehtävät vastaavasti aluehallintovirastoihin. Ympäristölupavirastojen tehtävät ja määrärahat siirtyivät aluehallintovirastoihin. Tilinpäätösluvut poikkeavat siten huomattavasti edellisvuodesta. Suuri osa ympäristöministeriön hallinnonalan toiminnallisista määrärahoista käytetään edelleen aluehallinnossa, joten niiden käyttö ei aiemmasta poiketen enää näy ympäristöministeriön tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen vertailun informatiivisuuden lisäämiseksi on määrärahojen käytön ja kulujen muutoksia joiltain osin jäljempänä verrattu vain ministeriön vuoden 2009 toteumalukuihin lukuihin.

Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön **vuoden 2010 tuotto- ja kululaskelman** kulujäämä on 73,2 miljoonaa euroa. Sekä tuotot että kulut ovat hallinno uudistuksen johdosta vain murtoosa aiemmasta tasosta 249,3 miljoonaa euroa. Suurimmat kuluerien vähennykset edellisvuoteen verrattuna näkyvät luonnollisesti henkilöstökuluissa ja palvelusten ostoissa.

Ministeriön toiminnan tuotot koostuvat lähinnä muutaman yhteishankkeen tuotoista. Ministeriön toiminnan kokonaiskulut ovat nousseet noin 4 prosenttia ministeriön edellisvuoden kuluihin verrattuna henkilöstökulujen ja palvelusten ostojen nousun takia. Henkilöstökulut muodostavat lähes puolet kokonaiskuluista. Palvelujen ostoja ja myös sisäisiä kuluja ovat kasvattaneet tutkimus- ja selvityspalvelujen lisääntynyt hankinta. Myös siirtyminen valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) asiakkaaksi on nostanut palveluhankintojen kuluja.

Rahoitustuotot ovat käytännössä kokonaisuudessaan Kuntarahoitus Oyj:n osinkoja valtion tekemästä pääomasijoituksesta vuonna 2009. Elinkeinoelämälle suorite- tuista siirtotalouden kuluista 26,8 miljoonaa euroa eli 90 prosenttia Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitusta.

Vuonna 2010 ei tehty siirtoa talousarvion ulkopuoliseen öljysuojarahastoon öljyisten maiden puhdistusta varten.

Ympäristöministeriön **taseen** loppusumma on 21,8 miljoonaa euroa eli alle kymmenesosa kirjanpitoyksikön edellisvuoden taseesta 287,5 miljoonasta eurosta. Vuoden alussa siirrettiin aluehallinnon uudistukseen liittyen yhteensä noin 252,5 miljoonan euron arvosta omaisuuseriä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kirjanpitoyksikön taseeseen. Suurimmat erät tästä olivat vesirakenteet ja niihin liittyvät laitteet, muut rakenteet ja keskeneräiset rakenteet (yhteensä 197,9 milj. euroa) ja kansallisuusomaisuudessa olleet luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut maa- ja vesialueet (31,6 milj. euroa). Valtion pääoman muutoksissa vastattavaa puolella näkyvät vastaavat muutokset. Aluehallintovirastoille tasesiirto puolestaan oli vain noin 12 000 euroa.

Pelkästään ministeriötä koskevat tase-erät olivat pääosin edellisvuoden tasolla. Talousarvion ulkopuolella olevan öljysuojarahaston perimän öljysuojamaksun korotus väliaikaisesti kolminkertaiseksi näkyy yhdystilin saldon tilapäisenä nousuna. Siirtyvien erien lievä nousu on seurausta aluearkkitehtivustusten kirjaustavan muuttamisesta myöntöpäätösperusteiseksi. Ennakkomaksut koostuvat lähinnä SYK:lle maksetuista tutkimus- ja asiantuntijapalvelujen sopimusten ennakoista.

Tuotto- ja kululaskelma ja tase

Ympäristöministeriön käytettävissä oli edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien vuonna 2010 yhteensä 122,7 miljoonaa euroa (vastaava taso vuonna 2009 oli 151,3 milj. euroa).

Ministeriön määrärahojen kokonaiskäyttö oli yhteensä 76,9 miljoonaa euroa (97,7 miljoonaa euroa vuonna 2009). Menojen kokonaisvolyymien lasku aiheutuu kertaluonteisen Kuntarahoitus Oyj:n pääomittamismäärärahan (20 milj. euroa) poisjäämisestä. Hallinnonalan toiminnalliset määrärahat muun muassa luonnonsuojelualueiden hankintaan ja korvaamiseen, ympäristötöihin ja rakennusperinnön hoitoon osoitettiin pääosin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käyttöön.

Vuodelle 2011 siirtyi ministeriön käytössä olevia määrärahoja yhteensä 39,1 miljoonaa euroa eli noin kolmannes kuten edellisvuonnakin. Luonnonsuojelumäärärahojen siirtyvät erät pienenevät, mutta toisaalta muun muassa siirtoa öljysuojarahastoon

ei vuonna 2009 tehty. Öljyjättemaksusta rahoitettavaa tukea ongelmajätteiden keräilyjärjestelmälle ei tarvittu, joten niille varatut määrärahat siirtyivät seuraavalle vuodelle. Viimeksi mainittua määrärahaa aiemmalta vuodelta myös peruutettiin samasta syystä.

1.6

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö arvioi ministeriön osastojen ja yksiköiden tekemän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan itsearvioinnin perusteella sitä, miten ympäristöministeriön sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta täyttävät valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet.

Itsearviointien sekä muiden tiedossa olevien seikkojen perusteella on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja taloudenhoidon perusprosessit ovat vähintään tyydyttävällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset. Valtiontalouden tarkastusviraston suorittamat kirjanpidon ja maksuliikkeen tarkastukset tukevat edelleen tätä johtopäätöstä.

Riskienhallintaan liittyvien seikkojen huomioonottaminen on parantunut, mutta systemaattinen riskien tunnistaminen, arviointi ja niihin vastaaminen sekä niiden dokumentointi on edelleen ollut osittain puutteellista. Myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan integroitumisessa suunnittelu- ja seurantaprosesseihin sekä koko toimintaan on edelleen kehittämisen varaa. Tämän vuoksi on ministeriön strategiatyön yhteydessä erääksi toimintatapojen kehittämistä koskevaksi yhteiseksi hankkeeksi valittu riskienhallinnan kehittämishanke vuosille 2010–2011.

Arvioinnin perusteella on lisäksi havaittu, että ministeriön osastoilla ja yksiköissä on osittain riittämättömästi tehtävien vaatimia henkilöstöresursseja käytettävissään. Näihin osaltaan tuottavuusohjelman toteuttamiseen liittyviin haasteisiin vastataan henkilöstösuunnittelun keinoin. Lisäksi toiminnan suunnittelua kehitetään sekä tavoitteiden priorisointia ja aikataulutusta parannetaan.

1.7

Arviointien tulokset

Ympäristöministeriössä ei kertomusvuonna toteutettu varsinaisia oman organisaation toimintaan kohdistuvia tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kokonaisarvioita. Sen sijaan tehtiin useita eri ympäristöministeriön tehtäväalueisiin liittyviä toimivuusarvioita, joilla on välillisiä vaikutuksia myös ministeriön omaan toimintaan ja hallinnonalan ohjaukseen. Vuonna 2010 tehtiin muun muassa seuraavat toimivuusarviointit, joista on kerrottu tarkemmin tuloksellisuusosioissa:

- Kokonaisarviointi Suomen ja Venäjän välisestä lähialueyhteistyöstä (s. 19)
- Luonnonsuojelulain toimivuuden arviointi (s. 24)
- Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, YVALaki) toimivuuden arviointi (s. 22)
- Arviointi Suomen eliölajien uhanalaisuudesta (s. 24)
- METSO-ohjelman ensimmäinen väliarvio (s. 25)
- Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma (VELMU)-kokonaisarviointi (s. 19)
- Rakennetun omaisuuden tila – ROTI 2011 -arviointi (s. 37)

Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei kertomusvuonna havaittu uusia valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä, toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei myöskään kertomusvuonna havaittu toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä tehtiin kertomusvuonna valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä määrärahan takaisinperintöjä seuraavasti: Yksi asuntoalan järjestöavustus, 500 euroa, ja yksi kansainvälisen yhteistyön rahoitusosuus, 10 000 euroa, määrättiin palautettavaksi. Nämä summat saatiin onnistuneesti takaisinperityksi.

EU-rahoitus

EU-rahoituksen osalta ei kertomusvuonna tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + TA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
II. Verot ja veronluonteiset tulot	160 469,35	5	5,06	0,00	100 %
II.04.01. Arvonlisävero	160 469,35	5	5,06	0,00	100 %
12. Sekalaiset tulot	947 237,09	2 227 725	2 227 725,05	0,00	100 %
12.35.01 Alueellisten ympäristökeskusten tulot	363 631,28				
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	544 576,31	52 481	52 480,55	0,00	100 %
12.35.99.1. Maksullinen toiminta	12 633,64	25 319	25 318,80	0,00	100 %
12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	97 664,98	26 033	26 032,83	0,00	100 %
12.35.99.3. EU-rahoitus	434 277,69	1 129	1 128,92	0,00	100 %
12.39.04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	34 669,67	2 175 245	2 175 244,50	0,00	100 %
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	4 359,83				
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	141,60	1 562 509	1 562 509,36	0,00	100 %
13.03.01. Osinkotulot ja osakkeiden netto-myyntitulot (nettob)	141,60	1 562 509	1 562 509,36	0,00	100 %
Tuloarviotilit yhteensä	1 107 848,04	3 790 239	3 790 239,47	0,00	100 %

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen	
			käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	927 499,28	1 178 813	298 295,74	880 517,71
24.01.29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	62 799,28	24 413	24 413,45	0,00
24.01.29.3. Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	62 799,28	24 413	24 413,45	0,00
24.20.66. Lähialueyhteistyö (s3v)	864 700,00	1 154 400	273 882,29	880 517,71
24.50.66. Lähialueyhteistyö (s3v)				
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	214 968,29	627 188	340 652,68	286 535,02
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	55 568,29	67 788	67 787,70	0,00
28.40.21. Tuottavuuden edistäminen (3v)				
28.60.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (s2v)	8 800,00	11 600	11 447,21	152,79
28.60.20. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (s2v)	150 600,00			
28.60.20.35. Ympäristöministeriö	150 600,00			
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä-hankkeet (s3v)		406 000	261 417,77	144 582,23
28.90.20.1. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä hankkeet (SADe-ohjelma)		406 000	261 417,77	144 582,23
28.92.20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (s2v)		141 800	0,00	141 800,00
28.92.20.35. Ympäristöministeriö		141 800	0,00	141 800,00
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	38 822 147,53			
30.01.22. Yhteistutkimukset (s3v)				
30.01.29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	1 877 913,96			
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki, tuotantoeläinten hyvinvointituki ja ei-tuotannolliset investoinnit (s2v)	518 000,00			
30.20.43.1. Vesitaloussuunnittelu (EK) (enintään)	40 000,00			
30.20.43.5. Luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatiminen (EK) (enintään)	260 000,00			
30.20.43.6. Yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpano (EK) (enintään)	218 000,00			
30.50.20. Vesivarjojen käytön ja hoidon menot (s3v)	14 775 000,00			
30.50.31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (s3v)	21 642 000,00			
30.50.43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (a)	9 233,57			
30.50.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)				
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	23 839 460,30	762 731	531 153,59	0,00
32.01.29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	4 886,99			
32.20.03. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (nettob) (s2v)	7 000,00			
32.30.51. Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet (k)	1 967 946,05			
32.50.51.2.1. -Palkkaukset	1 775 497,92			
32.50.51.2.2. -Muut menot	192 448,13			

	Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	1 178 813,45	0,00	1 798 209,63	2 952 609,63	1 574 249,50	1 378 360,13
	24 413,45	0,00				
	24 413,45	0,00				
	1 154 400,00	0,00	989 598,98	2 143 998,98	765 638,85	1 378 360,13
			808 610,65	808 610,65	808 610,65	0,00
	627 187,70	0,00	444 616,04	1 004 016,04	677 462,76	286 535,02
	67 787,70	0,00				
			204 598,04	204 598,04	204 598,04	0,00
	11 600,00	0,00	118 715,09	130 315,09	130 162,30	152,79
			121 302,91	121 302,91	81 284,65	0,00
			121 302,91	121 302,91	81 284,65	0,00
	406 000,00	0,00	0,00	406 000,00	261 417,77	144 582,23
	406 000,00	0,00	0,00	406 000,00	261 417,77	144 582,23
	141 800,00	0,00	0,00	141 800,00	0,00	141 800,00
	141 800,00	0,00	0,00	141 800,00	0,00	141 800,00
	531 153,59	231 577,22				

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen	
			käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle
32.50.63. Kainuun kehittämisraha (s3v)	800 000,00			
32.50.63.08. -Vesihuollon tukeminen (s3v)	500 000,00			
32.50.63.09. -Ympäristötyöt (s3v)	300 000,00			
32.50.64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (a)	14 718 576,19	698 731	504 880,79	
32.50.64.1.1. -EAKR pl. Kainuu		113 731	113 730,81	
32.50.64.1.2. -Kainuun hallintokokeilu (EK)	1 577 827,86			
32.50.64.1.3. -Tavoite 3 ja ENPI CBC	5 963 815,21	585 000	391 149,98	
32.50.64.3.8. -YM:n hallinnonala	1 282 916,92			
32.50.64.4.8. -YM:n hallinnonala	1 398 547,18			
32.50.64.5.8. -YM:n hallinnonala	1 074 975,95			
32.50.64.6.8. -YM:n hallinnonala	3 420 493,07			
32.50.65. Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (a)	5 324 947,07			
32.50.65.1.2. -Kainuun hallintokokeilu (EK)	368 325,35			
32.50.65.1.3. -Muut EAKR-hallinnonalat	3 327 975,01			
32.50.65.1.4. -Tavoite 3 ja ENPI CBC	125 913,87			
32.50.65.6.5. -EAKR ja ESR 2000–2006 YM:n hallinnonala	1 502 732,84			
32.60.43. Kioton mekanismit (a)	1 016 104,00	64 000	26 272,80	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	234 393 464,93	89 605 858	62 003 154,79	27 602 703,62
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (s2v)	34 631 559,00	35 467 059	26 970 756,91	8 496 302,09
35.01.01.01. -Yhteiset menot	20 986 993,74	21 770 100	20 469 733,24	1 300 366,76
35.01.01.02. -Tulosalueiden menot	791 006,26	651 135	646 134,90	5 000,00
35.01.01.03. -Henkilöstökoulutus	136 000,00	146 289	146 179,25	110,00
35.01.01.04. -Viestintä	250 000,00	185 476	185 405,85	70,00
35.01.01.05. -Yhteishankkeet	19 923,27			
35.01.01.06. -Kansainvälinen yhteistyö	3 000 000,00	3 000 000	1 844 517,87	1 155 482,13
35.01.01.07. -Kehittäminen ja suunnittelu	9 195 000,00	8 893 000	3 493 335,45	5 399 664,55
35.01.01.08. -Eräät korvaukset	272 559,00	324 559	75 000,00	249 559,00
35.01.01.09. -Aluehallinnon kehittämishankkeet	-19 923,27	496 500	110 450,35	386 049,65
35.01.02. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (nettob) (s2v)	69 300 000,00			
35.01.03. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (nettob)(s2v)	5 057 000,00			
35.01.04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (nettob)(s2v)	114 000,00			
35.01.21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (s3v)	202 000,00	2 805 000	205 324,98	2 599 675,02
35.01.21.1. -Tietohallintohankkeet		2 400 000	89 444,56	2 310 555,44
35.01.21.2. -Muut tuottavuushankkeet		405 000	115 880,42	289 119,58
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvolisäveromenot (a)	6 954 910,21	1 768 627	1 768 626,95	
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (s3v)	2 050 000,00	1 710 000	1 593 087,55	116 912,45
35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot (s 3v)	1 745 000,00	1 953 586	630 725,29	1 322 860,92

	Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	504 880,79	193 850,02				
	113 730,81	0,00				
	391 149,98	193 850,02				
	26 272,80	37 727,20				
	89 605 858,41	0,00	21 654 391,90	109 490 941,83	69 925 563,55	37 430 833,57
	35 467 059,00	0,00	7 685 554,37	43 152 613,37	34 656 311,28	8 496 302,09
	21 770 100,00	0,00	1 986 442,14	23 756 542,14	22 456 175,38	1 300 366,76
	651 134,90	0,00	9 617,66	660 752,56	655 752,56	5 000,00
	146 289,25	0,00	2 565,44	148 854,69	148 744,69	110,00
	185 475,85	0,00	12 918,92	198 394,77	198 324,77	70,00
	3 000 000,00	0,00	864 025,24	3 864 025,24	2 708 543,11	1 155 482,13
	8 893 000,00	0,00	4 809 984,97	13 702 984,97	8 303 320,42	5 399 664,55
	324 559,00	0,00	0,00	324 559,00	75 000,00	249 559,00
	496 500,00	0,00	0,00	496 500,00	110 450,35	386 049,65
			318 873,97	318 873,97	318 873,97	
			87 097,98	87 097,98	87 097,98	
	2 805 000,00	0,00	62 000,00	2 867 000,00	267 324,98	2 599 675,02
	2 400 000,00	0,00	0,00	2 400 000,00	89 444,56	2 310 555,44
	405 000,00	0,00	0,00	405 000,00	115 880,42	289 119,58
	1 768 626,95	0,00				
	1 710 000,00	0,00	278 802,01	1 988 802,01	1 827 872,00	160 912,45
	1 953 586,21	0,00	520 309,47	2 473 895,68	936 699,70	1 537 195,98

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen	
			käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle
35.10.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (s3v)	25 885 000,00	28 456 000	26 756 000,00	1 700 000,00
35.10.52.1. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät		27 956 000	26 756 000,00	1 200 000,00
35.10.52.2. Selkämeren kans.puisto		500 000	0,00	500 000,00
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (s3v)	2 300 000,00	3 300 000	0,00	3 300 000,00
35.10.61. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	1 000 000,00	1 030 000	30 000,00	1 000 000,00
35.10.61.1. -Avustukset vesiensuojelua edistäviin investointeihin	985 000,00	25 000	0,00	25 000,00
35.10.61.2. -Yhdyskuntien vesiensuojelulainojen korkohyvitykset	15 000,00	5 000	0,00	5 000,00
35.10.61.3. -Hajajätevesineuvonta		1 000 000	30 000,00	970 000,00
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (s3v)	36 499 995,72	4 655 641	88 859,55	4 566 781,90
35.10.63.1. Luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvauksesta aiheutuvat menot	36 414 995,72	4 525 641	88 859,55	4 436 781,90
35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot(EK)(enintään)	85 000,00	130 000	0,00	130 000,00
35.10.64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	1 500 000,00	1 634 945	0,00	1 634 944,80
35.10.65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	2 300 000,00	1 300 000	0,00	1 300 000,00
35.10.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (s2v)	1 580 000,00	1 580 000	1 432 271,58	147 728,42
35.10.77. Ympäristötyöt (s3v)	18 924 000,00	1 125 000	0,00	1 125 000,00
35.10.88. Osakepääoman korottaminen (s3v)	1 500 000,00	2 300 000	2 300 000,00	0,00
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	500 000,00	500 000	207 501,98	292 498,02
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s3v)	2 350 000,00	20 000	20 000,00	0,00
35.20.87. Kuntarahoitus Oyj:n pääomittaminen (s2v)	20 000 000,00			
Määrärahatilit yhteensä	298 197 540,33	92 174 590	63 173 256,80	28 769 756,35

	Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	28 456 000,00	0,00	0,00	28 456 000,00	26 756 000,00	1 700 000,00
	27 956 000,00	0,00	0,00	27 956 000,00	26 756 000,00	1 200 000,00
	500 000,00	0,00	0,00	500 000,00	0,00	500 000,00
	3 300 000,00	0,00	2 300 000,00	5 600 000,00	0,00	5 600 000,00
	1 030 000,00	0,00	46 500,00	1 076 500,00	30 000,00	1 046 500,00
	25 000,00	0,00	35 000,00	60 000,00	0,00	60 000,00
	5 000,00	0,00	11 500,00	16 500,00	0,00	16 500,00
	1 000 000,00	0,00	0,00	1 000 000,00	30 000,00	970 000,00
	4 655 641,45	0,00	4 118 019,47	8 772 979,39	112 822,76	8 660 838,16
	4 525 641,45	0,00	4 032 337,94	8 557 979,39	112 141,23	8 445 838,16
	130 000,00	0,00	85 000,00	215 000,00	0,00	215 000,00
	1 634 944,80	0,00	703 795,94	2 338 740,74	1 128,92	2 197 315,10
	1 300 000,00	0,00	4 294 903,00	5 594 903,00	0,00	3 600 000,00
	1 580 000,00	0,00	133 620,96	1 713 620,96	1 565 883,58	147 728,42
	1 125 000,00	0,00	130 024,18	1 255 024,18	13 575,00	1 241 449,18
	2 300 000,00	0,00		2 300 000,00	2 300 000,00	
	500 000,00	0,00	824 471,40	1 324 471,40	1 031 973,38	292 498,02
	20 000,00	0,00	150 419,15	170 419,15	20 000,00	150 419,15
	91 943 013,15	231 577,22	23 897 217,57	113 447 567,50	72 177 275,81	39 095 728,72

Talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)							
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempi- en vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2010 valtuudet					
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuu- det	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttä- mättä	Uusittavissa 2011 TA:ssa
24.50.66 Lähialueyhteistyö	3 396						
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 396						
32.60.43 Kioton mekanismit	2 768	75		75	75		
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 768						
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		75		75	75		
32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013	5 037	619	1 013	1 632	119	1 513	1 513
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 037						
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		619	1 013	1 632	119	1 513	1 513
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	2 723	12 000		12 000	434	11 566	
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 723						
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		12 000		12 000	434	11 566	
35.10.77 Ympäristötöyt	20 513	6 000		6 000	5 050	950	
Aikaisempien vuosien valtuudet	20 513						
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		6 000		6 000	5 050	950	
Yhteensä	34 437	18 694	1 013	19 707	5 678	14 029	1 513

Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)						
	Talousarvio- menot 2010	Määräraha- tarve 2011	Määräraha- tarve 2012	Määräraha- tarve 2013	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
	277	2 084	303	303		2 690
	277	2 084	303	303		2 690
	27	179	434	434	785	1 832
	15	116	434	434	785	1 769
	12	63				63
	505	670	51			721
	454	623	30			653
	51	47	21			68
	2 708	449				449
	2 708	15				15
		434				434
	6 900	7 050	2 000	500		9 550
	6 900	3 500	500			4 000
		3 550	1 500	500		5 550
	10 417	10 432	2 788	1 237	785	15 242

3 Tuotto ja kululaskelma

	1.1. - 31.12.2010		1.1. - 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	11 973,80		7 670 298,06	
Vuokrat ja käyttökorvaukset			88 120,42	
Muut toiminnan tuotot	<u>553 939,45</u>	565 913,25	<u>54 259 136,56</u>	62 017 555,04
TOIMINNAN KULUT				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	393 007,59		8 629 215,68	
Varastojen lis.(-)tai väh.(+)			-230 418,83	
Henkilöstökulut	18 200 651,79		104 276 132,34	
Vuokrat	2 366 751,53		10 273 318,15	
Palvelujen ostot	9 101 439,26		60 622 818,42	
Muut kulut	3 258 705,47		8 176 998,09	
Valmisvarastojen lisäys (-) tai vähennys (+)				
Valmistus omaan käyttöön			-1 409 746,72	
Poistot	16 343,18		2 947 322,61	
Sisäiset kulut	<u>6 369 357,42</u>	-39 706 256,24	<u>17 841 885,31</u>	-211 127 525,05
JÄÄMÄ I		-39 140 342,99		-149 109 970,01
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	1 588 405,14		22 004,91	
Rahoituskulut	<u>-1 601,38</u>	1 586 803,76	<u>-45 709,93</u>	-23 705,02
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	137,05		2 330 282,00	
Satunnaiset kulut	<u>-20 029,16</u>	-19 892,11	<u>-883 232,12</u>	1 447 049,88
JÄÄMÄ II		-37 573 431,34		-147 686 625,15
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille			2 965,00	
Euroopan unionilta	<u>1 128,92</u>	1 128,92	<u>434 277,69</u>	437 242,69
Kulut				
Kunnille	1 044 718,64		12 478 248,08	
Kuntayhtymille	107 743,74		422 241,08	
Elinkeinoelämälle	29 104 566,21		35 297 879,94	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille				
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 798 034,37		11 332 000,84	
Kotitalouksille			21 519 485,44	
Ulkomaille	1 721 535,67		1 936 074,53	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille			2 300 000,00	
Muut siirtotalouden kulut	<u>-33 776 598,63</u>		<u>1 528 325,32</u>	-86 814 255,23
JÄÄMÄ III		-71 348 901,05		-234 063 637,69
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut			85 520,43	
Perityt arvonlisäverot	2 872,24		1 509 095,62	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-1 865 313,75</u>	-1 862 441,51	<u>-16 855 562,51</u>	-15 260 946,46
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		<u>-73 211 342,56</u>		<u>-249 324 584,15</u>

4 Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KANSALLISOMAISUUS				
Maa- ja vesialueet			31 644 290,67	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		0,00	<u>565 445,77</u>	32 209 736,44
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	13 956,67		23 952,50	
Muut pitkävaikutteiset menot		13 956,67	<u>39 747,94</u>	63 700,44
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet			201 048,82	
Rakennusmaa- ja vesialueet			11 036,02	
Rakennukset			226 614,55	
Rakennelmat			626 952,88	
Rakenteet			191 677 038,04	
Koneet ja laitteet	25 087,19		4 155 194,98	
Kalusteet			27 520,02	
Muut aineelliset hyödykkeet			2 586,18	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		25 087,19	<u>4 898 001,14</u>	201 825 992,63
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>21 000 292,50</u>	21 000 292,50	<u>21 018 007,79</u>	21 018 007,79
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		21 039 336,36		222 907 700,86
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat		0,00	<u>8 849 195,02</u>	8 849 195,02
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	64 512,35		13 147 861,07	
Siirtosaamiset	792,18		5 430 723,58	
Muut lyhytaikaiset saamiset	35 921,76		4 366 233,34	
Ennakkomaksut	<u>704 092,51</u>	805 318,80	<u>619 386,37</u>	23 564 204,36
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Postisiirrotulotilit				
Sisäisen rahaliikkeen tilit			0,00	0,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		805 318,80		32 413 399,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>21 844 655,16</u>		<u>287 530 836,68</u>

	31.12.2010	31.12.2009
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
VALTION PÄÄOMA		
Valtion pääoma	230 590 552,26	230 590 552,26
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-210 308 615,69	-12 122 870,67
Pääoman siirrot	53 506 878,65	277 724 641,86
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-73 211 342,56</u>	<u>577 472,66</u>
		<u>-249 324 584,15</u>
		<u>246 867 739,30</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	577 472,66	246 867 739,30
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	15 199 780,15	5 774 622,67
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat		20 840,94
Saadut ennakot	93 740,16	1 700 089,89
Ostovelat	1 561 981,22	4 918 668,41
Tilivirastojen väliset tilitykset	387 060,66	2 125 231,04
Edelleen tilitettävät erät	298 998,46	1 705 113,29
Siirtovelat	3 704 353,17	17 852 577,01
Muut lyhytaikaiset velat	<u>21 268,68</u>	<u>21 267 182,50</u>
		<u>6 565 954,13</u>
		<u>40 663 097,38</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	21 267 182,50	40 663 097,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>21 844 655,16</u>	<u>287 530 836,68</u>

5 Liitetiedot

5.1

Tilinpäätöslitteet

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laadintaperiaatteista ja vertailtavuudesta

Liite 2: Nettotuetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisällyttömät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tilinpäätöksen liite I.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

1. Budjetointia koskevat muutokset

Valtion aluehallinnon uudistuksessa 1.1.2010 ympäristöministeriön hallinnonalan 13 alueellista ympäristökeskusta ja kolme ympäristölupavirastoa lakkautettiin ja niille kuuluneet tehtävät siirtyivät työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle perustettuihin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin ja valtiovarainministeriön hallinnonalalle perustettuihin aluehallintovirastoihin. Vuoden 2010 alusta lukien purettiin myös ympäristöministeriön tiliorganisaatio eli tilivirasto, johon ministeriön lisäksi olivat kuuluneet alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot. Aluehallinnon uudistukseen liittyen alueellisten ympäristökeskusten tulot (12.35.01) samoin kuin alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (35.01.02) ja ympäristölupavirastojen toimintamenot (35.01.03) siirrettiin vuoden 2010 talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön hallinnonaloille. Aluehallinnossa käytettävät muut ympäristötehtävien ns. substanssimäärärahat budjetoidaan edelleen ympäristöministeriön pääloukkaan.

Toimintamenojen lisäksi myös seuraavat muut aluehallinnon virastojen käytössä olleet talousarviomäärärahat sisältyvät ympäristöministeriön vuoden 2010 talousarvion toteutumalaskelmassa ainoastaan vuoden 2009 tilinpäätöslukuihin.

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	
30.01.29	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)
30.20.43.	Maatalouden ympäristötuki, tuotantoeläinten hyvinvointituki ja ei-tuotannolliset investoinnit (s2v)
30.20.43.1.	Vesitaloussuunnittelu (EK) (enintään)
30.20.43.5.	Luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatiminen (EK) (enintään)
30.20.43.6.	Yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpano (EK) (enintään)
30.50.20.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (s3v)
30.50.31.	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (s3v)
30.50.43.	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (a)
30.50.77.	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	
32.01.29	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)
32.20.03	Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (nettob) (s2v)
32.30.51.	Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet (k)
32.30.51.2.1.	Palkkaukset
32.30.51.2.2.	Muut menot
32.50.63.	Kainuun kehittämisraha (s3v)
32.50.63.08	-Vesihuollon tukeminen
32.50.63.09	-Ympäristötyöt
32.50.64	EU:n rakennerahastojen rahoitus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (a)
32.50.64.1.2.	-Kainuun hallintokokeilu (EK)
32.50.64.3.8.	-YM:n hallinnonala, tavoiteohjelma 1, Itä-Suomi
32.50.64.4.8.	-YM:n hallinnonala, tavoiteohjelma 1, Pohjois-suomi
32.50.64.5.8.	-YM:n hallinnonala, tavoiteohjelma 2, Etelä-Suomi
32.50.64.6.8.	-YM:n hallinnonala, tavoiteohjelma 2, Länsi-Suomi

32.50.65	Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (a)
32.50.65.1.2.	-Kainuun hallintokokeilu (EK)
32.50.65.1.3.	-Muut EAKR-hallinnonalat
32.50.65.1.4.	-Tavoite 3 ja ENPI CBC
32.50.65.6.5.	-EAKR ja ESR 2000-2006 YM:n hallinnonala
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	
35.01.04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (netto) (s2v)

Aluehallinnon tehtävien siirto näkyy huomattavina määrällisinä muutoksina sekä tuotto- ja kululaskelman että taseen vertailuluvuissa. Toiminnan tuotot kertyivät aiemmin pääosin aluehallinnon toiminnasta. Henkilöstökuluista noin 82 % muodostui aiemmin aluehallinnon henkilöstökuluista ja myös muissa erissä aluehallinnon osuus on ollut merkittävä. Vuoden 2009 taseessa ollut kansallisomaisuus (luonnonsuojelualueet) ja vaihto-omaisuus (vaihtomaat) kokonaan sekä aineelliset hyödykkeet pääosin siirtyivät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten taseeseen vuonna 2010.

Momentin 35.01.21 (Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha) määräraha on vuoden 2010 IV lisätalousarviossa muutettu kaksivuotisesta kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Muutos liittyy tietojärjestelmähankkeisiin valtiovarainministeriön keskitetystä tuottavuusmäärärahasta osoitetun määrärahan uudelleenbudjetointiin ympäristöministeriön tuottavuusmäärärahamentille.

Ympäristöministeriön hallinnonalan vuoden 2009 talousarvion momentti 35.20.87 (Kuntarahoitus Oyj:n pääomittaminen, siirtomääräraha 2v) sekä sille budjetoidut määrärahat on poistettu talousarviosta.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan vuoden 2010 talousarviossa on aiemmasta luvusta 28.60 (Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot) osa siirretty luvuksi 28.92 (EU ja kansainväliset järjestöt) ja sen aiempi momentti 20 momentiksi 28.92.20 (Euroopan unionin osallistuminen matkajen korvauksiin, siirtomääräraha 2v).

Valtiovarainministeriön hallinnonalan momentilta 28.90.20 (Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet, siirtomääräraha 3v) on ympäristöministeriölle myönnetty määrärahaa sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaan (SADe) kuuluvalla useampivuotisella rakennetun ympäristön ja asumisen palvelukokonaisuus-hankkeelle.

2. Valuuttakurssina muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi on käytetty varainhoitovuoden viimeisen päivän Euroopan keskuspankin kurssia.

3. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu pääosin samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menettelyjä kuin edellisenä vuonna. Momentilta 35.20.37 (Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen, siirtomääräraha 3v) aluearkkitehtitoimintaan myönnettävien avustusten kirjausperusteeksi on muutettu myöntöpäätösperuste.

4. Ympäristöministeriölle on vahvistettu vuoden 2010 alusta lukien uusi poistosuunnitelma niille omaisuuserille, jotka jäivät ministeriölle aluehallinnon uudistuksen jälkeen.

5. Kirjanpitoyksiköllä ei ole aloittavan taseen hyväksymisen jälkeen tuottoina tai kuluina kirjattuja omaisuuseriä vuonna 2010.

Tilinpäätöksen liite 2.
 Nettotulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13.03.01. Osinkotulot ja osakkeiden nettomyyntitulot (nettob)	Bruttotulot					
	Bruttomenot					
	Nettotulot		1 562 509	1 562 509,36	0,00	100

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		
				Käyttö vuonna 2010	Siirto seuraavalle vuodelle	
32.20.03. Turvatekniikkakeskuksen toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot					
	Bruttotulot					
	Nettomenot	7 000,00				
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot	34 667 100,86	35 507 059	27 290 686,34		
	Bruttotulot	35 541,86	40 000	319 929,43		
	Nettomenot	34 631 559,00	35 467 059	26 970 756,91	8 496 302,09	
35.01.02. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot	79 750 136,74				
	Bruttotulot	10 450 136,74				
	Nettomenot	69 300 000,00				
35.01.03. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot	6 257 000,00				
	Bruttotulot	1 200 000,00				
	Nettomenot	5 057 000,00				
35.01.04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot	114 000,00				
	Bruttotulot	0,00				
	Nettomenot	114 000,00				
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan alv-menot (a)	Bruttomenot		1 772 660	1 772 659,83		
	Bruttotulot		4 033	4 032,88		
	Nettomenot		1 768 627	1 768 626,95		

	Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	35 786 988,43				35 039 593,85	
	319 929,43				383 282,57	
	35 467 059,00	0,00	7 685 554,37	43 152 613,37	34 656 311,28	8 496 302,09
					308 628,97	
					-10 245,00	
			318 873,97	318 873,97	318 873,97	
					83 997,98	
					-3 100,00	
			87 097,98	87 097,98	87 097,98	
	1 772 659,83	0,00				
	4 032,88	0,00				
	1 768 626,95	0,00				

Tilinpäätöksen liite 3. Arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	8 200 000	264 906,12	3
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	8 200 000	264 906,12	3
Pääloukat yhteensä	8 200 000	264 906,12	3

Tilinpäätöksen liite 4. Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		40 018,26
Vuosi 2009		40 018,26
28.60.20.35. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (s 2 v)	40 018,26	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		2 135 226,24
Vuosi 2008		2 135 217,28
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (s 3 v)	17,56	
35.10.65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s 3 v)	1 994 903,00	
35.10.64. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s 3 v)	140 296,72	
Vuosi 2009		8,96
35.10.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (s 2 v)	8,96	
Pääloukat yhteensä		2 175 244,50
Vuosi 2008		2 135 217,28
Vuosi 2009		40 027,22

Tilinpäätöksen liite 5. Henkilöstökulujen erittely

	2010	2009
Henkilöstökulut	15 157 506,91	86 255 761,56
Palkat ja palkkiot	14 916 210,10	84 447 927,64
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	241 296,81	1 807 833,92
Henkilösivukulut	3 043 144,88	18 020 370,78
Eläkekulut	2 625 869,75	14 541 666,87
Muut henkilösivukulut	417 275,13	3 478 703,91
Yhteensä	18 200 651,79	104 276 132,34
Johdon palkat ja palkkiot, josta	0,00	0,00
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	860,00	7 415,88
Johto	540,00	3 260,00
Muu henkilöstö	320,00	4 155,88

Tilinpäätöksen liite 6.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistot kirjataan liikekirjanpitoon kuukausittain. Poistojen tekeminen aloitetaan viimeistään tuotannon tekijän käyttöönottokuukautta seuraavasta kuukaudesta. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja.

Mikäli käyttöomaisuushyödykkeen tuotantokyvyn todetaan vähentyneen olennaisesti odotettua enemmän, minkä johdosta hyödykkeen suunnitelman mukaan poistamatta olevasta hankintamenosta ei jäljellä olevana vaikutusaikana todennäköisesti enää saada sitä vastaavaa vastinetta, on tehtävä kertaluonteinen lisäpoisto. Tällainen kertaluonteinen poisto voidaan tehdä em. edellytysten täytyessä myös sellaisesta käyttöomaisuuden hankintamenosta, jota poistosuunnitelman mukaan ei kirjata poistoina kuluksi.

Omaisuuksien myynnin yhteydessä tehdään viimeinen poisto omaisuuden viimeiseltä käyttökuukaudelta, jonka jälkeen jäljellä oleva meno jäännös kirjataan omaisuuden myyntivoittojen tai -tappioiden tilin veloituksiksi. Omaisuuden ilmaisluovutuksen, lopullisen käytöstä poistamisen tai menetyksen yhteydessä sen mahdollinen jäljellä oleva meno jäännös poistetaan kokonaan.

Liikekirjanpitoryhmittäin poistot suoritetaan seuraavasti:

Tili-ryhmä	Omaisuusryhmä	Poisto-aika	Arvostus periaate	Jäännös arvo
111	Tutkimus- ja kehittämismenot	3 vuotta	Hankintameno	0%
112	Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Hankintameno	0%
114	Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Hankintameno	0%
1250	Autot ja muut maajetälineet	7 vuotta	Hankintameno	0%
1255	Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	3 vuotta	Hankintameno	0%
1256	Toimistokoneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0%
1257	Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	5 vuotta	Hankintameno	0%
1258	Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0%
1269	Muut koneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0%
127	Kalusteet	10 vuotta	Hankintameno	0%
13	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	ei poisto-aikaa	Hankintameno	0%

Poistomenetelmä on kaikissa omaisuuserissä tasapoisto.

Hankkeen käypä arvo määräytyy jälleenhankintahinnan tai indeksikorjatun nykykäyttöarvon mukaan. Nykykäyttöarvo saadaan, kun jälleenhankintahinnasta tai indeksikorjatusta alkuperäisestä hankintamenosta, johon on aktivoitu peruskorjausten, vähennetään poistot.

Tilinpäätöksen liite 7.
Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden
pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet 1120 Ostetut atk-ohjelmat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	35 126,57	35 126,57
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2010	35 126,57	35 126,57
Kertyneet poistot 1.1.2010	14 576,42	14 576,42
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	6 593,48	6 593,48
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2010	21 169,90	21 169,90
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	13 956,67	13 956,67

	Aineelliset hyödykkeet 1250-1269 Koneet ja laitteet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	75 830,98	75 830,98
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2010	75 830,98	75 830,98
Kertyneet poistot 1.1.2010	40 994,09	40 994,09
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	9 749,70	9 749,70
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2010	50 743,79	50 743,79
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	25 087,19	25 087,19

	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset 1301-1303 Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	21 000 292,50	21 000 292,50
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2010	21 000 292,50	21 000 292,50
Kertyneet poistot 1.1.2010	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2010	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	21 000 292,50	21 000 292,50

Tilinpäätöksen liite 8.
Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2010	2009	Muutos 2010–2009
Korot euromääräisistä saamisista	25 895,78	21 863,31	4 032,47
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	1 562 509,36	141,60	1 562 367,76
Liikelaitosten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	1 588 405,14	22 004,91	1 566 400,23
Rahoituskulut	2010	2009	Muutos 2010–2009
Korot euromääräisistä veloista	1 168,33	42 616,79	-41 448,46
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	433,05	3 093,14	-2 660,09
Rahoituskulut yhteensä	1 601,38	45 709,93	-44 108,55
Netto	1 586 803,76	-23 705,02	1 610 508,78

Tilinpäätöksen liite 9.
Talousarviotaloudesta annetut lainat

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä voimassa myönnettyjä lainoja.

Tilinpäätöksen liite 10.
Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	Kappale määrä	Markkina- arvo	31.12.2010 Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myyntioi- keuksien alaraja %	Saadut osingot	31.12.2009 Markkina- arvo	31.12.2009 Kirjanpito-arvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	6 250 039	296,40	20 000 292,50		0,0	1 562 509,36	742,50	20 000 742,50
Aktia Oyj:n A-osakkeet	39	296,40	292,50	0,0	0,0	9,36	742,50	742,50
Kuntarahoitus Oyj:n B-osakkeet	6 250 000		20 000 000,00	16,0	0,0	1 562 500,00		20 000 000,00
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	0		1 000 000,00					1 000 000,00
NEFCO Carbon Fund	0		1 000 000,00					1 000 000,00
Contribution to the Fund Capital	0							
Osakkeet ja osuudet yhteensä	6 250 039		21 000 292,50		0,0	1 562 509,36	742,50	21 000 742,50

Tilinpäätöksen liite I I.
Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2010	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1–5	Yli	Alle	1–5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

31.12.2010	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1–5	Yli	Alle	1–5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tilinpäätöksen liite 12.
Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Myönnettyt takaukset ja takuut

Sektorit	Muutos		
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010– 31.12.2009
Yritykset ja asuntoyhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset			
...	0,00	0,00	0,00
Julkisyhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Kotitaloudet			
...	0,00	0,00	0,00
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Ulkomaat			
....	0,00	0,00	0,00
Takaukset ja takuut yhteensä	0,00	0,00	0,00

Myönnettyt takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo	Jakauma	Tilinpäätöspäivän kurssi
	€	%	€
Euro	0,00	0,0	0,0000
...	0,00	0,0	0,0000
Yhdysvaltojen dollari	0,00	0,0	0,0000
Yhteensä	0,00	0,0	

Vastuusitoumukset

€ tai sanallinen selitys	Muutos		
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010–31.12.2009
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	0,00	0,00	0,00
Vastuut vahinko- ja vakuutuskorvauksista	0,00	0,00	0,00
Muut vastuut	0,00	0,00	0,00
- Ympäristöministeriön toimitilojen vuokrasopimukset 1.1.2011–			
31.12.2013	9 520 000,00	12 678 550,00	
Yhteensä	9 520 000,00	12 678 550,00	-3 158 550,00

Tilinpäätöksen liite 13.
Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Tilinpäätöksen liite 14.
Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	15 507 626,39	Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva rahasto valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Se huolehtii maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974) ja aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979) tarkoitettujen öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten sekä öljytarjonnan hankinta- ja ylläpitokustannusten korvaamisesta.
		Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn saastuttama maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.

Tilinpäätöksen liite 15.
Velan muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tilinpäätöksen liite 16.
Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ympäristöministeriöllä ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tilinpäätöksen liite 17.
Oikeat ja riittävien tietojen antamiseksi
tarvittavat muut täydentävät tiedot

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
24.20.66 Lähialueyhteistyö ja 408.24.50.66 ja 409.24.20.66	40 Aineet ja tarvikkeet	0,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	41 Henkilöstökulut	0,00
7) lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen ja 8) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinoitiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	40 936,83
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	202 303,96
	82 Siirtotalouden kulut	1 331 008,71
	Yhteensä	1 574 249,50
32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013	40 Aineet ja tarvikkeet	0,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	41 Henkilöstökulut	0,00
3) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen, 4) Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 114 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	0,00
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	365 187,48
	82 Siirtotalouden kulut	136 826,13
	93 Suoritetut arvonlisäverot	2 867,18
	Yhteensä	504 880,79
32.60.43 Kioton mekanismit	41 Henkilöstökulut	0,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	42 Vuokrat	0,00
2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin, 3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen sekä 4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.	43 Palvelujen ostot	21 360,00
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	0,00
	51 Rahoituskulut	0,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	93 Suoritetut arvonlisäverot	4 912,80
	Yhteensä	26 272,80

Momentti	LJP-ryhmä	Euroa
35.10.63 ja 408.35.10.63 ja 409.35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	40 Aineet,tarvikkeet ja tavarat	0,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	0,00
6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä aiheutuviin menoihin sekä ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin, 7) enintään 130 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä. toimintapalkkioita voidaan maksaa välitetyistä tarjouksista, jotka johtavat suojelupäätökseen. 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen, 10) rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen aiheuttamien vahinkojen esittämisestä ja niiden suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	95 983,36
	45 Muut kulut	16 839,40
	49 Sisäiset kulut	0,00
	51 Rahoituskulut	0,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	Yhteensä	112 822,76
35.10.64 ja 408.35.10.64 ja 409.35.10.64 EU:n ympäristörahas- ton osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin	40 Aineet,tarvikkeet ja tavarat	0,00
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:	41 Henkilöstökulut	968,25
Määrärahaa saa käyttää noin 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työntantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	0,00
	45 Muut kulut	160,67
	49 Sisäiset kulut	0,00
	51 Rahoituskulut	0,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	Yhteensä	1 128,92

Muut liitteet

Liite I. Ympäristöministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	2010 (euroa)
TUOTOT	
yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	
- muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	50 000
- EU:lta saatu rahoitus	33 112
- muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	204 583
- yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	
= tuotot yhteensä	287 695
KUSTANNUKSET	
yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset	
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 867
- henkilöstökustannukset	33 048
- vuokrat	
- palvelujen ostot	250 229
- muut erilliskustannukset	40 280
= erilliskustannukset yhteensä	326 424
yhteisrahoitteisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista	
- tukitoimintojen kustannukset	
- poistot	
- muut yhteiskustannukset	
= osuus yhteiskustannuksista yhteensä	
= kokonaiskustannukset yhteensä	326 424
KUSTANNUSVASTAAVUUS	
= tuotot – kustannukset	-38 729
Kustannusvastaavuus-%	88,1 %

Liite 2. Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen

Kertomusvuoden aikana saatettiin loppuun viiden¹ sopimuksen tai niiden muutosten voimaansaattamistoimet.

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilmastonmuutos</p> <p>YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus (1992, Rio de Janeiro)</p> <p>Kioton pöytäkirja (1997)</p> <p>www.kyotoprptocol.com</p>	<p>Ilmakehän kasvihuonekaasujen määrän vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle.</p> <p>Kioton pöytäkirjassa teollisuusmaat ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään yhteensä 5 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2012 mennessä. EU:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen veloitteena on sitoumuskaudella 2008–2012 päästöjen pitäminen vuoden 1990 tasolla.</p>	<p>Ilmastososopimus hyväksyttiin 1992 ja se tuli voimaan vuonna 1994. Sopimuksen on ratifioinut 192 valtiota ja EU vuoden 2010 loppuun mennessä.</p> <p>Pöytäkirjan on ratifioinut 189 valtiota ja EU. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Vuonna 2008 kasvihuonekaasupäästöt olivat hieman alle Kioton perusvuoden 1990 tason. Päästötiedot on raportoitu EU:lle vuoden 2010 tammikuussa.</p> <p>Suomi on saavuttamassa Kioton pöytäkirjan mukaiset päästövähennykset vuoteen 2012 mennessä. Suomen kasvihuonekaasupäästöt vaihtelevat kuitenkin vuosittain runsaasti riippuen energiankäytöstä ja tuodun sähkön määrästä. Meneillään on neuvottelut vuoden 2012 jälkeisestä ilmastososopimusjärjestelmästä.</p>
<p>Otsonikerrosta tuhoavat aineet</p> <p>Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus (1985, Wien)</p> <p>Montrealin pöytäkirja (1987)</p> <p>http://ozone.unep.org/</p>	<p>Yläilmakehän otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön lopettaminen. Sopimus ja pöytäkirja käsittelevät otsonikerrosta tuhoavien aineiden käytön rajoittamisen lisäksi otsonikerroksen suojelua ja tutkimusta.</p>	<p>Wienin yleissopimuksen on ratifioinut 196 valtiota ja EU samoin kuin Montrealin pöytäkirjan. Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, kulutusta, käyttöä, tuontia ja vientiä on rajoitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1005/2009 sekä valtioneuvoston päätöksellä 262/1998.</p> <p>Vuonna 2009 ryhdyttiin selvittämään otsonikerrosta heikentävien aineiden jätteen hävittämisen rahoitusmahdollisuuksia ja työ jatkui 2010. Aiheesta neuvoteltiin seminaarissa heinäkuussa, joka ehdotti GEFä (Global Environment Facility) mahdollisena rahoittajana. Pöytäkirjan 22. osapuolikokouksessa marraskuussa ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen rahoitusvaihtoehdosta. Tässä osapuolikokouksessa yritettiin luoda edellytyksiä neuvotteluille HFC-aineiden sisällyttämiseksi pöytäkirjan piiriin. Yritys epäonnistui toistaiseksi.</p>
<p>Villieläimistö ja -kasvisto</p> <p>Villieläimistön ja -kasviston kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES) (1973, Washington)</p> <p>www.cites.org</p>	<p>Uhanalaisten lajien ja niistä valmistettujen tuotteiden kansainvälisen kaupan säätely.</p>	<p>Sopimuksen on ratifioinut 175 valtiota. EU ei ole jäsen, koska taloudellisen integraatiojärjestön jäsenyyden mahdollistava sopimuksen muutos (tehty 1983) ei ole voimassa. Sopimusta toteutetaan neuvoston asetuksella 338/1997 ja useilla komission asetuksilla.</p>

¹ Ympäristöministeriön ilmoitus Ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen liitteen II muutosten voimaantulosta (SopS 28/2010), Tasavallan presidentin asetus strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (SopS69/2010), Ympäristöministeriön ilmoitus villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen liitteen III muutosten voimaantulosta (SopS 82/2010), Tasavallan presidentin asetus Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen V alaisen toimenpiteiden voimaansaattamisesta (SopS 88/2010), Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II, liitteen VI ja toimenpiteen 4(2004) hyväksyminen ja voimaansaattaminen (HE 56/2010, Säädk 1017/2010–1021/2010, ei vielä kansainvälisesti voimassa).

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Biologinen monimuotoisuus</p> <p>Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (1992, Rio de Janeiro)</p> <p>www.cbd.int www.ymparisto.fi/lumonet</p> <p>Pöytäkirja geenivarojen saatavuudesta ja hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta (2010, Nagoya)</p> <p>Bioturvallisuuspöytäkirja (2000, Cartagena)</p> <p>http://bch.cbd.int/protocol/</p> <p>Lisäpöytäkirja korjaamisvastuusta Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjaan (2010, Nagoya – Kuala Lumpur)</p> <p>http://bch.cbd.int/protocol/MLÖ_Protocol.shtml</p>	<p>Maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, kestävä käyttö sekä perintötekijöiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako.</p> <p>Pöytäkirjan tavoitteena on taata geenivarojen saatavuus ja hyötyjen oikeudenmukainen jako. Lisäksi pöytäkirja sisältää määräyksiä alkuperäiskansojen geenivaroihin liittyvästä perinteisestä tietämyksestä ja määräysten noudattamiseen liittyvistä kysymyksistä.</p> <p>Pöytäkirjan tavoitteena on varmistaa elävien, muuntogeenisten organismien (GMO) kansainvälisten siirtojen turvallisuus sekä biologisen monimuotoisuuden että ihmisen terveyden kannalta.</p> <p>Vastuulisäpöytäkirja sisältää määräyksiä rajat ylittävistä GMO:sta biologiselle monimuotoisuudelle aiheutuvien vahinkojen korjaamiseen liittyvästä vastuusta ja menettelyistä. Pöytäkirjassa otetaan huomioon myös GMO -siirroista ihmisten terveydelle aiheutuvat riskit. Vastuulisäpöytäkirja ei sen sijaan sisällä määräyksiä GMO:sta aiheutuvien yksityisoikeudellisten vahinkojen korvaamisesta, mutta lisäpöytäkirjan hyväksymistä koskevan päätöksen liite sisältää ohjeita siviilioikeudellisesta vastuusta.</p>	<p>Sopimuksen on allekirjoittanut 168 valtiota ja EU ja ratifioinut 193 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1994 (SopS 78/1994). Joulukuussa 2006 valtioneuvosto hyväksyi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön uuden strategian vuosiksi 2006–2016 ja Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen strategian ja toimintaohjelman.</p> <p>Suomen neljäs maaraaportti lähetettiin 2009 sopimuksen sihteeristöön (SCBD). Vuoden 2010 globaalitavoite luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseksi arvioitiin osapuolokokouksessa lokakuussa 2010. Osapuolokokous päätti uudesta strategisesta suunnitelmasta vuosille 2011–2020 ko. tavoitteen saavuttamiseksi kansainvälisesti.</p> <p>Pöytäkirjaneuvottelut saatiin päätökseen yleissopimuksen 10.osapuolokokouksessa 29.10.2010 Nagoyassa. Pöytäkirja avattiin allekirjoitettavaksi helmikuussa 2011. Suomen on tarkoituksenaan allekirjoittaa pöytäkirja vuonna 2011.</p> <p>Cartagenan pöytäkirja tuli voimaan 11.9.2003. Sen on ratifioinut 159 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 9.7.2004. EU:n ja Suomen GMO -säädökset kattavat pöytäkirjan vaatimukset.</p> <p>Vastuulisäpöytäkirja hyväksyttiin Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjan viidennessä osapuolokokouksessa 15.10.2010. Pöytäkirja on avattu allekirjoituksille 7.3.2011. Suomen on tarkoituksenaan allekirjoittaa pöytäkirja vuonna 2011.</p>
<p>Vaaralliset jätteet</p> <p>Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus (1989, Basel)</p> <p>http://www.basel.int/index.html</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja (1999, Basel)</p>	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntypaikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkäräjälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuudelle ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 52 valtiota ja EU sekä ratifioinut 175 valtiota ja EU. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Vuonna 1995 sopimusta muutettiin siten, että ongelmajätteiden vienti OECD-maista muihin maihin kiellettiin (kieltomuutos). Muutoksen on ratifioinut 65 valtiota. Muutos ei ole tullut voimaan. Ongelmajätteiden vienti teollisuusmaista kehitysmaihin on kielletty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1013/2006. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EU, ja ratifioinut 10 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa. Voimaantuloon tarvitaan 20 ratifiointia. Suomi ei ole ratifioinut pöytäkirjaa.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Vaaralliset jätteet</p> <p>Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus (1989, Basel)</p> <p>http://www.basel.int/index.html</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja (1999, Basel)</p>	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntyä paikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkäsijälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuudelle ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 52 valtiota ja EU sekä ratifioinut 175 valtiota ja EU. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Vuonna 1995 sopimusta muutettiin siten, että ongelmajätteiden vienti OECD-maista muihin maihin kiellettiin (kieltomuutos). Muutoksen on ratifioinut 65 valtiota. Muutos ei ole tullut voimaan. Ongelmajätteiden vienti teollisuusmaista kehitysmaihin on kielletty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1013/2006. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EU, ja ratifioinut 10 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa. Voimaantuloon tarvitaan 20 ratifiointia. Suomi ei ole ratifioinut pöytäkirjaa.</p>
<p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet</p> <p>Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (POPs) (2001, Tukholma)</p> <p>http://chm.pops.int/default.aspx</p>	<p>Kymmenen torjunta-aineen ja teollisuuskemikaalin tuotannon ja käytön lopettaminen sekä dioksiini- ja furanipäästöjen rajoittaminen.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 17.5.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 152 valtiota ja EU sekä ratifioinut 162 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 3.9.2002 ja EU 16.11.2004. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 850/2004. Sopimuksen 4. osapuolikokouksessa 4–8.5.2009 hyväksyttiin sopimukseen yhdeksän uutta yhdistettä. Sopimuksen muutokset on toimeenpantu EU:ssa komission asetuksella 757/2010. Yleissopimuksen 5. osapuolikokous järjestetään 24. -29.4.2011 Genevessä.</p>
<p>Vaarallisten kemikaalien kauppa</p> <p>Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteena olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC), (1998, Rotterdam)</p> <p>www.pic.int</p>	<p>Sopimukseen listattujen vaarallisten kemikaalien ja torjunta-aineiden vienti on sallittu vain tuojavaltion etukäteisluvalla. Tuojavaltio voi myös kieltäytyä vastaanottamasta kemikaalia. Sopimus kattaa 40 kemikaalia tai kemikaaliryhmää, uusimpana ryhmänä osapuolikokous 27–31.10.2008 hyväksyi tributyyli-nayhdisteet yleissopimuksen liitteeseen III.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 24.2.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 73 valtiota ja EU ja ratifioinut 140 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 4.6.2004 ja EU 22.12.2002. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 689/2008. Yleissopimuksen 5. osapuolikokous järjestetään Genevessä 20 - 24.6.2011</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilman epäpuhtauksien kauko-kulkeutumista koskeva yleissopimus (Geneve, 1979).</p> <p>http://www.unece.org/env/lrtap/welcome.html</p> <p>Pöytäkirjat eri aineiden päästöjen vähentämiseksi tai käytön rajoittamiseksi:</p>	<p>Sopimus on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä ympäristösopimuksista, jolla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä yli valtioiden ilman kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta.</p>	<p>Vuonna 1979 yleissopimuksen allekirjoitti 31 valtiota ja EU. Sopimuksen on ratifioinut 51 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 15.4.1981.</p>
<p>Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOCs) (1991, Geneve)</p>	<p>Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen vähentäminen 30 prosentilla vuoden 1988 määrästä vuoteen 1999 mennessä.</p>	<p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 22 valtiota ja EU sekä ratifioinut 24 valtiota. Suomessa päästöt olivat 51 prosenttia pienemmät vuonna 2009 kuin vuonna 1988.</p>
<p>Rikki (1994, Oslo)</p>	<p>Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että rikkilaskeumat eivät ylitä kunkin alueen kriittisiä kuormituksia. Suomi on sitoutui vähentämään päästöjä 80 prosentilla 1980 määrästä vuoteen 2000 mennessä.</p>	<p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 27 valtiota ja EU sekä ratifioinut 27 valtiota ja EU. Suomen päästöt olivat 90 prosenttia pienemmät vuonna 2009 kuin 1980.</p>
<p>Typen oksidit (1988, Sofia)</p>	<p>Yleistavoitteena on ensi vaiheessa jädäyttää typen oksidien päästöt. Yleisin vertailuvuosi on 1987.</p>	<p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 25 valtiota sekä ratifioinut 33 valtiota ja EU. Suomi sitoutui jädäyttämään typen oksidien päästöt vuoden 1987 tasolle vuoden 1994 loppuun mennessä. Suomen päästöt olivat 47 prosenttia pienemmät vuonna 2009 kuin 1987.</p>
<p>Raskasmetallit (1998, Århus)</p>	<p>Elohopean, lyijyn ja kadmiumin päästöjen vähentäminen alle 1990 päästötason.</p>	<p>Pöytäkirja tuli voimaan 29.12.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 29 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 20.6.2000. Suomen elohopeapäästöt olivat 32 kadmiumpäästöt 81 ja lyijypäästöt 94 prosenttia pienemmät vuonna 2009 kuin vuonna 1990.</p>
<p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POPs) (1998, Århus)</p>	<p>Pysyvien orgaanisten yhdisteiden käytön vähentäminen tai lopettaminen. Dioksiini -, furaani - ja PAH -yhdisteiden sekä heksaklooribentseenipäästöjen (HCB) vähentäminen alle 1994 tason. Vuonna 2009 pöytäkirjaan lisättiin seitsemän uutta POP-ainetta sekä dioksiinien ja furaanien päästöraja-arvot jätteenpoltolle, sintraamoille ja terästeollisuuden valokaariuuneille.</p>	<p>Pöytäkirja tuli voimaan 23.10.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 29 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 3.9.2002. Suomen dioksiini- ja furaanipäästöt olivat 75, PAH -yhdisteiden päästöt 10 ja HCB-päästöt 17 prosenttia pienemmät vuonna 2009 kuin vuonna 1994.</p>
<p>Happamoitumisen, rehevöitymisen ja alailmakehän otsonimuodostuksen rajoittaminen (1999, Göteborg)</p>	<p>Rikin, typen oksidien, ammoniakkin ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentäminen siten, että ne ovat pysyvästi vuodesta 2010 alkaen alle pöytäkirjassa asetettujen enimmäispäästöjen. Suomen enimmäispäästöt 2010 jälkeen ovat rikille 116 000, typen oksideille 170 000, VOC:ille 130 000 ja ammoniakille 31 000 tonnia.</p>	<p>Pöytäkirja tuli voimaan 17.5.2005. Sen on allekirjoittanut 31 valtiota sekä ratifioinut 25 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 23.12.2003. Suomen päästöt vuonna 2009 olivat 59 000 tonnia rikkidioksidia (noin 1/10 vuoden 1980 päästöistä), 153 000 tonnia typidioksidia, 111 000 tonnia VOC:a ja 37 000 tonnia ammoniakia.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Tiedonsaanti ja osallistuminen</p> <p>Yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (1998, Århus)</p> <p>http://www.unece.org/env/pp/wgp.htm</p> <p>Pöytäkirja epäpuhtauksien päästöjä ja niiden siirtoja koskevista rekistereistä (PRTR) (2003, Kiev)</p>	<p>Ympäristöasioita koskevan tiedon saannin, kansalaisten osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden takaaminen.</p> <p>Parantaa tiedonsaantia ympäristöasioista integroidun päästö- ja siirtorekisterin avulla.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 30.10.2001. Sopimuksen on ratifioinut 43 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 1.9.2004 ja EU 17.2.2005. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin sopimuksen vaatimukset. Kolmas kansallinen toimeenpanoraportti tehtiin joulukuussa 2010. Kansallisia raportteja käsitellään sopimuksen neljännessä osapuolikokouksessa kesällä 2011. Sopimuksen muutoksen koskien muunto-geenisiä organismeja (artikla 6) on ratifioinut 26 valtiota ja EU. Suomi ratifioi muutoksen 10.6.2008.</p> <p>PRTR pöytäkirja hyväksyttiin vuonna 2003. Pöytäkirja tuli voimaan 8.10.2009. Sen on ratifioinut 26 valtiota ja EU. Osapuolten ensimmäinen kokous pidettiin huhtikuussa 2010. Pöytäkirja on saatettu voimaan Euroopan yhteisön asetuksella.</p>
<p>Ympäristövaikutusten arviointi</p> <p>Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (1991, Espoo)</p> <p>Strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja (2003, Cavtat)</p> <p>http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm</p>	<p>Merkittäviä haitallisia rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi sekä haittojen ehkäisy ja rajoittaminen ennen hanketta koskevan päätöksen tekoa.</p> <p>Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten ympäristövaikutusten arviointi ja yleisön osallistuminen valmisteluun sekä valtioiden välinen yhteistyö mikäli suunnitelmalla ja tai ohjelmalla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 1997. Sen on allekirjoittanut 29 valtiota ja EU sekä ratifioinut 44 valtiota ja EU. Vuoden 2010 loppuun mennessä Suomi on soveltanut sopimusta 22 hankkeeseen ja ollut 17 kertaa kohdeosapuolena.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 11.7.2010. Pöytäkirjan on allekirjoittanut 37 valtiota ja EU ja ratifioinut 19 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 18.4.2005.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Mertensuojelu ja Itämeren suojelu</p> <p>Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suoje- lusta (1992, Helsinki) ja sen alaisuudessa:</p> <p>www.helcom.fi</p> <p>Itämeren ympäristönsuoje- luohjelma (1992)</p> <p>Itämeren merellisen ympäris- tön suojelukomission (HEL- COM) suositukset ja minis- terijulkilausumat. Viimeisin julkilausuma on vuonna 2007 hyväksytty toimenpideohjelma BSAP (Baltic Sea Action Plan)</p> <p>Yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suoje- lusta (SopS 51/1998)</p> <p>www.ospar.org</p>	<p>Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen ja lopettaminen sen ekologisen palau- tumisen edistämiseksi ja ekologisen tasapainon säilyttämiseksi.</p> <p>Pahimpien Itämeren piste- ja haja- kuormittajien eliminointi.</p> <p>BSAP -toimintaohjelman tarkoituk- sena on Itämeren hyvä tilan saavut- taminen vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittää ympäristötavoitteita ja toimenpiteitä rehevöitymisen torjumiseksi haitallisten aineiden ja meriliikenteen haittojen ja vaikutus- ten vähentämiseksi sekä merellisen biologisen monimuotoisuuden säilyt- tämiseksi.</p> <p>Sopimus säätelee maalta mereen (myös ilman kautta) tulevia päästöjä ja jätteiden upottamista mereen sekä kieltää jätteiden polton merellä. Ta- voitteena on saavuttaa ko. merialueen hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. OSPARin päätökset ovat laillisesti sitovia.</p>	<p>Uusi sopimus tuli voimaan 17.1.2000 ja maatalouden aiheuttaman kuormituksen eh- käisemistä sekä alusperäisten jätteiden vas- taanonon järjestämistä koskevien liitteiden III ja IV muutokset 31.12.2000. Lisäksi aluksista peräisin olevan saastumisen ehkäisemistä kos- kevat liitteen IV muutokset tulivat voimaan 5.12.2002 ja 1.7.2004. ja liitteen III muutokset 15.11.2008.</p> <p>Toteutetaan kansallisen lupamenettelyn sekä kahden- ja monenvälisen yhteistyön, erityisesti lähialueyhteistyön kautta. Itäme- ren alueen 163 pahimmasta kuormittajasta 90 oli saatu eliminotua joulukuuhun 2009 mennessä. Suomen hot spoteista on jäljellä yksi: maatalouden kuormitus Saaristomereen. Suomen hallitus sitoutui vuoden 2010 Itämeri -huippukokouksessa tehostettuihin toimiin Saaristomeren tilan parantamiseksi. Työryhmä luovuttaa raporttinsa maaliskuussa 2011.</p> <p>Rehevöityminen on edelleen suurin ongelma. Erityisesti maatalouden kuormitus ei ole vähentynyt aiemmin asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kuormituksen vähenemä ei vielä näy Itämeren tilassa. HELCOM:in suosituksia pannaan kansallisesti toimeen mm. valtioneu- voston periaatepäätöksillä sekä EU-säädösten kautta. BSAP:n toimeenpanon edistymisestä raportoitiin 20.5.2010 ministerikokoukselle. EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpano tukee myös HELCOM BSAP:n tavoitteiden toteuttamista samoin kuin EU:n meristrategi- adirektiivin toimeenpano.</p> <p>OSPAR-sopimus tuli voimaan 1998. Se korvasi Oslon dumpaussopimuksen (1972) ja maalta peräisin olevaa pilaantumista säännelleen Pariisin sopimuksen (1974). Sopimusosapuolia ovat Koillis-Atlantin ja Pohjanmeren ranta- valtiot, EU sekä valuma-alueen maat Sveitsi, Luxemburg ja Suomi. Sopimusalue käsittää Koillis-Atlantin, mukaan lukien Pohjanmeren, Skagerrakin ja Kattegatin sekä osan Jäämerta. Mertensuojelun haasteet ovat samoja kuin Itämerellä, mutta lisänä ovat öljyn- ja kaasun- porausta ja radioaktiiviset päästöt. OSPAR ja HELCOM tekevät läheistä yhteistyötä ja eri- tyisesti EU-meristrategiadirektiivin toimeen- pano edellyttää hyvää koordinoitua.</p>

6 Allekirjoitukset

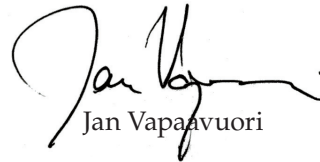
Tilinpäätös on hyväksytty 15.3.2011.

Ympäristöministeri

Paula Lehtomäki

Asuntonministeri

Jan Vapaavuori

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

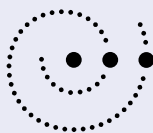
KUVAILOLEHTI

Julkaisija	Ympäristöministeriö Hallintoyksikkö		Julkaisu-aika Maaliskuu 2011	
Tekijä(t)				
Julkaisun nimi	Ympäristöministeriön toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2010			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöministeriön raportteja 15/2011			
Julkaisun teema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut				
Tiivistelmä	<p>Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta. Kertomuksessa ministeriön toimintaa tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista.</p> <p>Toimintakertomus käsittelee vain ministeriön toimintaa. Vuoden 2010 alusta lukien lakkautettiin aiempi ympäristöministeriön tilivirasto, johon ministeriön ohella kuuluivat myös alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoittain katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös toimialoittain tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuman, määräajoin tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.</p> <p>Toimintakertomus sisältää ministeriön tilinpäätöksen, joka koostuu tilinpäätöslaskelmista, joita ovat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma, ja niiden liitteenä annettavista tiedoista.</p>			
Asiasanat	Ympäristöministeriö, tilinpäätös, toimintakertomus			
Rahoittaja/ toimeksiantaja				
	ISBN 978-952-11-3872-0 (nid.)	ISBN 978-952-11-3873-7 (PDF)	ISSN 1796-1696 (pain.)	ISSN 1796-170X (verkkokj.)
	Sivuja 93	Kieli Suomi	Luottamuksellisuus	
Julkaisun myynti/ jakaja	www.ymparisto.fi > Ympäristöministeriö > Julkaisut > Ympäristöministeriön raportteja -sarja			
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö			
Painopaikka ja -aika	Edita Prima Oy, Helsinki 2011			

Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta.

Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoittain katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös toimialoittain tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuman, määrääjain tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.

Toimintakertomus sisältää ministeriön tilinpäätöksen, joka koostuu tilinpäätöslaskelmista, joita ovat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma, ja niiden liitteenä annettavista tiedoista.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

ISBN 978-952-11-3872-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-3873-7 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkoj.)